

BIBLIOTECA CENTRALA
A
UNIVERSITAȚII
DIN
BUCUREȘTI

No. _____

17.108₁

Inv. _____

22755

No. _____

S. _____

D. _____

R. _____

Ino. A. 925

CURS COMPLET DE LIMBA LATINA

17108

CARTE

DE

CETIRE ȘI GRAMATICĂ

PENTRU

326025

CLASA IV GIMNAZIALA ȘI SIMILARELE

DE

E. LOVINESCU

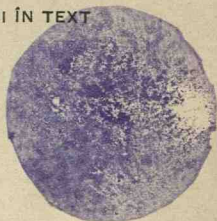
DOCTOR ÎN LITERE DELA FACULTATEA DIN PARIS

Carte aprobată de Ministerul Instrucției Publice și al Cultelor

22755

EDIȚIA II

REVĂZUTĂ, ÎNTREGITĂ ȘI CU ILUSTRAȚII ÎN TEXT

BUCUREȘTI

Editura Librăriei SOCEC & Comp., Societate anonimă

1910

471-07(075.3)

BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITARA
BUCURESTI
17108

1956

RC 78/06

1961

D

29867. — Socec.

B.C.U. Bucuresti

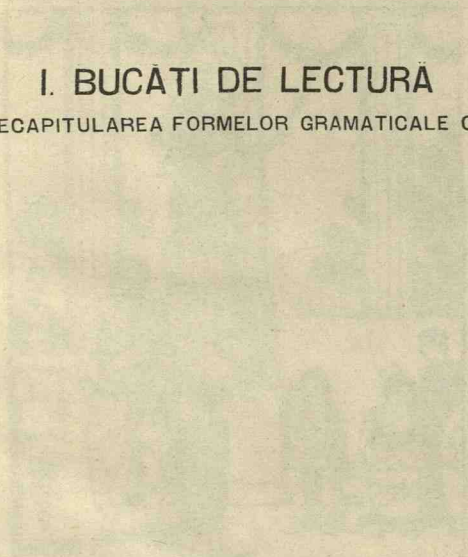

C22755

I. BUCĂȚI DE LECTURĂ

PENTRU RECAPITULAREA FORMELOR GRAMATICALE CUNOSCUTE.

1950

1950

BIBLIOTECA DE LECTURA
CENTRUL RECAPITULAREA FORMELOR GRAMATICEALE CURSULUI

1950

LECTIILE I—X.

BUCĂȚI DE LECTURĂ.

1. Școala romană.

In imagine vides scholam Romānam. In Italiā annus ver perpetuum fere erat; scholae igitur non clausae erant, sed in porticibus atque in hortis saepe collocatae. Itaque

post columnas sertis ornatas multas arbores adspicis, amoenum discipulis spectaculum.

Scholis praeerat dea Minerva, quae litterarum, scien-

tiarum, omniumque artium dea fuit. Minervam facile agnoscis: nam galeam in capite, hastam in bracchio, clipeum ad pedes habet. Stilum dextrā tenet, quo in tabellis scribit. Aegis deae humeros tegit. Post deam est noctua, Minervae avis, signum sapientiae prudentiaeque.

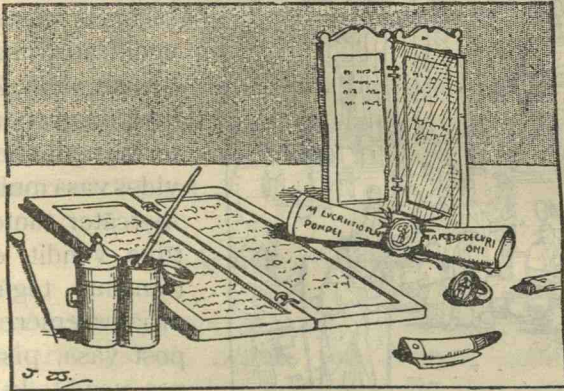

Zeita Minerva (la Greci numită Athena)
 (Statuetă găsită în orașul Atena)

Quattuor vides discipulos, quorum primus a tergo visus ad magistrum spectat. Magister cathedram reliquit et tabellas dextrā, stilum sinistrā puero praebet. Tabellae lignae sunt, et cerā opertae: stili acie antiqui in cerā littēras scribunt, quas deinde, reverso stilo, delent.

Secundus puer, ad pedes deae, abāco numeros computat, nec est, ut puto, ad rem intentus: nam ad amicum

suum, non ad abācum, spectat. Inter secundum et tertium puērum capsam vides, in qua codices, stilum et tabellas collōcant discipūli. Secundum vero puērum nobilem esse

Material de scris la Romani.
(După o pictură de pe zid dela Pompei).

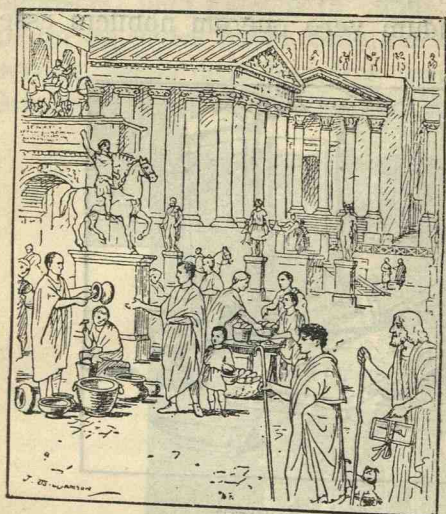
ex bullā agnoscis, quam in collo habet, cetēri autem non habent. Codices antīqui non sunt, ut nostri, multis paginis facti, sed volumina, quae discipūli evolvunt.

2. Forul roman.

In foro sumus. Multa sunt Romae fora, in quibus rustici nundinis suōrum agrōrum fructūs vendunt: forum *boarium*, in quo boves, forum *olitorium*, in quo olēra vendunt. Sed maximum omnium erat forum Romānum, comitiōrum locus. Hic enim rei publicae magistrātus quotannis nomināti sunt.

Primum late patuit in palustri campo inter montem Capitolinum Palatinumque sito, sed deinde multa aedificia spatium liberum operuerunt, et triumphāles arcus, multaeque deōrum illustriumque civium statuae, vel pedestres, vel

equestres. Statuas deōrum et deārum in imagine vides, et facile agnoscis.

nobili gente natus et praetextā togā ornātus, cum paedagōgo suo ad scholam tendit. Paedagōgus, aetate confectus, baculo gressum sustinet, et tabellas parvi domini cum stilo portat.

3. Imbrăcămintea la Romani.

Septimo decimo anno aetatis suae adolescentes Romāni ponunt pueritiae signa: togam purpurā praetextam, et auream bullam collo suspensam. Tunīcam vero rectam albamque togam virōrum adolescens induit. Post sacrificium in forum eum pater ducit, cum amīcis propinquisque, et in publicis civium tabulis nomen totum ejus inscribit. Tum solum civis est adolescens.

Tunica lanea est et ad genua pendet. Toga Romānis propria vestis est, lanea, alba, latissima et ad pedes pendens.

Nudum civis Romāni caput erat; adversus imbrem aut solem togae partem in caput Romāni revocābant.

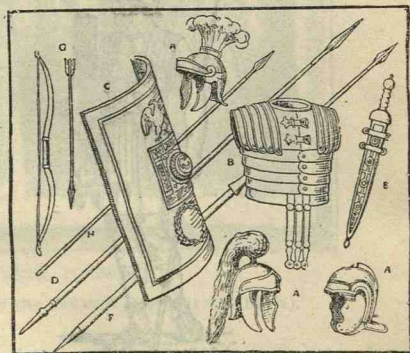
Primis temporibus Romāni intonsi, barbāti fuerunt. Plinius dicit Scipiōnem Africānum primum rasum fuisse. Post hunc luctūs signum esse barba longa existi-māta est.

Hic vides oratōrem romānum, togā ornātum. Ex habitu corpōris cognoscis illum verba popūlo facere. Dextrum brachium nudum est; sinistrum velātum togā, quae in humerum revocāta est.

4. Armele romane.

Romanōrum arma telaque hic conspicere potes; primum tres galeas, aēneas aut ferreas, quae genas buccūlis tegēbant, auribus et facie nudis. Soli centuriōnes galeam cristā pennārum aut jubā ornātam gestābant.

Pectus et truncus tegebantur *loricā*, cujus partes erant duae: pectorāle factum ex quinque lamīnis ferreis, et humeralia, quae ex quinque ferreis lamīnis facta et in humeris posita, pectorāle sustinēbant. Ex imā lorīcae parte fimbriae pendēbant, ut venter quoque tegeretur.

AAA	Galea.	D	Hasta.	G	Arcus.
B	Lorica.	E	Gladus.	H	Sagitta.
C	Scutum.	F	Pilum.		Telum.

Scutum curvum et quadrātum, ut vides, quattuor pedum in altitudinem, ligneum, sed corio opertum, ferro praetextum umboneque ferreo in medio firmātum milites gestābant in agmīne loro ex humeris suspensum et in proelio sinistro brachio.

Satis dictum est de armis; haec erant tela: *hasta*,

sex pedes longa, antiquissima erat. Sed Camillus *pilum* ejusdem longitudinis, dimidium ferreum, dimidium ligneum, invenit. In hostis scutum aut lorīcam jaciebātur, ferroque ejus retorto, nec jam avelli, nec itērum injīci poterat; sed hostis impedītus facile gladio occidebātur.

Militibus enim *gladius* erat, duos pedes longus, rectus et anceps, quem hic in vagīna vides.

Illa fuerunt legionariōrum militum tela: auxiliāres et socii *arcu* et sagittis, velitesque et equites missilibus armāti sunt.

5. Soldatul roman.

Hic vides legionarium militem, cujus arma telaque facile agnosces; sub lorīcā tunīcam ad genua pendentem

vides, et barbāras bracas, quas ad frigōra toleranda nonnunquam milites induēbant.

Bello punīco secundo legio fuit circīter quattuor milium et ducentōrum militum.

Legiōnis signum initio nullum fuit, sed turmis equitum fuerunt singūla vexilla, vario colōre tincta, et manipūlis peditum signa manipularia animālis cujusdam effigiem aut manum figurantia. Mario auctōre, legiōni signum

commūne datum est, aquila aurea fulmīna unguibus tenens; hanc aquilifer, ex veterānis delectus, gestābat hastili, quod postea corōnis, lunūla, titūlis imperatorisque imagine saepe ornātum est.

Soldați romani.

(După un basso-relief din Muzeul Luvrului din Paris).

Legiōnum aquilae ante praetorium in castris, juxta primipilum in acie, in Saturni templo Romae in pace ponebantur, nec quidquam aliud aquilā sanctius milites habēbant.

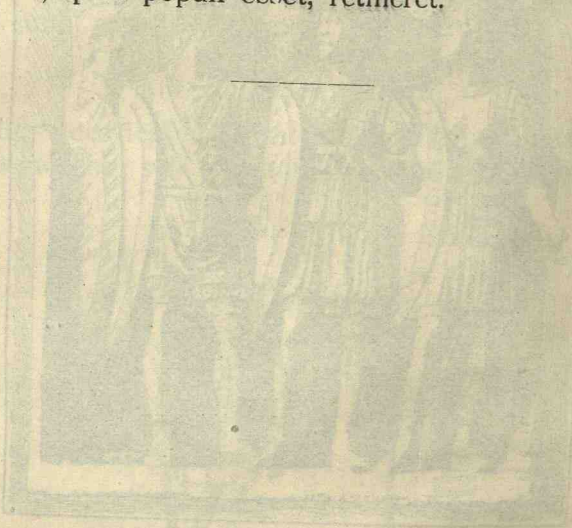
6. Respectul Romanilor către magistrați.

Facti erant consules Sempronius Gracchus itērum, et Q. Fabius Maximus, filius ejus, qui priore anno fuerat consul.

Ei consūli pater proconsul obviam in equo vehens venit, neque descendere voluit, quia pater erat: et, quia non ignorābant maximam inter eos concordiam esse, lictores patrem descendere non jussērunt.

Ubi juxta venit, tum consul ait: „Descendere jube“. Quod posteaquam licitor ille, qui apparēbat, cito intellexit, Maximum proconsulem descendere jussit.

Fabius imperio paruit et filium collaudāvit, quod imperium, quod populi esset, retinēret.

Observații asupra declinațiilor I și II.

1. Numele ale marelui rege este în genul masculin.

Pater: Sub regis imperio administrans, rex et regent

Hodie ceciderunt omnia regna, quae super illis habitabant, quae sub imperio regis administrabant. Magnas vires juvenibus ex regem impusit.

II. FORME NOUĂ GRAMATICALE.

Murum regem. Abi regem querere, ut ait. Macedonia parva est. Post Romanam mori Alexander rex regis est. Eodem tempore Alexander et alii reges successerunt. De his qui in ista loca habitabant, legimus et oppida funditis et vestibus. Cum (dupa) rex deus deus saepe facti fecisse. Et ceterum in districtis regem regis. De saepe Alexandro regem dederunt.

Alexander, rex Miro
...
De saepe Alexandro regem dederunt.

Deus optime maxime regem nostrum regem.

2. Nomen de grammatice.

1. La declinația I, nomen dea (zece) și illa (dinea) fac la singular plural deabus și illabus, când sunt alii.

LECTIA XI.

Observații asupra declinărilor I și II.

1. Despre Alexandru-cel-Mare în țara noastră.

Pater: Sub fago corpōra sternāmus, *Iuli et Eugeni.*

Hodie quidem vobis narrābo, quae nūper filiis *filiābus* que *Iuni* narrāvi. Alexander Magnus primā juventūte excelsi *ingeni* exempla dedit. Philippus aliquando Alexandro: „Aliud“ inquit, „tibi regnum quāere, *mi fili.* Macedonia parva est“. Post Philippi mortem Alexander rex factus est. Paulo post Alexander ad Istrum flumen processit. Getas, qui illa loca habitābant, fugāvit et oppīda funditus evertit. Cum (după ce) *dis deabusque* sacra fecisset, celeriter în ceteriōrem ripam venit. *Di* semper Alexandro auxilium dedērunt.

Alexandru cel Mare.
(Bust din Muzeul Capitolin dela Roma).

Deus optime maxīme, patriam nostram servā!

2. Noțiuni de gramatică.

1. La declinarea I cuvintele **dea** (zeiță) și **filia** (fiică) fac la ablativ plural **deābus** și **filiābus**, când sunt alături

de *filiis* și *deis*, ablativalele plurale dela *deus* și *filius*, tocmai spre a se deosebi de aceste din urmă forme.

2. La declinarea II avem următoarele de observat:

a) Substantivele terminate în **ius** sau **ium** au genitivul sing. în **ii**, sau contractat în **i**.

de ex.: *ingenium* gen. *ingenii* sau *ingeni*
Iunius „ *Iunii* sau *Iuni*

b) Substantivele în **ius** nu fac vocativul sing. în **ie** ci în **i**.

de ex.: *Eugenius* voc. *Eugeni* (nu Eugenie)
Iulius „ *Iuli* (nu Iulie)
filius „ *fili* (nu filie)

Aceeaș particularitate o are și adj. posesiv **meus** la voc. sing. masc. Vom avea: **mi filii!** = fiul meu!

c) Cuvântul **deus** are următoarele forme deosebite:

Voc. sing. **deus**
 Nom. voc. pl. **dei, dii** sau **di**
 Dat. și Abl. pl. **deis, diis**, sau **dis**

LECTIILE XII și XIII.

Observații asupra declinării III.

1. a) Alexandru la oracolul lui Jupiter din Egipt.

Alexander *Jovis* Hammōnis oraculum visere constituit. Tum ad sedem *Jovi* consecratam venit. Regem unus ex sacerdotum numero appellavit filium, hoc nomen illi *Jovem* reddere affirmans. Alexander accēpit nomen et hoc nomine laetus deo magnum pondus auri donavit.

b) Soarele și crivățul.

Sol et aquilo aliquando certābant, utri majōres vires essent. Placuit, ut is validior haberētur (să fie considerat), qui, viatōrem forte pallio indūtum, eo nudasset. Aquilo igitur omni virium contentiōne flavit, sed quo majōrem vim adhibuit, eo magis ille corpus pallio involvit. At sol calōris vi hominem brevi adduxit ut pallium exuēret.

c) Hercule aduce boii lui Geryon.

Eurystheus Hercūli imperāvit, ut Geryōnis boves adducēret. Hic erat ingentibus viribus corpōris, et boves a cane, cui duo capita erant, custodiebantur. Hercūles canem illum clavā necāvī, Geryōnem ipsum sagittā transfixit et ejus atro sanguine speluncam madefēcī. Tum totum boum armentum abduxit et cum bubus in Graeciam eōdem itinēre revertit.

d) Câinele și bucata de carne.

Canis carnem ore tenens, imaginem suam in aquā vidit. Illam habēre optābat et arripere studuit. Privātus igitur est etiam eā carne quam tenēbat.

e) Locuințele.

Homīnum alii in domibus, alii in tabernaculis, alii in speluncis habitant. Domus lapideae, lignae, ferreae sunt. Nos lapideas domos habēmus.

2. Noțiuni de gramatică.

I. La declinarea III-a avem următoarele substantive neregulate a căror declinare e precum urmează:

1) Juppiter s. m. = Joe

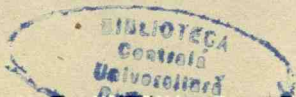
N. V. Juppiter

G. Jovis

D. Jovi

Ac. Jovem

Ab. Jove.

2) **vis** (s. f.) = putere

N.		Pl.	
N. V.	<i>vis</i>	N. Ac. V.	<i>vires</i>
Ac.	<i>vim</i>	G.	<i>virium</i>
Ab.	<i>vi</i>	D.	<i>viribus.</i>

Celelalte cazuri lipsesc.

3) **bos** (s. m.) = bou

N.		Pl.	
N. V.	<i>bos</i>	N. Ac. V.	<i>boves</i>
G.	<i>bovis</i>	G.	<i>boum</i>
D.	<i>bovi</i>	D. Ab.	<i>bubus.</i>
Ac.	<i>bovem</i>		
Ab.	<i>bove</i>		

4) **iter** (s. n.) = drum

S.		Pl.	
N. Ac. V.	<i>iter</i>	N. Ac. V.	<i>itinera</i>
G.	<i>itinēris</i>	G.	<i>itinērum</i>
D.	<i>itinēri</i>	D. Ab.	<i>itineribus.</i>
Ab.	<i>itinēre</i>		

5) **caro** (s. f.) = carne

S.		Pl.	
N. V.	<i>caro</i>	N. Ac. V.	<i>carnes</i>
G.	<i>carnis</i>	G.	<i>carnium</i>
D.	<i>carni</i>	D. Ab.	<i>carnibus.</i>
Ac.	<i>carnem</i>		
Ab.	<i>carne</i>		

6) **sanguis** (s. m.) = sânge

S.	
N. V.	<i>sanguis</i>
G.	<i>sanguinis</i>
D.	<i>sanguini</i>
Ac.	<i>sanguinem</i>
Ab.	<i>sanguine.</i>

7) **senex** (s. m.) = bătrân

	S.	Pl.
N. V.	<i>senex</i>	N. Ac. V. <i>senes</i>
G.	<i>senis</i>	G. <i>senum</i>
D.	<i>seni</i>	
Ac.	<i>senem</i>	D. Ab. <i>senibus.</i>
Ab.	<i>sene</i>	

8) **nix** (s. f.) = zăpadă

	S.	Pl.
N. V.	<i>nix</i>	N. Ac. V. <i>nives</i>
G.	<i>nivis</i>	G. <i>nivium</i>
D.	<i>nivi</i>	D. Ab. <i>nivibus.</i>
Ac.	<i>nivem</i>	
Ab.	<i>nive</i>	

II. La declinarea IV avem cuvântul:

domus (s. f.) = casă, care are și forme de declinarea II:

	S.	Pl.
N.	<i>domus</i>	<i>domūs</i>
G.	<i>domūs</i>	domōrum și <i>domuum</i>
D.	<i>domui</i>	<i>domibus</i>
Ac.	<i>domum</i>	domos
Ab.	domo	<i>domibus.</i>

La gen. sing. mai are o formă **domi**, care arată o stare pe loc: *sum domi* = sunt acasă.

LECTȚIA XIV.

Comparația neregulată a adjectivelor.

1. Cele din urmă momente ale lui Alexandru-cel-Mare.

Gaudeo, amīci carissīmi, quod, quanquam peior est tempestas ad me venistis. Hodie pauca vobis narrābō de *suprēmis* Alexandri temporibus. Alexander ad *ultimas* Oceāni oras processit. *Maximis* ibi cum pericūlis exer-

citus iter fecit. Nam regio vasta, viae *difficillimae*, homines *pessimis* moribus erant. Deērant (lipsiau) res ad vivendum *maxime necessariae*. Nemo tum *majore* constantiā erat quam Alexander; quo (cu cât) *magis arduae* erant res, eo (cu atât) militibus *benevolentior* se praes-tābat. In *summos* atque in *infimos* comis erat. Ecba-

Alexandru cel Mare învingător.

(Statuă de marmoră de Pierre Puget (1622–1694), în Muzeul Luvrului din Paris).

tănis, in urbe Mediae, *complures* menses remansit. Paulo post iter vertit ad Babylōnem, ubi *plurimarum* Africae civitātum legatiōnes exspectābant. Ibi Alexander aegrotāvit. Amīcis ei, qui *optimus* esset, se regnum relinquere, dixit. *Suprema* haec vox fuit regis.

2. Noțiuni de gramatică.

La comparația adjectivelor sunt următoarele observații de făcut:

1. Următoarele adjective în **ilis** fac superlativul în **illimus** (adecă cu **limus** adăogat la tema genetivului sing.).

<i>facilis, e</i> (ușor)	<i>facil-limus.</i>
<i>difficilis, e</i> (greu)	<i>difficil-limus.</i>
<i>similis, e</i> (asemenea)	<i>simil-limus.</i>
<i>dissimilis, e</i> (neasemenea)	<i>dissimil-limus.</i>
<i>humilis</i> (umilit)	<i>humil-limus.</i>
<i>gracilis</i> (subțire)	<i>gracil-limus.</i>

2. Adjectivele terminate în **ficus, dīcus, vōlus**, au gradele de comparație în **entior, entius; entissimus, a, um**.
De pildă:

benevōlus (binevoitor) *benevolentior, ius;*
benevolentissimus, a um.
magnificus (măreț) *magnificentior, ius;*
magnificentissimus, a um.

3. Adjectivele terminate în **eus, ius, uus**, fac comparativul cu **magis** și superlativul cu **maxīme**. De ex :

necessarius (necesar); C. *magis necessarius;* S. *maxīme*
[necessarius.
pius (pios); C. *magis pius;* S. *maxīme pius.*

4. Sunt unele adjective cari au comparativ și superlativ fără a avea și pozitiv. Cele mai multe au ca tulpină o prepoziție. Ele sunt:

<i>(intra)</i> interior, ius (dinăuntru)	intimus, a, um.
<i>(extra)</i> exterior, ius (dinafară)	extrēmus, a, um.
<i>(prope)</i> propior, ius (mai aproape)	proximus, a, um.
<i>(citra)</i> citerior ius (de dincoace)	citimus, a, um.
<i>(prae)</i> prior, ius (cel dintâiu din doi)	primus, a, um.
<i>(ultra)</i> ulterior, ius (de dincolo)	ultimus, a, um.
deterior, ius (mai rău)	deterrimus, a, um.
potior, ius (preferabil)	potissimus, a, um.

5. Sunt unele adjective cari au un pozitiv ce se întrebuintează la plural ca substantiv și au și câte două superlative cu înțeles deosebit. De ex.:

Infēri,-ōrum (zeii din infern); <i>inferior</i> ;	}	infīmus , cel mai mic.
		imus , cel mai adânc.
Supēri,-ōrum (zeii din cer); <i>superior</i> ;	}	suprēmus , cel din urmă (în timp).
		summus , cel mai înalt.
Postēri,-ōrum (urmasii); <i>posterior</i> ;	}	postrēmus , cel din urmă.
		postūmus , cel născut după moartea tatălui.

6. Sunt 6 adjective cari au gradele de comparație absolut neregulate. Ele sunt:

bonus (bun)	melior, melius	optīmus, a, um.
malus (rău)	pejor, pejus	pessimus, a, um.
magnus (mare)	major, majus	maxīmus, a, um.
parvus (mic)	minor, minus	minīmus, a, um.
multus (mult)	plus (n) plures (n. pl. m. și f.)	plurīmus, a, um.
	plura (non n. pl.).	
	plurium (g. pl.).	

LECTIA XV.

Pronumele nedefinite.

1. Intoarcerea Ifigeniei din Tauris.

Tauri habitābant in eā parte, quæ Chersonēsus Taurīca appellabātur. Ibi suos *quisque* agros colēbat faciebatque *quidquid* a rege imperātum est. Inerat autem in eis incredibilis *quædam* immanitas. Nam si *quis* peregrīnus ad litus venērat, eum Diānae immolābant. Ad eos Iphigenīa, Agamemnōnis filia, cælesti *quædam* vi translāta erat (fusesse transportată). Rex eam sacerdotem deæ instituērat et *quicumque* adductus esset, immolāre jusserat. In eandem terram Orestes, Iphigenīae frater, Pyla-

desque, sive Appolinis jussu sive casu *aliquo* pervenērunt. In itinēre autem a pastoribus *quibusdam* comprehensi et ad sacerdotem adducti sunt. Orestes, quis esset

Zeița Diana și cerboaică ei.
(Statue din Muzeul Luvrului din Paris)

aperuit narravitque *quodcumque* illa scire cupiēbat. Omnes ad mare^{is} contendērunt, ut primo *quoque* tempore proficisci possent (să poată plecà). Rex autem eo venit. Tum Minerva apparuit jussitque (ca) regem illos (să) dimittēre. Ităque incolūmes in patriam pervenērunt.

2. Noțiuni de gramatică.

1. Pronumele nedefinite se întrebuițează sau singure și atunci sunt *adevărate pronume*, sau se între-

bunțează pe lângă un substantiv și atunci sunt *adjective nedefinite*. Iată tabloul pronomelor nedefinite:

1) Pronume

1. **alīqus, alīquid** = cineva, ceva.
2. **quis, quid** = " "
3. **quisquam, quæquam quidquam** = cineva (în propozițiile negative).
4. **quispiam, quæpiam, quidpiam** = cineva (în propozițiile afirmative).
5. **quidam, quaedam, quiddam** = un oarecare.
6. **quisque, quæque, quidque** = fiecare.
7. **quivis, quaevis, quidvis** = oricine vrei.
8. **quilibet, quaelibet, quidlibet** = oricine îți place.

2) Adjective

1. **alīqui, alīqua, alīquod.**
 2. **qui, qua, quod.**
 3. **quispiam, quaepiam, quodpiam.**
 4. **quidam, quaedam, quoddam.**
 5. **quisque quaeque, quodque.**
 6. **quivis, quaevis, quodvis.**
 7. **quilibet, quaelibet, quodlibet.**
2. Mai sunt de însemnat și două pronume *relative generalizatoare*.
1. **quicumque, quaecumque, quodcumque** = fiecare, oricine (gen. *cujuscumque*)
 2. **quisquis, quidquid** = fiecare, oricine.
mai des întrebuițat la abl. **quoquo.**
 3. Declinarea tuturor acestor pronume e identică cu cea a pronomelor relative din cari sunt chiar compuse.

LECTIA XVI.

Verbele de conjugarea III, în io.

1. Moartea lui Hector.

Hector, Patrōclum, Achillis amīcum, occīdit. Tum Achilles irātus Hectōrem hastā transfixit. Paulo post Graeci laeti cenae et sommo se dedērunt. Achillem autem amīci mors tanto *affēcit* dolōre ut somnum carpere

Moartea lui Patrocle.

(Corpul e ținut sau de Menelas, sau de Ajax, amândoi regi greci ce au luat parte la războiul Troian).

non posset. Ubi luxit, Hectorem, circa Patröcli tumulum quem Graeci ad fossam *fecerant*, raptavit, quod ita officio *satisfaciendum esse* putabat.

Haec contumelia non *fugit* (nu i-a scăpat lui) Apollinem qui corpus intęgrum servaverat. Misericordiā *captus* Jovem oravit ut impediret, ne illud avibus *projiceretur*.

Rescumpărarea corpului lui Hector de către tatăl său Priam.

(Pictură de pe un vas).

Priam însoțit de servitori vine cu daruri la Achile, ce e pe un pat bogat.
Corpul lui Hector e sub pat.

Is Achillem per Thetidem monuit ne *gloriam partam* istā contumeliā maculāret. Priāmus, Hectōris pater, ubi faustum omen *accēpit* ex urbe procēdit et a Mercurio in Achillis tentorium deducitur.

Ibi ab eo petit ut redemptiōnis pretium *accipiat*. His precibus ac donis commōtus, Achilles ei corpus restituit. Trojāni corpus combussērunt, cinērem in terram *defodērunt*.

2. Noțiuni de gramatică.

1. Am văzut că verbele de conjugarea III să ter-

mină la infinitiv în **ě-re**, alipit pe lângă o temă de cele mai multe ori consunantică:

duc-o... duc-ě-re; ger-o... ger-ě-re; reg-o... reg-ě-re.

2. Unele verbe însă de această conjugare adaugă la temă încă un **i**, de câte ori terminația începe cu o vocală alta decât *ī, ē*.

Vom avea deci:

fac-i-o, fac-i-ēbam; fac-i-am, etc.

fac-i-or fac-i-ēbar; fac-i-ar, etc.

Schimbarea aceasta se face la toate timpurile derivate din tema prezentului.

LECTIA XVII.

Compusele auxiliarului **esse**.

1. Revederea lui Ulise cu tatăl său Laerte.

1. Ithāci Ulixem procul a patriā periisse existimābant. Ulixes autem a Phaeacibus deductus domum pervēnit. Postēro die, Ulixes cum Telemācho filio, quam celerrime *potuit* ad Lāertem patrem contendit. Is in prāedium suum, quod ab urbe longe *abērat*, recessērat. Ibi servōrum negotiis *praeērat*. *Adērat* seni mulier Sicūla in quā summa *inērat* diligentia. Ulixes ut solus cum patre collōqui (să vorbească) *posset*, filium dimīsit. Nullus *affuit* servus. Omnes vepres colligēbant. Pater interimēbat in horto eas herbas, quae frugibus *obsunt*. Ulixes tamen, quis esset, non aperuit. Timēbat enim ne gaudium subitum valetudini patris *obesset*. Ulixes haec fere dixit: „Vēnit quondam in patriam meam, quae ab insulā vestrā longe *abest*, „homo Ithacensis, cui omnia fere ad vivendum necessaria *deērant*. Is Lāertae se filium esse dixit. Ego eum be-

„nigne excēpi omnique praebui, quae ei *profutūra esse*
 „existimārem. Ac si *potuissem*, retinuissem“.

Ulixes.

Ulixes autem a patre agnoscitur. Tum vero Ulixes patrem complexus (imbrățișând): „Ego ille sum“ inquit, „quem ut mortuum luges“.

2. Noțiuni de gramatică.

1. Verbul **sum, esse**, are următoarele compuse, ce se conjugă ca și dănsul:

ab-sum	<i>ab-esse</i>	<i>ab-fui</i>	= sunt departe, lipsesc.
de-sum	<i>de-esse</i>	<i>de-fui</i>	= sunt lipsă.
ad-sum	<i>ad-esse</i>	<i>af-fui</i>	= sunt de față.
in-sum	<i>in-esse</i>	<i>in-fui</i>	= sunt înlăuntru.
inter-sum	<i>inter-esse</i>	<i>inter-fui</i>	= sunt la mijloc.
ob-sum	<i>ob-esse</i>	<i>of-fui</i>	= sunt de piedică, vatăm.
pro-sum	<i>pro-d-esse</i>	<i>pro-fui</i>	= sunt de folos.
prae-sum	<i>prae-esse</i>	<i>prae-fui</i>	= sunt în frunte.
super-sum	<i>super-esse</i>	<i>super-fui</i>	= sunt pe deasupra, am rămas.

Cel mai însemnat compus al lui *sum* este **possum**
(= *pot-sum*) = eu pot.

Conjugarea lui este următoarea:

	Indicativul.	Subjunctivul.
<i>Prezent.</i>	S. 1. <i>pos-sum</i> <i>pot-es</i> <i>pot-est</i>	<i>pos-sim</i> <i>pos-sis</i> <i>pos-sit</i>
	P. 1. <i>pos-sūmus</i> <i>pot-estis</i> <i>pos-sunt.</i>	<i>pos-sīmus</i> <i>pos-sītis</i> <i>pos-sint.</i>
<i>Perfect.</i>	S. 1. <i>pot-ui</i> <i>pot-uisti</i> <i>pot-uit</i>	<i>pot-uērim</i> <i>pot-uēris</i> <i>pot-uērit</i>
	P. 1. <i>pot-uīmus</i> <i>pot-uistis</i> <i>pot-uērunt.</i>	<i>pot-uerīmus</i> <i>pot-uerītis</i> <i>pot-uērint.</i>
<i>Imperfect.</i>	S. 1. <i>pot-eram</i> <i>pot-eras</i> <i>pot-erat</i>	<i>pos-sem</i> <i>pos-ses</i> <i>pos-set</i>
	P. 1. <i>pot-erāmus</i> <i>pot-erātis</i> <i>pot-erant.</i>	<i>pos-sēmus</i> <i>pos-sētis</i> <i>pos-sent.</i>
<i>M. ca perfect.</i>	S. 1. <i>pot-ueram</i> <i>pot-ueras</i> <i>pot-uerat</i>	<i>pot-uissem</i> <i>pot-uisses</i> <i>pot-uisset</i>
	P. 1. <i>pot-uerāmus</i> <i>pot-uerātis</i> <i>pot-uērant.</i>	<i>pot-uissēmus</i> <i>pot-uissētis</i> <i>pot-uissent.</i>
<i>Vitorul I.</i>	S. 1. <i>pot-ero</i> <i>pot-eris</i> <i>pot-erit</i>	
	P. 1. <i>pot-erīmus</i> <i>pot-eritis</i> <i>pot-erunt.</i>	

Viitorul II. S. 1. *pot-uëro*

pot-uëris

pot-uërit

P. 1. *pot-uërimus*

pot-uëritis

pot-uërint.

Infinitivul.

Prez. *pos-se.*

Perf. *pot-uisse.*

Asupra conjugării acestui compus avem aşadar de observat:

- 1) Tema este **pot-**.
- 2) **t** din temă se prefăce în **s** înainte de alt **s**, dar se păstrează când urmează o altă vocală.
- 3) Perfectul e **pot-ui** în loc de *pot-fui* prin căderea lui *f*.
- 4) Inf. prez. este *pos-se* şi imp. subj. *pos-sem*, în loc de *pot-esse* şi *pot-essem*.

LECTIA XVIII.

Conjugarea perifrastică activă şi pasivă.

1. Leonida.

Leonidam Lacedæmoniōrum regem, cum ad Thermopylas *profectūrus esset*, ephōri propter paucitatem militum *retentūri erant*. Tum ille: „Satis multos“, inquit, „mecum duco ad id quod *actūrus sum*“. Rogantibus illis quidnam *actūrus esset*, hoc respondit: „Videor proficisci, ut barbāros transitu prohibeam; re vera (in realitate) *moritūrus sum* pro patriā“. Qui, postquam in Thermopylas venit, suos his verbis

allocūtus est: „Barbări non procul absunt a nobis: nunc nobis aut *moriendum* aut *vincendum est*“.

2. Noțiuni de gramatică.

În limba latină avem și conjugarea numită perifrastică, care e formată din viitorul participiului activ sau pasiv însoțit de formele verbului *esse*.

Vom avea deci două conjugări perifrastice: una activă și cealaltă pasivă.

1. Conjugarea perifrastică activă e următoarea:

Indicativul.

Prezent.

S. *amatūrus, a, um sum*
= voesc a iubi.

P. *amatūri, ae, a sumus.*

Imperfect.

S. *amatūrus, a, um eram* = voiam a iubi.

P. *amatūri, ae, a erāmus.*

Viitorul I.

S. *amatūrus, a, um ero* =
voiu avea de scop a iubi.

P. *amatūri, ae, a erimus.*

Perfect.

S. *amatūrus, a, um fui*
= am avut de scop a iubi.

P. *amatūri, ae, a fuīmus.*

Mai mult ca perfect.

S. *amatūrus, a, um fuēram* = avusesem de scop a iubi.

P. *amatūri, ae, a fuerāmus.*

Viitorul II.

S. *amatūrus, a, um fuēro* =
voiu fi avut de scop a iubi.

P. *amatūri, ae, a fuerīmus.*

Subjunctivul

Prezent.

S. *amatūrus, a, um sim*
= să voesc a iubi.

P. *amatūri, ae, a simus.*

Imperfect.

S. *amatūrus, a, um essem* = aș voi a iubi.

P. *amatūri, ae, a essēsemus.*

Perfect.

S. *amatūrus, a, um fuērīm* = să fi avut a iubi.

P. *amatūri, ae, a fuerīmus.*

Mai mult ca perfect.

S. *amatūrus, a, um fuissēm* = aș fi voit a iubi.

P. *amatūri, ae, a fuissēmus.*

Infinitivul.

Prezent: *amatūrum, am, um esse* = a voi a iubi.

Perfect: *amatūrum, am, um fuisse* = a fi voit a iubi.

2. Conjugarea perifrastică pasivă e următoarea:

Indicativul.

Prezent.

S. *amandus, a, um sum*
= trebuesc a fi iubit.

P. *amandi, ae, a sumus.*

Imperfect.

S. *amandus, a, um eram*
= trebuia a fi iubit.

P. *amandi, ae, a erāmus.*

Perfect.

S. *amandus, a, um fui*
am trebuit a fi iubit.

P. *amandi, ae, a fuīmus.*

Mai mult ca perfect.

S. *amandus, a, um fuērām* = trebuiesem a fi iubit.

P. *amandi, ae, a fuerāmus.*

Viitorul I.

S. *amandus, a, um ero* =
voiu trebui a fi iubit.

P. *amandi, ae, a erimus*

Viitorul II.

S. *amandus, a, um fuero* =
voiu fi trebuit a fi iubit.

P. *amandi, ae, a fuerimus.*

Subjunctivul.

Prezent.

S. *amandus, a, um sim*
= să trebuiesc a fi
iubit.

P. *amandi, ae, a simus.*

Perfect.

S. *amandus, a, um fuē-*
rim = să fi avut a iubi.

P. *amandi, ae, a fueri-*
mus.

Imperfect.

S. *amandus, a, um es-*
sem = aş trebui a fi
iubit.

P. *amandi, ae, a essē-*
mus.

Mai mult ca perfect.

S. *amandus, a, um fui-*
sem = aş fi trebuit a
fi iubit.

P. *amandi, ae, a fuissē-*
mus.

Infinitivul.

Prezent: *amandum, am, um esse* = a trebui a fi iubit.

Perfect: *amandum, am, um fuisse* = a fi trebuit a fi iubit.

LECTIILE XIX și XX.

3. Verbele: **ire** = a merge și **fiēri** = a fi făcut, a deveni.

1. Penthesilea și Memnon.

Post mortem Hectōris Trojāni ex urbe pugnandum *extre* diu non audēbant; tandem Penthesilea, Amazōnum regīna, Priāmo auxilium tulit. Statim Trojāni in pugnam *prodiērunt* Graecosque tam fortiter aggressi sunt, ut ii

Soldați greci luptându-se cu Amazoanele.

Relief de pe un sicriu din Vatican, Roma.

Amazoanele sunt călăre. La mijloc se vede Achile ținând în brațe pe regina Pentesilea ce cade moartă.

impētum ferre non possent. Laborantibus, cum Achilles et Ajax opem tulissent, Trojāni se retulērunt. Amazōnes in hoc proelio omnes *interiērunt*; cecidit etiam Penthesilea, cujus adspectu Achilles adeo commōtus est, ut regīnae mortem miserarētur. Quo *factum est*, ut multi Trojāni consilium *inīrent* effugere et in aliam terram demigrare. Quod consilium rex non probāvit. Memnōnem enim, Aethiōpum regem, sibi opem latūrum esse sperābat. Sed ne is quidem Trojānis salutem attulit. Nam cum Achilli se obtulisset, ab adolescente illo fortissimo occīsus est.

2. Regele Midas.

Silēnus, Bacchi comes, cum a viā aberrans a deo sejunctus esset, a rege Midas hospitaliter exceptus et deinde ad Bacchum reductus est. Deus Midas, ut gratiam referret, benigne permīsit, ut optāret, quod vellet. Ille optāvit, ut quidquid tetigisset, aurum *fiēret*. Nec frustra optāvit: omnia, quae tangēbat, subito aurea *fiēbant*. At cum cibi quoque in aurum verterentur, ille fame cruciātus a deo petīvit, ut hoc donum sibi eriperet. Tum Bacchus eum in flumine Pactōlo lavāri iussit. Midas oboedīvit. Quo ex tempore, ille fluvius aurum vehit.

Bust al zeului Bacus.
(Aflător in Muzeul din Neapoli).

3. Noțiuni de gramatică.

1. Conjugarea verbului **ire** este următoarea:

Indicativul.	Subjunctivul.	Indicativul.	Subjunctivul.
---------------------	----------------------	---------------------	----------------------

*Prezent.**Perfect.*

S. <i>eo</i>	<i>eam</i>	S. <i>ivi</i>	S. <i>ivērim</i>
<i>is</i>	<i>eas</i>	<i>ivisti</i>	<i>ivēris</i>
<i>it</i>	<i>eat</i>	<i>ivit</i>	<i>ivērit</i>
P. <i>imus</i>	<i>eāmus</i>	P. <i>ivimus</i>	P. <i>iverimus</i>
<i>itis</i>	<i>eātis</i>	<i>ivistis</i>	<i>iveritis</i>
<i>eunt.</i>	<i>eant.</i>	<i>ivērunt.</i>	<i>ivērint.</i>

*Imperfect.**Mai mult ca perfect.*

S. <i>ibam</i>	<i>irem</i>	S. <i>ivēram, etc.</i>	<i>ivissem, etc.</i>
<i>ibas</i>	<i>ires</i>		
<i>ibat</i>	<i>iret</i>		
P. <i>ibāmus</i>	<i>irēmus</i>		
<i>ibātis</i>	<i>irētis</i>		
<i>ibant</i>	<i>irent.</i>		

*Viitorul II.*S. *ivēro, etc.**Viitorul I.*

S. <i>ibo</i>	P. <i>ibimus</i>
<i>ibis</i>	<i>ibitis</i>
<i>ibit</i>	<i>ibunt.</i>

Imperativul.

Prezent. S. 2 *i*
P. 2 *ite*

Viitor. S. 2 *ito*
3 *ito*

P. 2 *itōte*3 *sunto*

Infinitivul.

Prezent. ire.
Perfect. ivisse, sau isse.
Viitor. itūrum, am, um esse.

Participiul.

Prezent. iens, euntis.
Viitor. itūrus, a, um.

Gerunziul.

eundi, eundo, eundum.

Supinul.

1. itum.
 2. itu.

2. Niște compuse ale verbului *eo* sunt și *queo*=eu pot și *nequeo* = eu nu pot.

3. Forma pasivă a verbului *facio* este *fio*=eu devin. Conjugarea lui *fio* e următoarea:

Indicativul. Subjunctivul.*Prezent.*

S. *fio*, eu sunt făcut, devin *fiam*.

fis *fias*.

fit *fiat*.

P. *fimus* *fiāmus*.

fitis *fiātis*.

fiunt *fiant*.

Imperfect.

S. *fīebam* *fiērem*.

etc. etc.

Viitorul I.

S. *fiam*
fies
 etc.

Perfect.

factus sum. *factus sim.*

Mai mult ca perfect.

factus eram. *factus essem.*

Viitorul II.

factus ero.

Imperativul.

Prezent. S. 2 *fi*
 P. 2 *fite*

Infinitivul.

Prezent. *fiēri* = a deveni.

Perfect. *factum esse*

Viitor. *futūrum esse* sau *fore* (înlocuește forma
 verbului, care lipsește).

Participiul.

Perfect. *factus, a, um.*

Viitor sau Gerunziul. *faciendus, a, um.*

LECTIILE XXI și XXII.

Verbul: ferre = a duce, a purtă.

1. Lăcomia pedepsită.

Caedēbat quidam ligna juxta fluvium. Cui cum inter opus secūris excidisset, in undis demersa est. Hoc ille damnum moleste *ferens* flebat et misēre lamentabātur.

Zeul Mercur de Rafael.
(In villa Farnesina din Roma).

Mercurius autem forte eo delātus homīni afflicto opem *ferre* parātus erat. Itāque in fluvium se mersit et auream secūrim *extūlit* et interrogāvit lignatōrem, num ea esset quam amisisset.

Quod cum lignātor negavisset, argenteam *extūlit*; denīque, cum ne argenteam quidem suam ille agnoscēret ferream *attūlit*; hanc ille laetus suam esse affirmāvit. Qua probitāte homīnis delectātus, Mercurius tres illi se- cūres donāvit.

Quae cum avārus quidam comperisset, eandem fortūnam, experīri constituit. Itaque cum ad eundem fluvium se *contulisset*, secūrim consulto in undas abjēcit, tum in ripā assidens omnia clamoribus et lamentis implēbat. Huic quoque Mercurius se *obtūlit*, et cum comperisset, quae causa lacrimārum esset, auream secūrim *extūlit* et homīnem interrogāvit num eam amisisset. Quod cum ille statim affirmavisset, deus homīnis improbitātem indigne *ferens* auream secūrim secum *abstūlit* neque ferream ex undis *protūlit*.

1. Noțiuni de gramatică.

1. Conjugarea verbului **ferre** este următoarea:

2. Activ.

Indicativul.	Subjunctivul.	Indicativul.	Subjunctivul.
	<i>Prezent.</i>		<i>Perfect.</i>
S. <i>fero</i>	<i>feram</i>	<i>tuli</i>	<i>tulērim.</i>
<i>fers</i>	<i>feras</i>	<i>tulisti</i>	<i>tulēris.</i>
<i>fert</i>	<i>ferat</i>	etc.	etc.
P. <i>ferimus</i>	<i>ferāmus</i>		
<i>fertis</i>	<i>ferātis</i>	<i>Mai mult ca perfect.</i>	
<i>ferunt.</i>	<i>ferant.</i>	<i>tulēram</i>	<i>tulissem.</i>
		etc.	etc.

Imperfect.

Viitorul II.

S. <i>ferēbam</i>	<i>ferrem</i>	<i>tulēro.</i>
etc.	<i>ferres</i>	<i>tulēris.</i>
	etc.	etc.

Viitorul I.

S. <i>feras</i>
<i>feres</i>
<i>feret</i>
etc.

Imperativul.*Prezent.*S. 2 *fer*P. 2 *ferte.**Viitorul.*S. *ferto*
*ferto*P. *fertote.*
*ferunto.***Infinitivul.***Prezent. ferre.**Perfect. tulisse.**Viitor. latūrum, am, um esse.***Participiul.***Prezent. ferens, tis.**Viitor. latūrus, a, um.***Gerunziul.***ferendi.***Supinul.**1. *latum.*2. *latu.***2. Pasiv.****Indicativul. Subjunctivul.****Indicativul. Subjunctivul.***Prezent. = Perfect.*S. *feror* = sunt dus. *ferar* *latus sum, etc. latus sim.**ferris**ferāris**Mai mult ca Perfect.**fertur**ferātur*P. *ferimur**ferāmur latus eram. latus essem.**ferimīni**feramīni**Viitorul II**feruntur.**ferantur.**latus ero, etc.***Imperfect.****Imperativul.**S. *ferēbar**ferrer**Prezent.**ferebāris**ferrēris*S. *ferre.**etc.**etc.*P. *ferimīni.*

Viitorul I.

S. *ferar*
ferēris
ferētur
 P. *ferēmur*, etc.

Viitor.

S. *feritor.*
feritor.
 P. *ferimīnor.*
feruntor.

Infinitivul.

Prezent. *ferri.*
 Perfect. *latum esse.*
 Viitor. *latum iri.*

Participiul.

Perfect. *latus, a, um.*
 Viitor. sau Gerunziul. *ferendus, a, um.*

3. Compusele mai însemnate ale verbului **fero** sunt:

affĕro *attŭli allātum afferre* = a aduce.
aufĕro *abstŭli ablātum auferre* = a luà, ridicà.
confĕro *contŭli collātum conferre* = a adunà
diffĕro *distŭli dilātum differre* = a amànà, a sedeosebi
offĕro *obtŭli oblātum offerre* = a aduce înainte.
refĕro *retŭli relātum referre* = a raportà.

LECTIILE XXIII și XXIV.

Verbele nepersonale.

1. O cuvântare a lui Aristaenus.

Achaei, cum eis legāti Romāni societātem et amicitiam offerrent, obtumescēbant. Tum Aristaenus praetor: „Nolīte“, inquit, „si, quod omnībus vobis petendum erat, ultro offertur, fastidīre. Romānis rogāre *libet*, cogēre pos-

sunt. Aut accipienda aut aspernanda vobis eōrum societas est; non, quemadmodum hodie utrumque vobis *licet*, sic semper *licitūrum* est. Nec saepe, nec diu occasio erit. Romānos si socios aspernamīni, vix sanae mentis (cu mintea sănătoasă) estis: sed aut socios aut hostes habeatis oportet“.

2. Despre mulțime.

Delectatur audiens multitudo et ducitur oratione: gaudet, dolet, ridet, plorat, favet, odit, contemnit, invidet, ad misericordiam inducitur, ad *pudendum*, ad *pigendum*; *irascitur*, *miratur*, sperat, timet: haec perinde accidunt ut eōrum qui adsunt mentes oratione tractantur.

3. Vorbe celebre.

1. Parasitus quidam cum Diogēni famem et sitim pane et aquā, ut solēbat, sedanti, obvius factus esset: „*Misēret* tui me“ inquit.— „Me tui *pudet*“ retulit Diogēnes.

2. Tiberius, quoties *accidēbat* ut curiā egrederetur, Graecis verbis in hunc modum elōqui solēbat: „O homines, ad servitūtem parātos!“

Etiam illum qui libertatem publicam opprimēbat tam projectae Patrum servientium patientiae *taedēre* cōpit.

Noțiuni de gramatică.

Unele verbe nu sunt întrebuițate decât la persoana III, neavând un subiect determinat. Aceste verbe se numesc *nepersonale* sau *unipersonale*, și sunt de două feluri: 1) verbe nepersonale propriu zise și 2) verbe cari sunt nepersonale, fiind luate numai într'un anumit înțeles al lor, sau întrebuițate în forma pasivă.

1. Verbele nepersonale propriu zise sunt:

a) Verbele ce arată un fenomen al naturii, ca de ex:

<i>pluit</i>	= plouă.	<i>tonat</i>	= tună.
<i>fulgūrat</i>	= fulgeră.	<i>grandīnat</i>	= cade grindină.
<i>ningit</i>	= ninge.	<i>gelat</i>	= îngheață.

b) Verbele ce arată un sentiment, ca de ex.:

puđet puđuit sau puđitum est, puđere = mi-e ruşine.
miseret miseritum est (lipseşte) = mi-e milă.
taedet taesum est taedere = mi-e silă.
piget piguit sau pigitum est, pigere = mă supără.
paenitet paenituit paenitere = mă căesc.

Cu aceste verbe persoana ce are sentimentul se pune în acuzativ, obiectul ce pricinueşte acest sentiment se pune în genetiv; așa d. ex.:

Me miseret tui = mi-e milă de tine.

c) Câteva verbe, ca:

oportet, oportuit oportere = se cade, se cuvine.
licet licuit sau licitum est, licere = e permis.
libet libuit, sau libitum est, libere = place.
decet decuit decere = e bine, se cuvine.

2. Verbe nepersonale improprie sunt:

a) Unele verbe luate cu însemnarea puțin schimbate ca:

mihi accidit } = mi se întâmplă *me iuvat* = îmi place.
 „ *evenit* } *me fugit* = îmi scapă, nu știu.
 etc.

b) Unele verbe luate în formă pasivă ca:

dicitur = se spune *itur* = se merge (mergem).
fertur = se zice *itum est* = s'a mers (am mers).
 etc.

LECTIILE XXVI și XXVII.

Verbele anormale.

1. *velle*, *nolle*, *malle*, *edo*.

Răspunsuri potrivite.

1. Cum Alexander se a Graecis ut deum coli *vellet*, Damis, Lacedaemoniōrum rex: „Quoniam Alexander“ inquit, „deus esse *vult*, esto!“.
2. Rex Porus ab Alexandro victus, cum interrogātus esset, quomōdo se tractāri *vellet*, respondit: „Regaliter“.
3. Themistōcles, cum ei quidam artem memoriae

Diogene Cincul.

După tabloul lui d'Antoine Magaud (1817-1899).

polliceretur: „Obliviscendi“, inquit, „artem *mallet*, nam memini etiam quae *nolo*: oblivisci non possum quae *volo*“.

4. Idem interrogatus utrum *mallet* Achilles esse an Homērus: „Dic tu prius“, inquit, „utrum *malis* esse victor in Olympiis an praeco victoris nomen pronuntians?“

5. Cum Abderitarum legatus longā ovatione usus ex Agide, Lacedaemoniorum rege, quaesivisset, quid *vellet* se civibus suis nuntiāre, ille: „Nuntia“, inquit, me, quamdiu *velles*, aures tibi dedisse“.

6. Diogēnes Cynicus interroganti quānam horā prandendum esset: „Si quis dives est“, „inquit, ille *edit* quando *vult*, si pauper est quando habet quod *edat*“.

Noțiuni de gramatică.

1. In limba latină avem multe verbe anormale. Dintre cele mai cunoscute sunt: **volo** = eu voesc; **nolo** = nu voesc; **malo** = voesc mai bine, sau prefer.

Conjugarea lor e următoarea:

Indicativul.

Prezent.

S. <i>volo</i> = voesc	<i>nolo</i> = nu voesc.	<i>malo</i> = voesc mai bine
<i>vis</i>	<i>non vis</i>	<i>mavis</i>
<i>vult</i>	<i>non vult</i>	<i>navult</i>
P. <i>volūmus</i>	<i>nolūmus</i>	<i>malūmus</i>
<i>vultis</i>	<i>non vultis</i>	<i>navultis</i>
<i>volunt,</i>	<i>nolunt</i>	<i>malunt.</i>

Perfect.

voluērim etc. *noluērim* etc. *maluērim* etc.

Mai mult ca perfect.

voluissem etc. *noluissem* etc. *maluissen* etc.

Imperativul.*Prezent.*

lipsește

S. 2. *noli*

lipsește.

P. 2. *nolite**Viitorul.*

lipsește

S. *nolito*

lipsește

*nolito*P. *nolitote**nolunto.***Infinitivul.***Prezent.**velle**nolle**malle.**Perfect.**voluisse**noluisse**maluisse.***Participiul.***Prezent.**volens**nolens**malens.**Imperfect.**volēbam**nolēbam**malēbam.*

etc.

etc.

etc.

*Viitorul I.**volam**nolam**malam**voles**noles**males.*

etc.

etc.

etc.

*Perfect.**volui* etc.*nolui* etc.*malui* etc.

Mai mult ca perfect.

voluëram etc. *noluëram* etc. *maluëram* etc.

Viitorul II.

voluëro etc. *noluëro* etc. *maluëro* etc.

Subjunctivul.*Prezent.*

S. <i>velim</i>	<i>nolim</i>	<i>malim</i>
<i>velis</i> ;	<i>nolis</i>	<i>malis</i>
<i>velit</i>	<i>nolit</i>	<i>malit</i>
P. <i>velîmus</i>	<i>nolîmus</i>	<i>malîmus</i>
<i>velîtis</i>	<i>nolîtis</i>	<i>malîtis</i>
<i>velint.</i> ;	<i>nolint.</i>	<i>malint.</i>

Imperfect.

vellem etc. *nollem* etc. *mallem* etc.

2. Conjugarea verbului **edo** = eu mănânc, este:

Indicativul. Subjunctivul.**Imperativul.***Prezent.**Prezent.*

<i>edo</i>	<i>edam</i>
edis sau es	<i>edas</i>
edit sau est	<i>edat.</i>
<i>edîmus</i>	etc.
editis sau estis	
<i>edunt.</i>	

S. ede	sau	es.
P. edîte	sau	este.

Viitor.

S. edîto	sau	esto.
edîto	sau	esto.
P. editôte	sau	estôte.
<i>edunto.</i>		

Imperfect.

<i>edëbam</i>	edërem	sau	essem.
<i>edëbas</i>	edëres	sau	esses.
etc.	etc.		

Infinitiv.

Prez. **edëre** sau **esse.**

Vedem deci că unele forme ale verbului se aseamănă cu formele verbului **esse** = a fi.

Formele derivate dela perfectul *edi* și dela supinul *esum* sunt regulate (formele pasive).

LECTIILE XXVIII și XXIX.

Verbe defective.

1. Răspuns potrivit.

1. Unus ducum Moesōrum ante aciem: „Qui vos“, *inquit*, „estis?“ Responsum: „Romāni, gentium domīni“. Et illi: „Ita“, *inquiunt*, „fiet si vos viceritis“.

2. Vorbe celebre.

1. Nisi nos ipsos cognoverīmus, nunquam ad sapientiam perveniēmus; recte igitur Demōnax cum interrogātus esset quando *coepisset* sapiens fieri, respondit: „Tum, cum cognoscere me ipsum *coepi*“.

2. Caligūla omnium imperatōrum Romanōrum crudelissimus erat; qui cum sciret quam invīsus civibus esset, dicere solēbat: *odērint*, dum metuant me“.

3. O scrisoare a lui Cicerone.

M. T. Cicero Terentiam conjugem salvēre jubet.

Si vales, bene est; ego valeo. Valetudinem tuam velim cures diligentissime. Nam mihi et scriptum et nuntiātum est te in febrim incidisse. Vale, mea Terentia, vale et salve!

Noțiuni de gramatică.

1. In limba latină sunt verbe cari au numai unele timpuri și forme. Ele se numesc verbe defective. Cele mai însemnate verbe defective sunt:

1. **Inquam = eu zic.****Indicativul.**

Prezent. S. *inquam, inquis, inquit.*
P. *inquimus, inquitis, inquitunt.*

Imperf. numai *inquiēbat.*

Viitor. „ *inquies, inquiet.*

Perfect. „ *inquisti, inquit.*

2. **Ajo = eu zic.****Indicativul.**

Prezent. *ajo, (sau aio) ais, ait, ajunt (sau aiunt).*

Imperf. *ajēbam, ajēbas etc. (sau aiēbam etc.).*

Subjunctivul.

Prezent. *ajas, ajat, ajant (sau aias etc.).*

Participiul.

Prezent. *ajens, ajentis (sau aiens etc.).*

3. **Quaeso = te rog, n'are decât această formă.**

4. **Coepi = am început, n'are decât următoarele forme:**

Indicativul.

Perfect. *coepi, coepisti etc.*

M. ca perf. *coepēram etc.*

Viitorul II. *coepēro etc.*

Subjunctivul.

coepērim etc.

coepissem etc.

Infinitivul.

Perfect. *coepisse.*

Viitor. *coeptūrum esse.*

Participiul.

Viitor. *coeptūrus, a, um.*

5. Memîni = îmi aduc aminte.

Indicativul.

Perfect. *memîni* etc. = îmi aduc aminte (înțelesul e de prezent)

M. ca perf. memineram etc. = îmi aduceam aminte (înțeles de imperfect)

Viitorul II. meminero etc. = îmi voi aduce aminte (înțeles de viitorul I).

Subjunctivul.

Perfect. meminërim = să-mi aduc aminte.

M. ca perf. meminissem = mi-aș aduce aminte.

Infinitivul.

Perfect. meminisse = a-și aduce aminte.

Imperativul

S. memento = adu-ți aminte.

P. mementote.

6. Verbul odi = eu urăsc.

Indicativul.

Perfect. odi etc. = urăsc (înțeles de prezent).

M. ca perf. odëram etc. = uram (înțeles de imperfect).

Viitorul II odëro etc. = voi urî (înțeles de viitor. I).

Subjunctivul.

Perfect. odërim etc. = să urăsc.

M. ca perf. odissem = ași urî.

Infinitivul.

Perfect. odisse = a urî.

Viitor. osûrum esse, = a voi a urî.

Participiul.

Viitor. *osūrus, a, um* = cel ce are a urî.

Notă. Aceste trei verbe: *coepi, memini* și *odi* au numai timpurile formate dela tema perfectului.

7. Ave, salve, vale.

Imperativ. *ave* = fii sănătos! *avēte.*

salve = fii sănătos! *salvēte.*

vale = rămâi sănătos! *valēte.*

Infinitiv. *avēre.*

salvēre.

valēre.

LECTIILE XXIX, XXX, XXXI.

Conjuncțiile.

1. O scrisoare a lui Plinius.

Ex hereditate, quae mihi obvēnit, emi proxīme Corinthium signum, modicum *quidem, sed* affabre factum. Est nudum *nec* celat vitia, *si* qua sunt; *nec* parum laudes ostentat. Effingit senem stantem: ossa, muscūli, nervi, rugae etiam appārent *quasi* spirantis. Aes ipsum, quantum verus color indicat, est vetus *et* antīquum. Omnia *denique* sunt adspectu pulchra. Hoc signum ego emi non *ut* domi habērem, verum *ut* patriā nostrā celebri loco, ponērem, *ac* potissimum in Jovis templo. Est *enim* tale donum dignum templo, dignum deo.

(Plinius, *Scrisori*, III, 6).

2. In unire stă puterea.

Filii agricolae continuas simultates exercēbant. Pater eos saepe monēbat, *ut* quiescerent et alius alii, si peccaretur ignosceret. *Atque cum* mortem appropinquare sentiret, eorum concordiam constituere concupivit. Virgas *igitur* in fascem colligavit filiosque eum frangere jussit. Quod *cum* frustra conati essent, ille fascem solvit virgasque aliam post aliam confrēgit. Filiis *autem*: „Vobis“, inquit, „idem accidet, quod virgis istis. Si assueveritis concordēs esse, a nullo vincemini; *sin* discordēs eritis, quilibet facile vos perdet. *Nam* concordia parvae res crescunt, discordia maxima dilabuntur“.

3. Instinctul animalelor.

Cuncta animalia eas res quae secundum naturam suam sunt requirunt. Bestiae, quas delectationis nostrae causa concludimus, *cum* (deși) copiosius et delicatius alantur *quam* si essent liberae, *tamen* captivitate aegre ferunt. Quaedam bestiae aquatiles quae gignuntur in terra *veluti* crocodili fluvialesque testudines *simul ac* nati possunt, aquam persequuntur. Quin *etiam* anatum ova gallinis incubanda saepe supponimus; e quibus pulli orti primum aluntur ab iis *ut* a matribus; deinde eas relinquunt et effugiunt, cum primum aquam, *quasi* naturalem domum, videre poterunt.

Noțiuni de gramatică.

Conjuncțiile sunt de două feluri: *coordinatoare* și *subordinatoare*:

1. Conjuncțiile coordinatoare sunt:

a) **copulative** (arătând unirea): *et, -que, atque, ac etiam.*

b) **disjunctive** (arătând despărțirea): *aut, vel, sive.*

c) **adversative** (arătând opunerea): *sed, autem, tamen, at, vero.*

d) **cauzale** (arătând motivul): *nam, enim.*

e) **concluzive** (arătând o concluzie): *ergo, igitur, itaque.*

2. **Conjuncțiile subordinatoare sunt:**

a) **finale** (de scop): *ut, quo, ne, quin, quominus.*

b) **cauzale** *cum, quod, quia.*

c) **condiționale**: *si, nisi, dum.*

d) **temporale**: *cum, ut, ubi, postquam, dum, donec, etc.*

e) **consecutive** (arătând consecința): *ut, ut non, quin.*

f) **comparative**: *ut, sicut, velut quasi, tanquam.*

g) **concesive**: *etsi, quamquam, cum.*

III. ELEMENTE DE SINTAXĂ.

Rhoda Syria, vestibus geminibus partem edidit. Rex
Anullus natus sacerdotum videtur in custodia deo et
pueros in flavium nutrire servus iussit. Pater suus Rhodum
Tiberis effusus erat lentibus stagnis nec appropinquare
servi poterunt ad iusti liberum cursum. Haec in pro-

LECTIILE XXXII—XXXV.

Propoziția simplă: subiect, predicat verbal și nominal.

1. Intemeierea Romei.

Urbem Romam condidēre atque habuēre initio Trojāni, qui, Aenēa duce, profūgi sedibus incertis vagabantur; cumque eis aborigines, genus hominum agreste, sine imperio, sine legibus, liberum atque solutum. Hi, postquam in unam urbem convenēre dispāri genēre, dissimili lingua, vario more viventes, facīle coaluērunt. Sed postquam res eōrum civibus, moribus, agris aucta satis prospēra satisque pollens vidēbatur, invidia ex opulentiā orta est. Igītur reges populique finitimi Romānos bello tentavērunt; pauci ex amīcis auxilio fuērunt; nam cetēri, metu perculsi, a periculis abērant. At Romāni libertātem, patriam parentesque armis texērunt.

(După *Sallustius*).

2. Romulus și Remus.

Rhea Sylvia vestālis geminum partum edidērat. Rex Amulius irātus sacerdotem vinctam in custodiam dedit et puēros in fluvium mittēre servos jussit. Forte super ripas Tibēris effūsus erat lenibus stagnis nec appropinquāre servi potuērunt ad justi fluminis cursum. Itaque in pro-

ximā alluvie, ubi nunc ficus Ruminālis est, pueros exposuerunt. Vastae tum in iis locis solitudines erant.

Fama est, cum fluitantem alveum, in quo expositi erant pueri, tenuis in sicco aqua destituisset, lupam sicientem ex montibus, qui circa sunt, ad puerilem vagitum

Romulus și Remus.

(Basso-relief antic din Muzeul Termelor din Roma)

cursum flexisse; eam summissas infantibus praeuisse mammas; sic eos invenisse Faustulum, magistrum regii pecoris, et ad stabula Larentia uxori tulisse, ut educaret. Ita geniti, ita educati, cum primam adolevit aetas, peragrabant saltus.

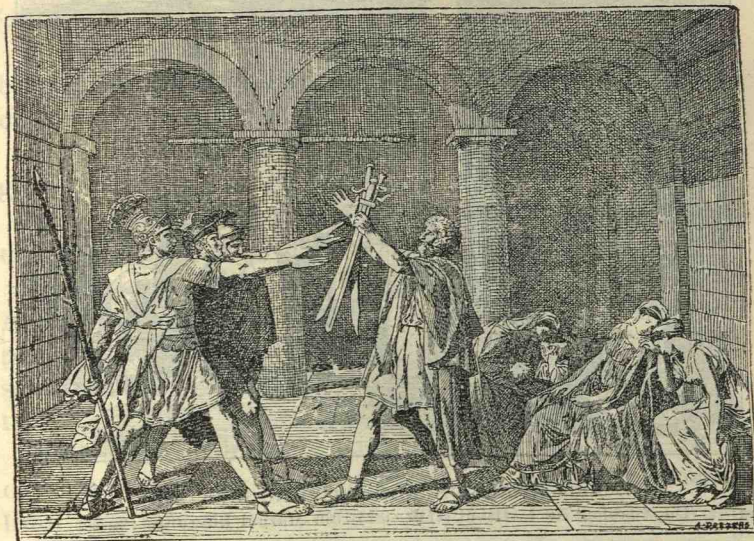
(După Titus Livius).

3) Horații și Curiații.

Tullus Hostilius provocare ausus est Albānos, gravem et diu principem populum. Sed, cum pari robore

frequentibus proeliis utrique comminuerentur, Horatii Curiatisque, tergeminis hinc atque inde fratribus, utriusque populi fata permissa sunt.

Anceps et pulchra contentio, exituque ipso mirabilis! Tribus quippe illinc vulneratis, hic duobus occisis, qui supererat Horatius, addito ad virtutem dolo, ut distraheret

Jurământul celor trei Horații.

(Tablou de L. David (1748—1825), Muzeul Luvru, Paris)

hostem, simulat fugam; singulosque, prout sequi poterant, adortus exsuperat. Sic (rarum alias decus) unus manu parta victoria est.

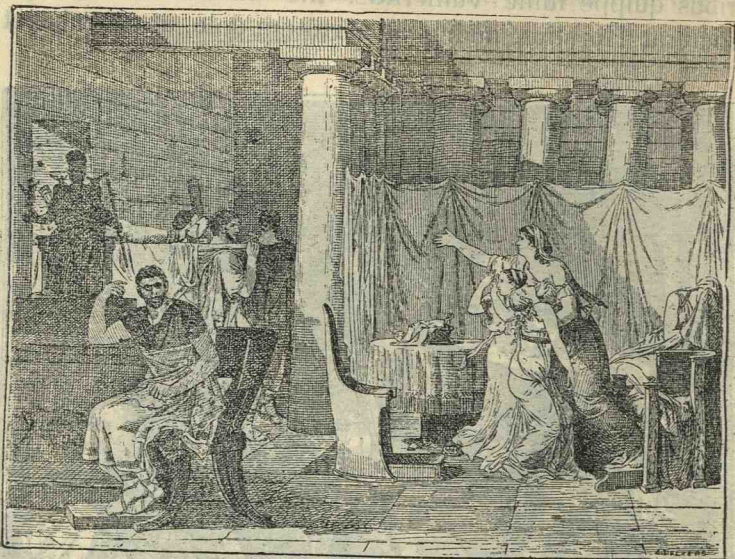
Quam ille mox parricidio foedavit: flentem circa se spolia sponsi quidem, sed hostis sororem viderat: hunc tam immaturum virginis amorem ultus est ferro.

Citavere leges nefas; sed abstulit virtus parricidam, et Horatius absolutus est.

(După Florus).

4. Lucius Brutus.

Par Romulo gloriã fuit L. Brutus, quia ille urbem, libertatem Romanam condidit. Bruti enim filii Tarquinii dominationem a patre expulsam reducere voluerant. Brutus

Lucius Brutus primind corpurile fiilor săi.

(După tabloul lui L. David (1748 - 1825) din Muzeul Luvrului, Paris)

autem summum imperium obtinens, comprehensos filios proque tribunali virgis caesos et ad palum religatos securi percutere lictores jussit: exiit patrem ut consulem ageret; orbusque vivere, quam publicae vindictae deesse, maluit.

(După *Valerius Maximus*).

Noțiuni de gramatică.

O propoziție simplă se compune din 2 elemente: din subiect și din predicat.

1. *Subiectul* se poate exprima prin substantive, prin pronume, sau prin orice altă parte de cuvânt, luată cu

valoare de substantiv. El se pune în cazul nominativ. Când subiectul este un pronume personal, acesta nu se exprimă de obicei, ci se lasă subînțeles.

2. *Predicatul* se exprimă printr'un verb. Atunci se numește că avem un *predicat verbal*. Alteori se exprimă și printr'un substantiv sau adjectiv, cu verbul copulativ *esse*. În acest caz se zice că avem un *predicat nominal* (substantival sau adjectival).

3. *Acordul*. a) Predicatul verbal se acordă cu subiectul în număr și persoană. Când predicatul e la un timp compus al formei pasive, acordul se face și după gen.

b) predicatul adjectival se acordă cu subiectul în gen, număr și caz.

c) Predicatul substantival se acordă cu subiectul în caz; când substantivul e *mobil* se acordă și în gen.

d) Când avem mai multe subiecte, ce sunt *nume de persoane* deosebite, predicatul se pune la plural și în persoana cea mai tare care se află printre subiecte (persoana I e mai tare ca a II și a III-a; persoana II mai tare ca a III-a).

e) Când subiectele sunt de genuri deosebite, predicatul adjectival se pune în genul cel mai tare (masculinul mai tare ca femininul; femininul mai tare ca neutru). Când însă subiectele sunt nume de lucruri, predicatul de obicei se pune la neutru.

LECTIILE XXXVI—XL.

Propoziția dezvoltată: Atributul și Complementul adjectivului.

1. Portretul lui Iuliu Cezar.

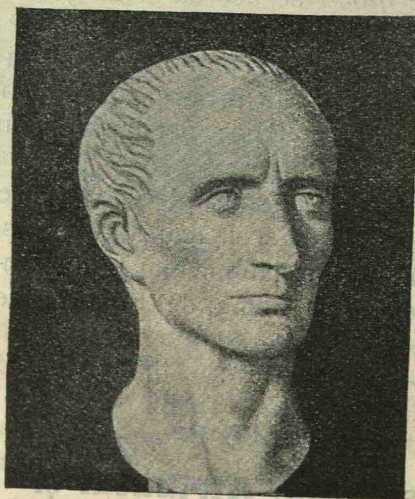
Julius Cæsar fuit excelsâ naturâ, colôre candido, teretibus membris, nigris vegetisque oculis, valetudine prosperâ; bis tam eum comitiâlis morbus corripuit. Circa corpôris curam erat morôsus: non tolerâbat æquo animo

calvitiēi deformitātem, jocis obrectatōrum obnoxiam. Itaque assueverat et deficientem capillum a capite revocāre, et lauream corōnam gestāre. Armōrum et equitandi peritissimus, labōris ultra fidem patiens erat. In agmine nonnunquam equo, sæpius pedibus antecedebat, capite detecto, seu sol imber esset. Longissimas vias incredibili celeritāte confecit, expeditus, meritoriā rhedā; objecta flumina nando trajiciebat. Ita persæpe prævenit nuntios quos ipse de se miserat.

(După *Suetonius*).

2. O luptă a lui Cezar cu Galii.

Stabant in acie fortissimi Galliae milites, patriae salutis memores et victoriae cupidi. Caesar cum audaciā,

Bustul lui Cezar, din Vatican.

tum consilio summo praeditus, simul et rei militaris peritus, ducibus omnium ordinum jussa dederat. Silēbant viri irā accensi, sed animi compotes et disciplinae tenacissimi. Equi morae impatientes calce solum crebro feriēbant. Per campum, ingenti silvae proximum, hostes numero exercitui Gallōrum haud impares accesserunt Proelii signum classico datur

statim agmina sive ad victoriam, sive ad praeclaram mortem parata irruerunt.

Diu incertum certamen fuit. Hostes bello exercitatissimi mandata egregii ducis singulari diligentia exsequebantur. Galli tamen acriores instabant. Jamque laevum

cornu et mediam aciem perfregērant, cum a dextro latere res prope in extrēmum discrīmen perducta est. Militum constantiā hostis tandem in fugam vertitur.

3. Rezumatul luptelor lui Cezar în Galia.

Anno Urbis conditæ sescentesimo nonagesimo tertio (DCXCIII), Julius Cæsar, qui postea imperium obtinuit,

Triumful lui Cezar de Mantegna.

cum L. Bibūlo consul est factus. Decrēta est ei Gallia, et Illyricum cum legionibus decem. Is primo vicit Hel-

Uciderea lui Cezar.
(după un tablou de Georges Rochegrosse din Muzeul din Grenoble).

vetios, qui nunc Sequăni appellantur; deinde vincendo per bella gravissima usque ad Oceănum Britannicum processit. Domuit autem annis novem fere omnem Galliam, quæ est inter Alpes, flumen Rhodănum, Rhenum et Oceănum. Britannis mox bellum intulit, quibus ante eum ne nomen quidem Romanorū cognitum erat, et eos quoque victos obsidibus acceptis stipendiarios fecit. Germănos ipsos trans Rhenum aggressus immanissimis præliis vicit. Inter tot successus ter male pugnăvit, apud Arvernos semel præsens, et absens in Germaniā bis. Nam legăti ejus duo per insidias cæsi sunt.

(*Eutropius*, VI, 17),

4. Uciderea lui Cezar.

Assidentem Caesărem conspirăti, specie officii, circumsteterunt; illicoque Tullius Cimber, qui primas partes suscepărat, quasi aliquid rogaturus, propius accessit; re-nuentique ab utrōque humero togam apprehendit: deinde clamantem „Ista quidem vis est,“ Casca aversum vulnărat, paulum infra jugulum. Caesar Cascae brachium arreptum graphio trajăcit, conatusque prosilire alio vulnăre tardătus est.

Utque animadvertit undique se strictis pugionibus peti, togă caput obvolvitur. Atque ita tribus et viginti plagis confossus est, uno ad primum ictum gemitu sine voce edito. Tradiderunt tamen quidam illum M. Bruto irruenti dixisse: „Tu quoque, fili!“ Exanimis, diffugientibus cunctis, aliquandiu jacuit, donec lecticæ impositum, dependente brachio, tres servuli domum retulerunt.

(După *Suetonius*).

Noţiuni de gramatică.

1. Atributul e partea de cuvânt ce determină un substantiv. El e sau adjectival sau substantival:

a) Atributul substantival se pune în genetiṽ și rareori numai în ablativ, de ex. *deformitas calvitiei*.

b) Atributul adjectival se acordă în gen, număr și caz cu substantivul pe care îl califică, de ex.: *rheda meritoria*.

2. Apozitia se pune în acelaș caz cu substantivul său, de ex.: *Sequana flumen*.

3. Adjectivele au uneori determinații, numite complemente, în diferite cazuri. Iată câteva exemple:

a) Adjectivele ce înseamnă: doritor (sau nedoritor de ceva), știutor (sau neștiutor), aducător aminte, etc. cer genetiṽul: *peritus, cupidus, memor, studiosus*, etc.

b) Adjectivele ce arată asemănarea sau neasemănarea ca *similis, dissimilis*, etc., cer dativul sau genetiṽul.

c) Adjectivele ce arată egalitatea sau neegalitatea, folosul, bunăvoința, dușmănia, cer dativul: *par, utilis* (se poate și cu acuzativ cu prep. *ad*) *aptus, invisus* etc.

4. Complementul comparativului și al superlativului:

a) Obiectul de comparație al comparativului se pune sau în ablativ, sau în acelaș caz ca și primul termen al comparației, precedat de conjuncția *quam*, de ex.:

Aqua marina fluviali (aquā) calidior est.

sau

Aqua marina calidior quam aqua fluvialis est = apa de mare e mai caldă decât apa de râu.

b) Obiectul de comparație al superlativului se pune:

1. sau în genetiṽ: *audacissimus omnium*.

2. sau în acuzativ plural cu *inter*: *audacissimus inter omnes*.

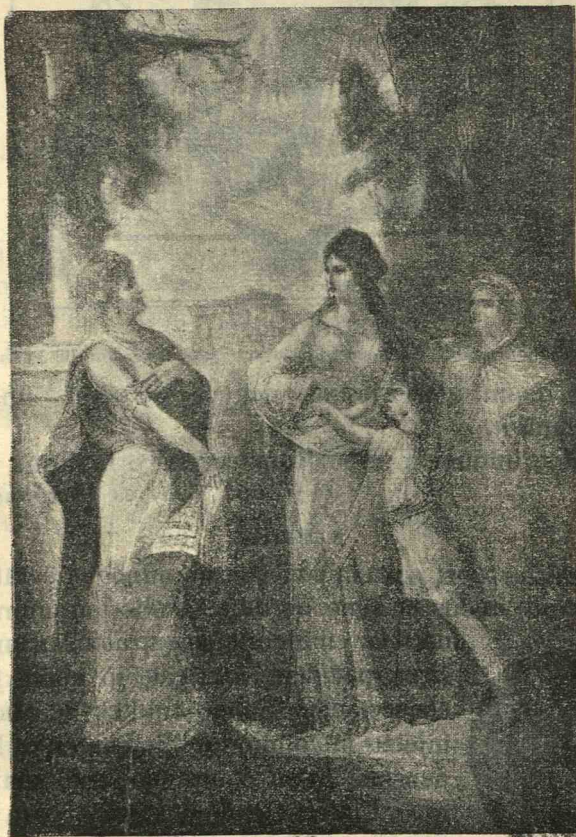
3) sau în ablativ plural cu *ex*: *audacissimus ex omnibus*.

LECTIILE XXXVII, XXXVIII, XXXIX, XL.

**Propoziția dezvoltată: Complementul
verbului.**

1. **Moartea lui Tiberius Gracchus.**

P. Scipio Nasīca, cum (cu toate că) esset consobrīnus Tib. Gracchi, patriam cognatiōni praeferens, circumdatā laevo brachio togae laciniā, ex superiōre parte Capitolii, summis gradibus insistens, hortātus est ut, qui salvam vellent rem publicam, se sequerentur.

Cornelia, mama Gracchilor, arată unei dame romane, in loc de podoabe, pe cei doi fii ai ei.

Tum optimātes, senātus, atque equestris ordinis pars melior et major, et intacta perniciosi consiliis plebs, irruere in Gracchum, stantem in arcā cum catervis suis et concientem paene totius Italiae frequentiam. *Is* fugiens decurrensque Clivo Capitolino, fragmine subsellii ictus,

Frații Gracchi.

(Sculptură de E. Guillaume, în Muzeul Luxemburgului din Paris).

vitam, quam gloriosissime degere potuerat, immaturā morte finivit.

Hoc initium in urbe Romā civilis sanguinis fuit.

(După *Valerius Maximus*).

2. Marius.

Marius post sextum consulatū annoque aetatis septuagesimo, nudus ac limo obrūtus, oculis tantummodo ac naribus eminentibus, extractus arundineto, circa paludem Maricae, in quam fugiens consectantes Sullae equites se abdiderat, injecto in collum loro, in carcērem Minturnensium jussu duumviri perductus est. Ad quem interficiendum missus cum gladio servus publicus, natione Germanus, qui

forte ab eo imperatōre in bello Cimbrico captus erat, ut agnōvit Marius, magno ejulātu exprompsit indignatiōnem casus tanti viri, et, abjecto gladio, profūgit e carcēre.

Tum cives ab hoste miseratiōnem docti, instruxērunt Marius viatico, collatāque veste in navem imposuērunt.

At ille cursum direxit in Africam, inopemque vitam in tugurio ruinārum Carthaginensium tolerāvit: tum Marius adspiciens Carthaginem, illa intuens Marius, alter altēri poterant esse solatio.

(După *Veleius Paterculus*).

3. Fiii lui Paulus Aemilius.

Paulum Aemilium olim interrogāvit amīcus: „Cur tuōrum filiōrum exercitationibus semper ades?“ Respondit Paulus Aemilius: „Liberōrum meōrum magistro non omnia officia mea tradidi, sed tantum potestātis paternae parvam partem commīsi. Das, magister, puēris scientiae principia. Patri autem est reliqua animōrum et virtūtum cura“. Duōbus filiis dilectis superfuit Paulus, et funeribus adfuit; tertium vero in adoptiōnem Scipiōni Africāno dederat. Tertio puēro fuit cognōmen Aemiliānus; littēris studuit, et Romānis scriptoribus favit. Tertio bello Punico exercitui Romanōrum praefuit, et Carthaginem delēvit. Africānus igitur cognōmen victōri duci tribūtum est.

4. Starea sclavilor la Romani.

a) Servi Romāni misere vivēbant, miserius etiam quam pecūdes. Nam asperrime tractabantur et molestissīmi labōres iis injungebantur. Domini in eos vitae necisque jus habēbant. Atque urbāni quidem servi laboribus minus gravibus fungebantur quam rustici. Sed illi quoque, si neglegentes fuērant, gravissime puniebantur: vincūlis, verberibus crudeliter cruciabantur, ad bestias

mittebantur aut cruci affigebantur. Servi autem rustici etiam pejus se habebant. Nam in omnium ore erat illud Catonis: Servi nisi verberati non operantur. Itaque asperissime tractabantur atque ei, qui aetate proveci erant vel graviter aegrotabant, crudeliter domibus extrudebantur. Unde illud: 'Quot servi, tot hostes'.

Un sclav (statuă de Michel Angelo).

b) At semel annō, mense Decembri, omnes servi libertate fruebantur. Saturnalibus enim prorsus vacabant muneribus; togis pileisque induti per vias urbis incedebant; more prisco communes iis erant cum dominis cenae, libere atque audacter loquebantur, dominos verbis impune carpēbant.

Noțiuni de gramatică.

Verbele se construiesc cu trei feluri de complemente: *drepte, nedrepte și circumstanțiale.*

1. *Complementul drept* se pune în acuzativ. Toate verbele transitive pot avea complemente drepte, dar trebuie să ținem seamă că unele verbe cari în românește sunt intransitive, în latinește sunt transitive de ex.:

Fugio mortem = fug de moarte.

Timeo Danaos = mă tem de Greci, etc.

Juvat oculos = place ochilor.

2. *Complementul nedrept* se pune de obicei în dativ cu următoarele verbe:

a) Verbele transitive pe lângă un complement drept, pot avea și un complement nedrept în dativ, arătând persoana sau lucrul pentru care se face acțiunea verbului.

b) Verbele intransitive au obiectul în dativ. Trebuie să ținem seamă că unele verbe cari în românește sunt transitive, în latinește sunt intransitive, de ex.: *studere, parcere, favere, satisfacere, succensere*, etc.

c) Verbul *esse* se construiește uneori cu dativ, numit *dativul posesiv*: posesorul se pune în cazul dativ, iar lucrul posedat devine subiect. În acest caz verbul *esse* are înțelesul verbului *habere*, de ex.: *est mihi domus* (am o casă) în loc de: *habeo domum*.

Observații particulare asupra complementului nedrept.

1. Complementul nedrept se poate exprima și prin genetiv cu verbele ce urmează:

a) a acuza, a bănuî, a condamna: *accusare, insimulare, damnare*, etc.

b) a uita, a-și aminti de: *oblivisci, recordari, meminisse*, etc.

c) verbele nepersonale ca: *pudet, paenitet, misēret*, etc.

2. Complementul nedrept se poate exprima și prin ablativ:

a) cu verbele ce arată lipsa sau abundența: *implēre, satiāre, egēre, abundāre, carēre*, etc.

b) cu verbele: *utor* (mă servesc de), *fruor* (mă bucur de), *fungor* (îndeplinesc), *vescor* (mă hrănesc cu), *laetor* (mă bucur de), *potior* (pun mâna pe).

c) cu expresia *opus est*:

opus est mihi libro = am nevoie de o carte.

d) cu verbe ce înseamnă: a se încrede, a se bucura, a se îndureră, a se mândri: *fidere, gaudere, dolere*, etc.

3. Complementul circumstanțial se exprimă după împrejurări prin genetiv, prin acuzativ și ablativ cu sau fără prepoziții.

4. Complementul verbului pasiv se exprimă:

a) Prin ablativ cu prepoziția **a** dacă e nume de ființă, de ex.:

Servus, qui a Mario in bello Cimbrico captus erat.

b) Prin ablativul simplu, când e nume de lucru.

LECTIILE XLI, XLII, XLIII.

Despre Prepoziții cu acuzativul și ablativul.

1. Catilina.

Lucius Catilina, nobili genere natus, fuit magna vi et animi et corporis, sed ingenio malo pravoque. Huic ab adolescentia bella intestina, caedes, rapinae, discordia civilis grata fuere; ibique juventutem suam exercuit. Corpus patiens inediae, vigiliae, algoris. Animus audax, sub-

dōlus, varius, ꝑ̄cujuslibet rei simulātor ac dissimulātor, aliēni appētens, sui profūsus, ardens in cupiditatibus; satis eloquentiae, sapientiae parum. Vastus animus immoderāta, incredibilia, nimis alta semper cupiēbat. Hunc post dominatiōnem Lucii Sullae libīdo maxīma invasērat reipublicae capiendae.

(După] *Sallustius*).

2. Conjurația lui Catilina.

Catilinae conjurația in Cicerōnem et Antonium consules incīdit, quorum alter industriā rem patefēcit, alter manu oppressit. Tanti scelēris indicium per muliērem, Fulviam nomīne, emersit. Tum consul, habito senātu, in praesentem reum Cicēro perorāvit. Sed non amplius profectum est quam ut hostis evadēret. Quamquam parte conjuratiōnis oppressā, tamen ab incepto Catilina non desitit; sed infestis ab Etruriā signis Romam petens, obvio Antonii exercitū opprimitur.

Quam atrociter dimicātum sit, exitus docuit: nemo conjuratōrum bello superfuit. Quem quisque in pugnando cepērat locum, eum amissā animā corpore tegēbat. Catilina longe a suis inter hostium cadavēra repertus est, pulcherrimā morte raptus, si pro patriā sic concidisset.

(După *Florus*).

3. Domnia lui August.

Nulla tempore res Romāna magis floruit. Nam, exceptis civilibus bellis, in quibus invictus fuit, Romāno adjecit imperio Ægyptum, Cantabriam, Dalmatiam, saepe ante victam; sed penitus tunc subactam, Pannoniam, Aquitaniam, Illyricum, Rhaetiam, Vindelicos, omnes Ponti maritimas civitates, in his nobilissimas Bosphorum et Panticapaeon. Vicit autem proeliis Dacos; Germanorum ingentes copias cecidit; ipsos quoque trans Albim fluvium submōvit, qui ultra Rhenum est. Hoc tamen bellum per

Drusum privignum suum administravit, sicut per Tiberium alterum Panhonicum. Armeniam a Parthis recepit: obsides (quod nulli antea) Persae ei dederunt: reddide-

runt etiam signa Romāna, quae Crasso victo ademērant. Moriēns divus appellātus est.

(După *Eutropius*).

Noțiuni de gramatică.

Prepozițiile latinești se construesc cu acuzativul sau cu ablativul, iar unele dintre ele se construesc când cu un caz, când cu altul, după înțeles.

1. Cu acuzativul se construiesc următoarele prepoziții:

<i>ante</i>	= înainte	<i>juxta</i>	= lângă.	
<i>apud</i>	= la	<i>ob</i>	= pentru, dinainte.	
<i>ad</i>	= la	<i>penes</i>	= în puterea,	
<i>adversus</i>	= contra, către	<i>pone</i>	= înapoi.	
<i>circum</i>	{	<i>post</i>	= după.	
<i>circa</i>		imprejur	<i>praeter</i>	= pe lângă.
<i>citra</i>		{	<i>prope</i>	= aproape.
<i>cis</i>	dincoace		<i>propter</i>	= pentru.
<i>contra</i>	= contra	<i>per</i>	= prin	
<i>erga</i>	= către	<i>secundum</i>	= potrivit, după.	
<i>extra</i>	= în afară, pe deasupra	<i>supra</i>	= deasupra.	
<i>infra</i>	= pe dedesupt	<i>versus</i>	= spre.	
<i>inter</i>	= între	<i>ultra</i>	= peste, dincolo.	
<i>intra</i>	= în lăuntru	<i>trans</i>	= peste.	

2. Prepozițiile care cer ablativul sunt:

<i>a</i> (<i>ab</i> înainte de vocală)	= de, dela	<i>sine</i>	= fără.
<i>absque</i>	= fără	<i>tenus</i>	= până la.
<i>coram</i>	= pe față	<i>pro</i>	= pentru.
<i>clam</i>	= pe ascuns	<i>prae</i>	= înainte.
<i>cum</i>	= cu		
<i>e</i> (<i>ex</i> înainte înainte de voc.)	= din.		

3. Unele prepoziții se construiesc cu acuzativul, ca să arate o mișcare (în cotro?); cu ablativul ca să arate o stare pe loc (unde?):

<i>in</i>	= în, spre	<i>super</i>	= deasupra.
<i>sub</i>	= sub	<i>subter</i>	= dedesubt.

LECTIILE XLIV și XLV.

Construcția numelor de orașe și de insule mici.

Ō călătorie dela Brundisium la Roma.

Marcus. Salve! Quando Brundisio Romam rediisti?
Quintus. Abhinc tres dies. Totum annum Brundisi fui.

Marcus. Ego Romae totam aestātem fui. Quid nar-
ras de itinēre tuo?

Quintus. Brundisio Neapōlim equo vectus sum. De-
inde Neapōli Romam feliciter navigāvi.

Marcus. Quando Brundisium Romā redibis?

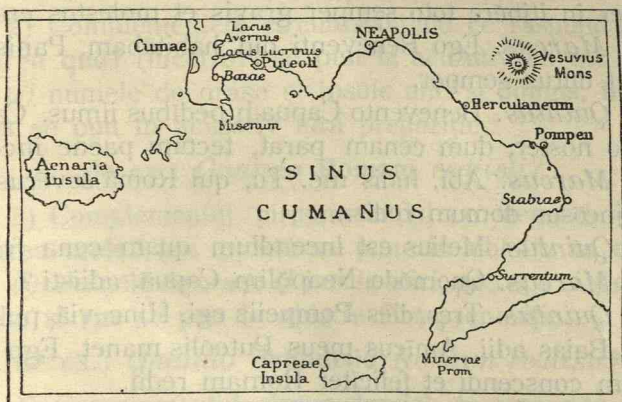
Neapoli.

Quintus. Ubi frater meus Carthagine redierit, statim iter inibimus.

Marcus. Quo autem ibis? Num illuc redibis, unde abiisti?

Quintus. Non statim Brundisium redibimus. Paulisper Baiis manebimus.

Marcus. Multos abhinc annos Neapoli habitabam. Quomodo res ibi et Puteolis nunc se habent?

Quintus. Nunquam Neapolim ivimus. Locus turbulentus est et Graecis plenus. Baiis autem et Puteolis est vita semper jucunda et tranquilla.

Marcus. Nihil de itinere tuo narravisti.

Quintus. Necesse est domum redire. Cras, si in thermas adibis, omnia tibi narrabo.

Marcus. Domi ad sextam horam ero. Tum in thermas prodibo. I domum et vale!

* * *

Marcus. Salve! Ad tempus venisti.

Quintus. Quot homines ineunt et exeunt! Qui strepitus est!

Marcus. Multi domum mox redibunt. Locus jam nobis est.

Quintus. Magnopere gaudeo quod rure redii. Quomodo res domi se habent?

Marcus. Bene se habent. Quid autem ruri agēbas?

Quintus. Brundisi (id quod tibi jam notum est) diu fueram. Domi erat Caesar, amicus meus, quocum habitabam. Necesse erat negoti causam Romam adire.

Marcus. Nonne Brundisio cum Gaio existi?

Quintus. Unam cum Gaio Beneventum properavi. Imber in itinere toto semper gravis et molestus erat.

Marcus. Ego Beneventi diu habitabam. Panis ater est et durus semper.

Quintus. Benevento Capuam pedibus iimus. Capuae caupo noster, dum cenam parat, tectum paene incendit.

Marcus. Abi, ludis me. Tu, qui Romam severus abisti, jocosus domum redis.

Quintus. Melius est incendium quam cena frigida.

Marcus. Quomodo Neapolim Capuam, adiisti?

Quintus. Tres dies Pompeiis egi. Hinc viam pulcherrimam Baias adii. Amicus meus Puteolis manet. Ego Baiis navem conscendi et feliciter Romam redii.

Noțiuni de gramatică.

Complementele circumstanțiale de loc răspund la 4 întrebări și fiecare are o construcție specială.

1) La întrebarea **ubi?** (unde? fără mișcare), complementul să pune în **ablativ cu prepoziția in**.

a) Dacă însă complementul e un nume de oraș sau de insulă așa de mică încât se poate considera că un oraș, se pune numai **la ablativ fără prepoziție**.

de ex: **Baiis vita jucunda est.**

Când însă numele de oraș e însoțit de un alt cuvânt, reapare și prepoziția **in**,

de ex.: **Cyrus in urbe Susis tres menses degēbat.**

b) Dacă numele de oraș și de insulă mică sunt de declinarea I și II și au numai singular, atunci ele se pun la *genetiv*,

de ex.: *Totum annum Brundisi fui.*

La acelaș caz se pun și cuvintele **domus**, **humus** și **rus** (*domi*, *humi*, *ruri*),

de ex.: *Sum domi* = sunt acasă.

2) Complementele circumstanțiale ce răspund la întrebarea **quo?** (incotro?) se pun la acuzativ cu *in*.

a) numele de orașe și insule mici și **domus**, **humus** și **rus** se pun în acuzativ fără prepoziție,

de ex.: *Quando Romam rediisti?*

3) Complementul circumstanțial ce răspunde la întrebarea **unde?** (de unde?) se pune în ablativ cu **e**, **ex**.

a) Numele de orașe și insule mici, precum și **domus**, **humus** și **rus** se pun la ablativ fără prepoziție.

de ex.: *Quando Brundisio Romam rediisti?*

4) Complementul circumstanțial ce răspunde la întrebarea **qua?** (pe unde?) se pune în acuzativ cu *per*, sau în ablativ simplu.

de ex.: *Deinde Neapoli feliciter navigavi.*

LECTIILE XLVI, XLVII și XLVIII.

Fraza: Corespondența timpurilor.

1. Hamilcar.

1. Hamilcar, Hannibalis filius, cognomine Barca, Carthaginiensis, primo Punico bello, admōdum adolescentulus in Sicilia exercitui praefuit. Cum ante ejus adventum male gererentur res Carthaginiensium, ipse, ubi adfuit, nunquam

hosti cessit, neque locum nocendi dedit, sed saepe occasione datā, hostem lacesivit semperque superior discessit. Quo facto, cum paene omnia in Siciliā Poeni amisissent, ille Erycem defendit. Intērim Carthaginienses classe apud insūlas Aegātes a C. Lutatio, consūle Romāno, superātī, statuērunt belli facere finem, eamque rem permisērunt Hamilcāris arbitrio. Ille, etsi flagrābat bellandi cupiditāte, tamen paci serviendum esse putāvit, quod intellegēbat patriam, exhaustam sumptibus, calamitātes belli sustinere non posse. Sed sperābat se mox, rebus patriae reffectis, bellum esse renovatūrum Romanosque armis devictūrum. Hoc consilio pacem conciliāvīt.

2. At ille, ubi Carthaginem venit, male rem publicam geri cognōvit. Nam diuturnitāte externi mali magnum exarsit intestinum bellum. Primum mercennarii milites, qui adversus Romānos fuerant, descivērunt; quorum numērus erat permagnus. Hi totam abalienavērunt Africam, ipsam Carthaginem oppugnavērunt. Quibus malis Poeni perterriti etiam ab Romānis auxilia petivērunt eaque impetravērunt. Sed cum jam prope ad desperatiōnem pervenissent, Hamilcārem imperatōrem fecērunt. Is non solum hostes a muris Carthaginis remōvit, quanquam centum milia erant armatorum, sed etiam compūlit in locōrum angustias, in quibus clausi plures fame quam ferro occīsi sunt. Omnia oppīda abalienāta, in his Uticam atque Hippōnem, valentissīma totius Afrīcae restituit patriae.

3. Rebus his peractis, fidenti animo atque infesto Romānis, Hamilcar imperator cum exercitu in Hispaniam missus est, duxitque secum filium Hannibālem annōrum novem. Erat praeterea cum eo adolescens illustris, formosus, Hasdrūbal. Huic filiam suam in matrimonium dedit. De hoc mentiōnem fecimus, quod, Hamilcāre occīso, ille exercitui praefuit, resque magnas gessit, ejusdemque post mortem Hannibal ab exercitu accēpit imperium. At Hamilcar postquam in Hispaniam venit, magnas res secundā fortunā gessit; maxīmas bellicosissimasque gentes subēgit;

equis, armis, viris, pecuniā totam locupletāvit Africam. Hic cum in Italiam migrāre cogitāret, nono anno postquam in Hispaniam venērat, in proelio pugnans adversus Vettōnes occīsus est.

(După *Cornelius Nepos*).

Noțiuni de gramatică.

Propozițiile secundare ce au predicatul la subiectiv și-l regulează, în cecece privește timpul, după timpul verbului *regent*, adică după verbul de care depinde propoziția secundară.

Această regulare de timpuri se numește *consecutio temporum* sau *corespondența timpurilor*.

Iată cum se face corendența timpurilor:

a) Dacă verbul din prop. regentă e la prezent sau viitor, atunci verbul din prop. secundară se pune la prezentul subj. pentru a arătă o acțiune simultană față cu cea din propoziția regentă; la perf. subj. pentru a arătă o acțiune trecută; la prezentul subj. al conjugării perifrastice active pentru a arătă o acțiune viitoare față de cea din propozițiunea regentă.

b) Dacă verbul din propoziția regentă e la un timp trecut (perf., imperf., m. ca perfect), atunci verbul din propoziția secundară se pune la imperfectul subj. pentru a arătă o acțiune simultană, la m. ca perf. subj. pentru a arătă o acțiune anterioară, la imperf. subj. al conjugării perifrastice active pentru a arătă o acțiune viitoare față de acțiunea din propoziția regentă.

Avem deci următorul tablou:

		<i>Propoziția regentă</i>	<i>Propoziția dependentă</i>
Prezent.	Viitor.	{	Prezent (simultan).
			Perfect (anterior).
			Prez., subj., conj. perif. act. (viitor).

Trecut.	{	Imperfect (simultan).
		M. ca perfect (anterior).
		Impf., subj., conj., perif. act. (viitor).

LECTIILE XLIX, L și LI.

Propozițiile complete.

Sacrificiul lui Publius Decius.

1. Romānos cum Latīnis bellum gessisse atque initio belli consules T. (= Titum) Manlium Torquātum et P. (= Publium) Decium Murem ad Capuam quo Latīni sociique convenērant, castra posuisse supra commemorātum est (aici dăm numai un fragment). Ibi uterque consul in quiete vidit speciem viri qui major erat, quam ut pro homine habēri posset; hic dixit ex altērā acie imperatōrem, ex altērā legiōnes dis Manibus matrīque Tellūri debēri, atque eum populum victurum esse, cujus imperator et se et hostium legiōnes devovisset. Consules inter se comparaverunt, ut is consul, cujus legiōnes cedere coepissent, pro populo Romāno se devovēret. Deinde, cum legatos tribunosque convocavissent, voluntatem deorum exposuerunt, ne mors voluntaria consulis exercitum in pugnā terreret.

2. Paulo post ad montem Vesuvium dimicatum est. Dextro cornu Romanorum Manlius, sinistro cornu Decius praeerat. Primo aequis viribus eodemque animorum ardore utrimque pugnabatur; deinde a sinistro cornu primi ordines Romanorum, cum impetum Latinorum non sustinerent, se receperunt. Tum Decius pro populo Romāno se devovere constituit et pontificem advocavit. Pontifex jussit Decium togam praetextam sumere, caput velare, manu sub togā mentum tenere pedibusque super telum

stantem sic dicere: „Jane, Juppiter, Mars, Quirine, Bellona, vos precor, ut populum Romanum adjuvetis hostesque populi Romani perterreatis ac perturbetis. Pro republica et exercitu populi Romani me et legiones hostium dis Manibus Tellurique matri devoveo“. Quae (ea) cum dixisset, armatus equum conscendit ac se in medios hostes immisit. Complures turmae equitum eum secutae sunt.

3. Romani exemplo consulis inflammati rursus instare et proelium redintegrare coeperunt: Decius ipse, ubicumque in aciem Latinorum equo invectus est, ibi ordines eorum perturbavit; terror pavorque comites ejus esse videbantur. Cum autem telis obrutus cecidisset, Romani summam alacritate procurrerunt, ut consulis mortem ulciscerentur, neque Manlius, qui advenerat, eos adhortari destitit, ut memores essent patriae parentumque et conjugum ac liberorum, maxime consulis, qui pro victoria et salute populi Romani mortuus esset. Ac Romani tam fortiter pugnaverunt, ut Latini fugam salutem peterent et vix quarta eorum pars mortem effugeret. Decii corpus eo die frustra quaesitum est; postero die inter acervos interfectorum hostium inventum est. Manlius, postquam de virtute meritisque Decii lacrimans multa dixit, funus fecit magnificentum.

Noțiuni de gramatică.

§ I. Propozițiile cari, s'ar putea înlocui printr'un substantiv într'o propoziție simplă, se numesc **propoziții complete**.

Propozițiile complete se exprimă printr'o:

1. a) **Propoziție infinitivală**, formând construcția numită a **acuzativului cu infinitiv**. Această construcție e cerută de verbele așa zise **declarandi și sentiendi**: a zice, a făgădui, a povesti, a aminti, a simți a auzi, a vedea, a jură, etc. Subiectul se pune la acuzativ iar verbul la infinitiv, de ex.:

Romānos cum Latīnis bellum gessisse, supra commemorātum est.

b) După un verb pasiv propoziția completivă se exprimă printr'un **nominativ cu infinitiv**.

2. a) **Propoziție subjunctivală**. După verbele cari arată o *rugămintă*, un *sfat*, o *permisie*, o *îngăduire* urmează o completivă cu **ut**, când propoziția e afirmativă, cu **ne**, când e negativă, d. ex.:

Vos precor, ut populum Romānum adjuvētis, hostesque populi Romāni perterreātis ac perturbētis.

Cave ne cadas = bagă de seamă să nu cazi.

b) Verbele ce înseamnă *a se teme* se construiesc cu **ne** când nu dorim ca ceva să se întâmple, cu **ne non** sau **ut** când dorim ca ceva să se întâmple, d. ex.:

Timeo ne veniat = Mi 'i frică să nu vie (doresc să nu vie).

Timeo ne non (sau ut) veniat = Mi-e frică că n'o să vie (doresc să vie).

LECTIILE LII, LIII, LIV, LV, LVI.

Propozițiile temporale și cauzale.

1. Incendiul Romei.

Offensus deformitate veterum aedificiorum et angustiis flexurisque vicorum, Nero incendit Urbem.

Per sex dies septemque noctes ea clade saevitum est. Tunc praeter immensum numerum insularum, domus priscorum ducum arserunt, hostilibus adhuc spoliis adornatae, deorumque aedes vel ab regibus vel deinde Punicis et Gallicis bellis votae dedicataeque, et quidquid visendum atque memorabile ex antiquitate duraverat.

Hoc incendium e turre Mecaenatiānā prospectans, laetusque „flammae, ut aiēbat, pulchritudine“, expugnationem Ilii in illo suo scenico habitu decantāvit.

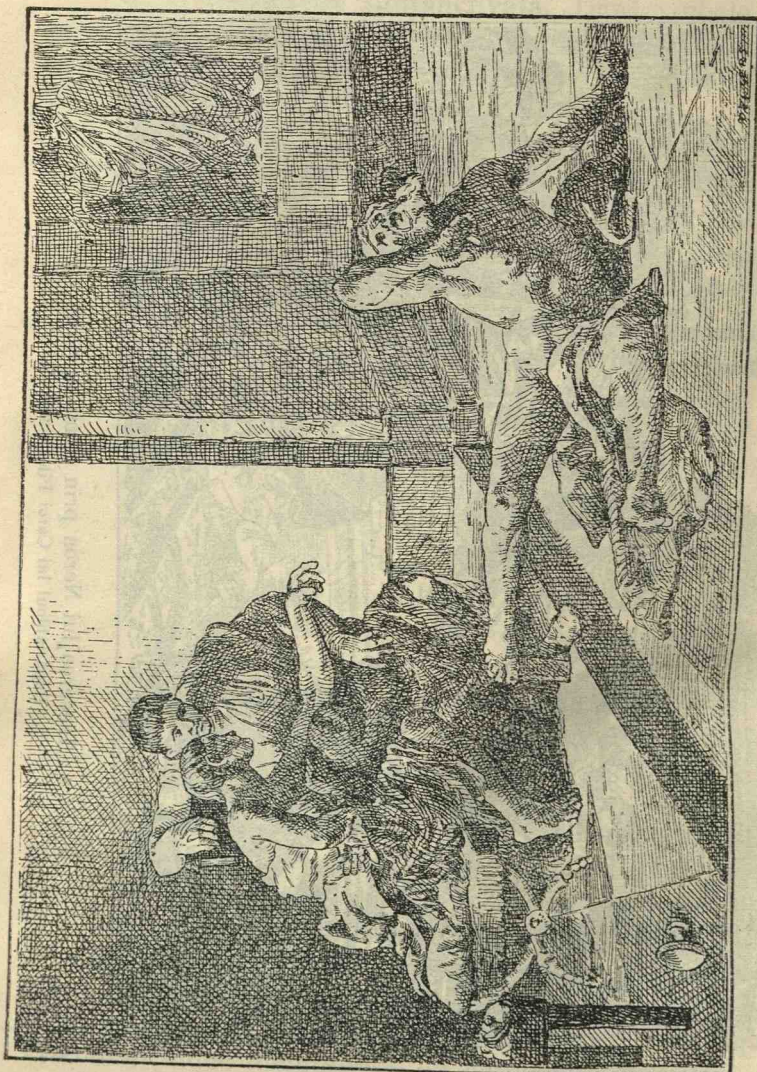
(După Suetonius).

Trecerea lui Neron prin Roma aprinsă.
(După tabloul lui Carol Piloty, 1826—86).

2) Moartea lui Britannicus.

Nero Britannicum venēno aggressus est. Quod acceptum a quadam Locustā, venenariā inclītā, cum tardius agēret, ventre modo Britannici moto, arcessitam muliērem

Locusta și Neron încearcă asupra unui sclav otrăvii pregătită pentru Britannicus.
(După tabloul lui Joseph-Noël Sylvestre din muzeul Luxemburgului, Paris).¹

suā manu verberāvit, arguens pro venēno remedium eam dedisse; coēgitque coram se in cubicūlo aliud velocis-simum ac praesentaneum coquēre. Deinde in haedo expertus, postquam is quinque horas protraxit, venēnum itērum recoctum porcello objēcit. Quo statim exanimāto, potiōnem inferri in triclinium, darique cenanti secum Britannico jussit.

Cum ille ad primum gustum concidisset, comitiāli morbo ex consuetudine eum correptum esse exclamāvit. Postēro die raptim inter maximos imbres translaticio extulit funēre. Locustae autem pro navātā operā impunitatem praediaque ampla, atque etiam discipulos dedit.

(Dupā Suetoniu).

3) Eruptiō vulcanului Vezuviu^{la} 79 a. Chr.

Anno p. Ch. n. undeoctogesimo mense Sextili Pompei et Herculānum, celebria quondam Italiae oppida, montis Vesuvii eruptiōne delēta sunt. Plinius, scriptor Romānus, illis diēbus in oppido Misōno versabātur, quod non longe a Vesuvio abest. Is de illa re haec fere narrat: Cum per complures dies terrae motus fuissent, subito ingens[;] nubes pini formā e summo Vesuvii vertice ascendit. Quae postquam descendit, montis radices locaque propinqua primum cinēre cano, deinde lapidibus obruit. Tum compluribus locis ignium columnae e Vesuvio surrexerunt atque ingentes ignium rivi incredibili celeritate per agros, vicos, oppida in mare defluxerunt.

b.

Ea nocte, quae secuta est, magni erant terrae motus continui. Itaque cum periculum esset, ne omnis regionis aedes corruerent, Misōni quoque incolae perterriti fugae se mandaverunt. Neque eam noctem dies secutus est, sed nox omnibus noctibus nigrior, ignibus tamen Vesuvii illustrata. Interea omnia cinere lapidibusque teguntur:

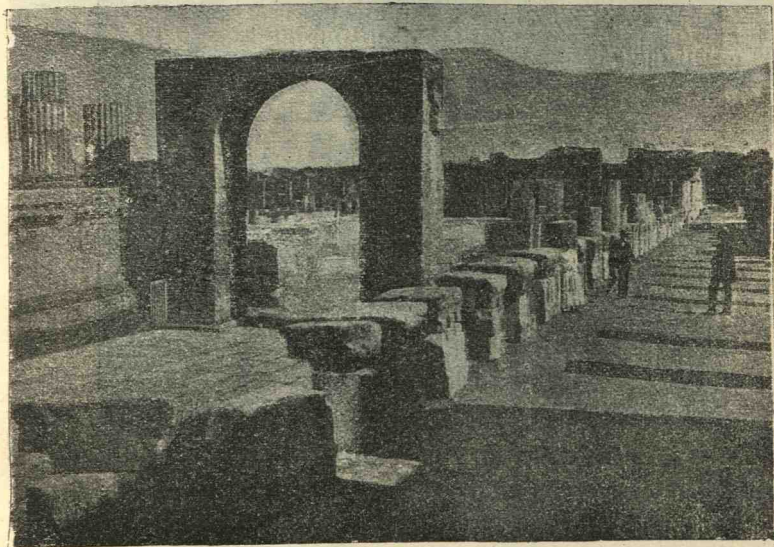
Erupția Vezuviului.
(După tabloul lui H. Leroux (1829—1906) din Muzeul Luxemburgului).

terra, mare, insulae propinquaе. Tandem caligo discessit, sol apparuit. Jam omnia mutata erant. Terra cinere alto tanquam nive tecta erat, regio ipsa mutata, cum mare terrae motibus recessisset et litus quasi processisset. Oppida Pompei et Herculānum jam non erant; nam cinere obruta, igni delēta erant. Plurimi tamen incolae, cum in tempore iis excessissent, servati sunt.

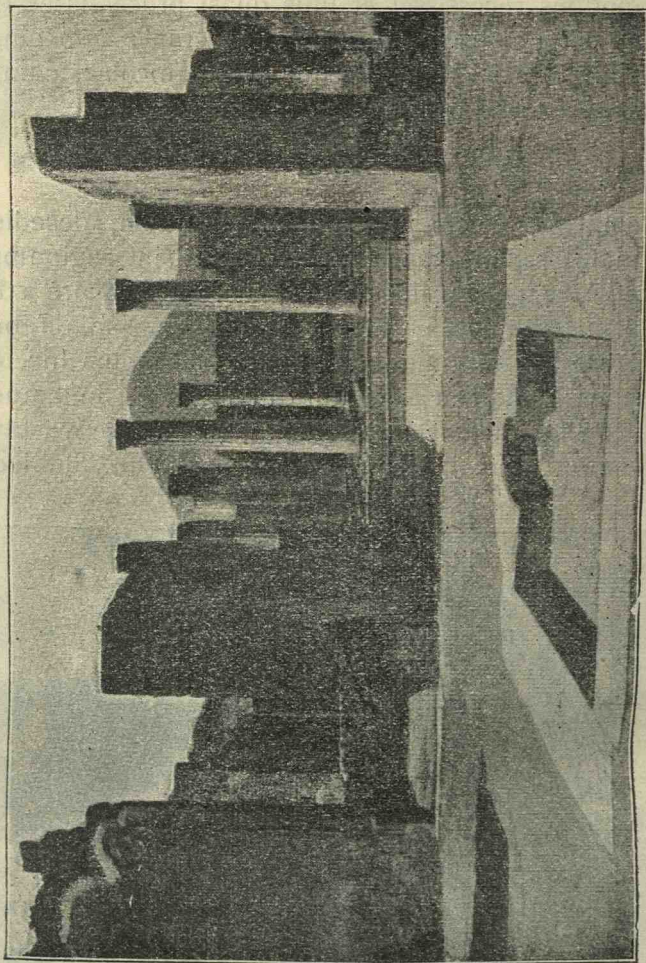
4) Pompei.

Pompeios, celebrem Campaniae urbem, desedisse terrae motu, vexatis quaecumque adjacēbant regionibus, audivimus; et quidem diēbus hibernis, quos vacare a tali periculo majores nostri solēbant promittere. Nonis Februariis, Regūlo et Virginio consulibus, fuit motus hic, qui Campaniam nunquam secūram hujus mali, indemnem tamen, et toties defunctam metu, magnā strage vastavit.

Nam et Herculānensis oppidi pars ruit, dubieque

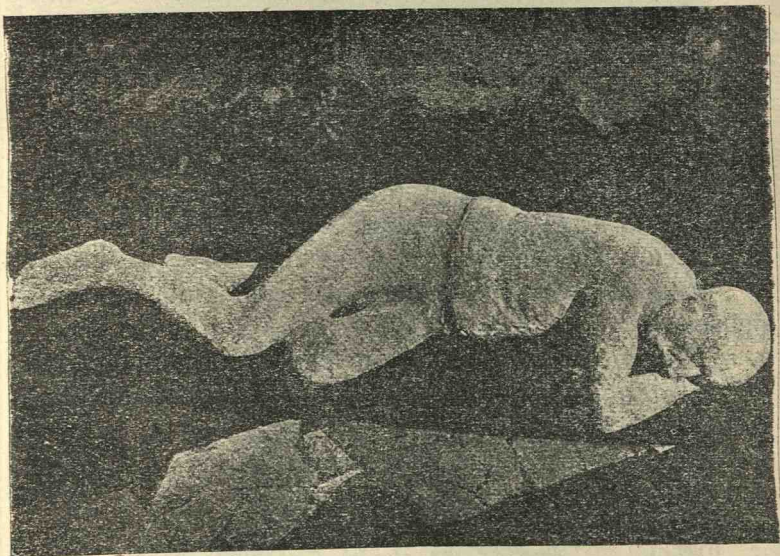

Forul civil din Pompei. []

O casă din Pompei.

stant etiam quae relictæ sunt. Et Nucerinōrum colonia, ut sine clade, ita non sine querēlā est. Neapōlis quoque privātim multa, publice nihil amīsit, levīter ingenti malo perstricta. Villae vero praeruptae passim sine injuriā tre-

Cadavru păstrat în ruinele dela Pompei.

muēre. Adjiciunt his sexcentārum ovium gregem exanimātum et divīsas statuas; motae post hoc mentis aliquos atque impotentes sui errasse.

(După Seneca).

Noțiuni de gramatică.

I. *Propozițiile temporale*, au verbul când la indicativ, când la subjunctiv. Așa de pildă:

a) *Indicativul* se pune totdeauna cu: *postquam* (după ce); *ubi, ut simul, simul ac* (îndată ce).

Conjuncția *cum* (când, pe când) se construște cu

prezentul și cu perfectul indicativului, când înțelesul propoziției temporale cere aceste timpuri.

Antequam și *priusquam* (înainte de a) se construiesc cu indicativul, când arată fapte sigure.

dum, donec (cât timp) *quoad* (până ce) când arată fapte sigure, se construiesc de asemenea cu indicativul.

b) *Subjunctivul* se pune după următoarele conjuncții:

cum (pe când, după ce) se construiește cu imperfectul și mai mult ca perfectul subjunctiv, când propoziția temporală cere aceste timpuri; *antequam, priusquam*, când arată fapte nesigure, sau când înțelesul cere imperfectul sau mai mult ca perfectul.

dum, donec, quoad (până să), când arată fapte nesigure.

II. *Propozițiile cauzale* se leagă de principala prin:

a) *quod, quia, quando, quoniam*, cu cari se pune indicativul.

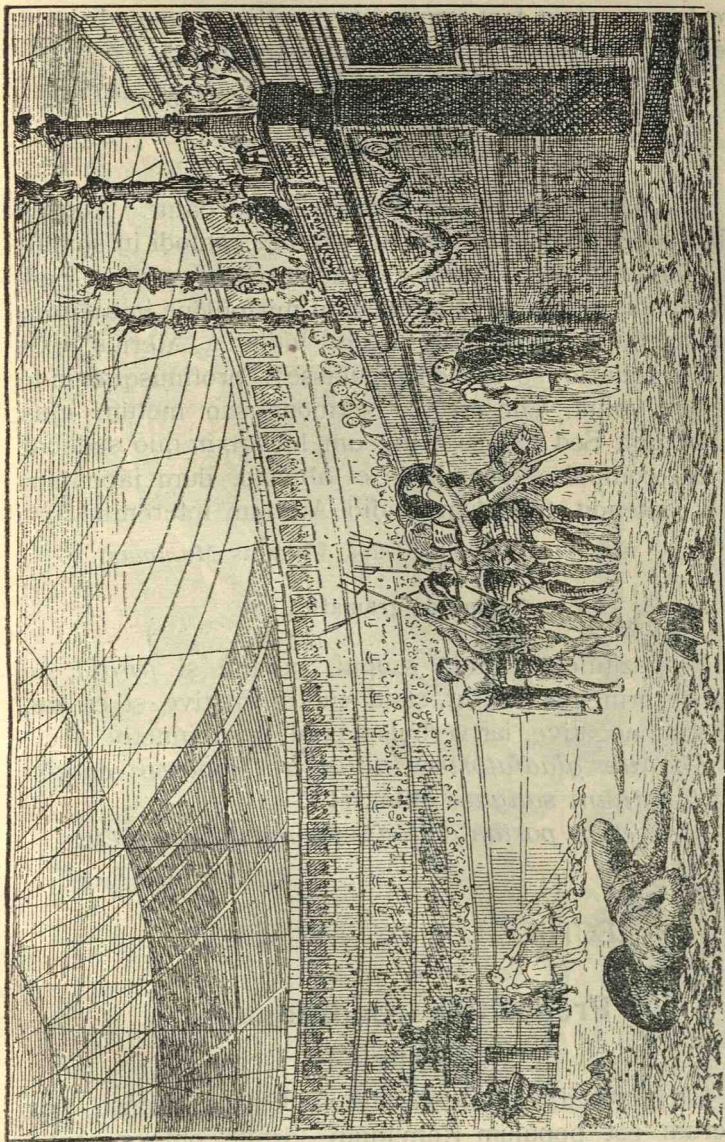
b) *cum*, cu care se pune subjunctivul.

LECȚIILE LVII și LVIII.

Propozițiile finale.

1. Jocurile de circ.

Parātur gladiatorius ludus, ut libidinem crudelium hominum sanguis oblectet. Implētur cibus fortioribus corpus, et membrorum moles robusta pinguescit, ut gladiātor, sanguinātus in poenam, clarius necētur. Homo trucidātur in hominis voluptātem; et trucidāre peritiā est, usus est, ars est! Scelus non solum patrātur, sed docētur. Quid potest inhumanus, quid acerbius dici?

Ave Caesar! (Tablou de Gérôme, 1824-1904).
 (Gladiatorii înainte de a începe lupta salută pe împărat cu vorbele: *Ave Caesar imperator, moriuri te salutant!*)

Spectant filios suos patres; frater et soror in caveā praesto est; at in tam impiis spectaculis, tamque diris et funestis, non putant se esse oculis parricidas!

(După Sfântul Cyprian)

2. O întâmplare la circ.

Gladiatorium munus Syracūsis edebātur. Aterius Rufus, eques Romānus, retiarii manu se confodi in somno vidit: idque postero die in spectaculo consessoribus narăvit. Incidit deinde, ut retiarius cum mirmillōne in arēnam introducerētur: cujus cum faciem vidisset, Aterius dixit „ab illo retiario se trucidāri putasse“, protinusque inde discedere voluit. Consessores sermōne suo metum ejus discussērunt. Sed retiarius, in eum locum, in quo sedēbat Aterius, compulso mirmillōne et abjecto, dum jacentem ferire contendit, trajectum gladio Aterium interēmit!

(După Valerius Maximus).

Noțiuni de gramatică.

Propozițiile ce arată scopul, numite și *finale*, se leagă de principala cu **ut**, când sunt afirmative, și cu **ne**, când sunt negative, iar verbul se pune la subjunctiv, deci:
Parātur gladiatorius ludus, ut libidinem crudelium hominum sanguis oblectet.

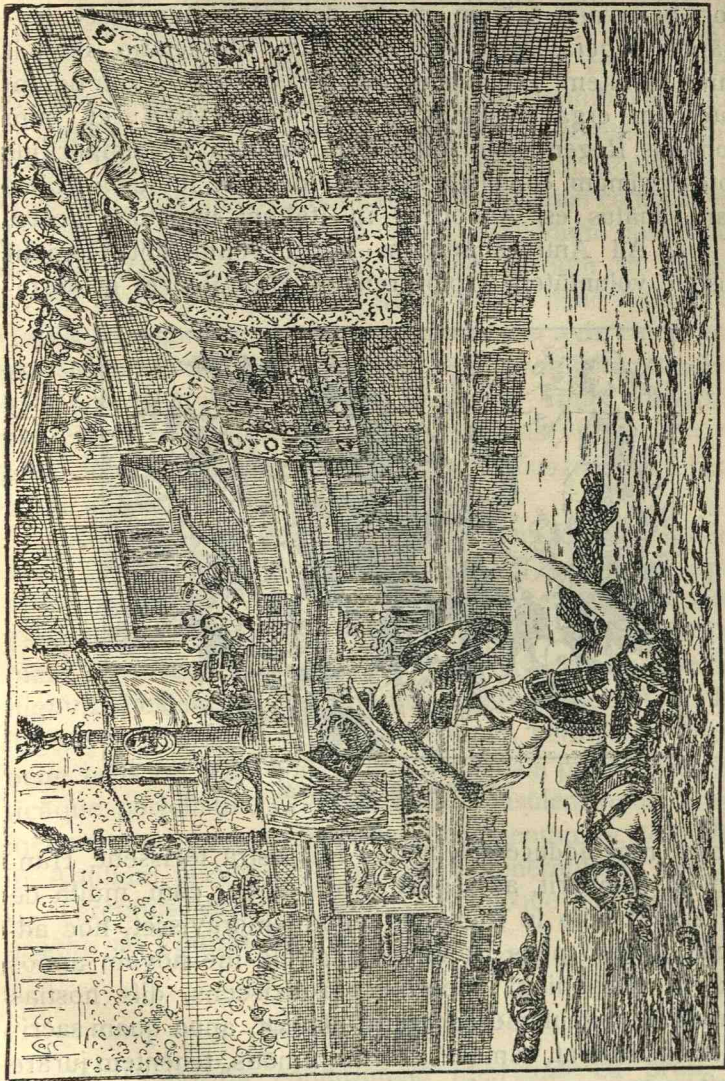
Marcellus portas clausit, ne quis egrederētur.

LECTIILE LIX, LX, LXI și LXII.

Propozițiile condiționale.

Hannibal.

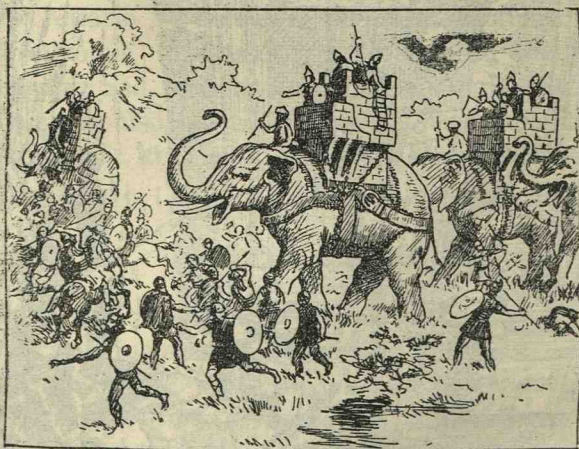
1. Hannibal, Hamilcāris filius, Carthaginiensis fuit. Si verum est populum Romānum virtute omnes gentes superavisse, non est infitiandum Hannibālem prudentiā

„Pollice Verso”. (Tablou de Gérôme, 1824—1904).
 (Gladiatorul învins, culcat la pământ, imploră iertare cu mâna dela public. Tot publicul întorcând însă degetul
 cel mare în jos (*pollice verso*) arată că trebuie să fie ucis numai decât de învingător).

praestitisse ceteris imperatoribus. Nam quotiescumque cum Romānis congressus est in Italiā, semper discessit superior. Si civium suorum invidiā debilitatus non esset, Romānos superavisset; sed multorum obtrectatio devicit unius virtutem. Hic autem velut hereditate relictum odium paternum erga Romānos semper conservavit: et, cum Romānis. Regem enim Antiochum, omnium his temporibus potentissimum, cupiditate bellandi incendit. Itaque a Rubro mari conatus est Antiochus in Italiam impetum facere.

2. Ad Antiochum cum legati venissent Romāni ejusque voluntatem explorarent et Hannibalem in suspi-

Armata cartagineză.

cionem regi adducērent, neque id frustra fecissent, Hannibal id compērit, ad regem venit eique, cum multa de fide suā et odio in Romānos commemoravisset, hoc adjunxit. „Pater meus Hamīlcar, puerūlo me novem annos nato, in Hispaniam imperātor proficiscens, diis hostias immolāvit. Simul me ad aram adduxit, apud quam sacrificāre instituērat, eamque, ceteris remōtis, tenentem jurāre jussit nunquam me in amicitia cum Romānis futurum esse. Id ego jusjurandum patri datum usque ad hanc

aetātem fideliter conservāvi. Quare cum bellum parābis, me in eo principem pone“.

3. Hac igītur aetāte, qua diximus, cum patre in Hispaniam profectus est. Cujus post obitum, Hasdrubāle imperatōre suffecto, equitatuī omni praefuit. Hoc quoque interfecto, summam imperii suscipit. Sic Hannībal quinque et viginti annos natus imperātor factus, triennio omnes gentes Hispaniae bello subēgit; Saguntum, foederātam civitātem, expugnāvit; tres exercitus maximos comparavit. Ex his primum in Africam misit, secundum cum Hasdrubāle fratre in Hispaniā reliquit, tertium in Italiam secum duxit. Postquam ad Alpes venit, quae Italiam ab Galliā sejungunt, quas nemo cum exercitu ante eum transgressus erat, Alpīcos conantes eum prohibēre concidit, loca patefecit, itinēra muniit. Elephantī ornāti transgrēdi potuerunt, ubi antea unus homo inermis vix poterat repere. Per montis angustias copiis omnibus traductis, Hannībal in Italiam pervēnit.

4. Confluxerat apud Rhodānum cum P. Cornelio Scipiōne consule eumque pepulērat. Cum hoc eōdem apud Ticīnum decernit, sauciumque eum ac fugātum dimittit. Tertio idem Scipio cum collēgā Tiberio Longo apud Trebiam adversus eum venit: cum his conflixit, utrosque profligāvit. Postea per Apennīnum Etruriam petivit. In hoc itinēre gravi morbo afficitur oculōrum, nec postea dextro bene usus est. Qua valetudīne quanquam premebātur lecticāque portabātur, C. Flaminium consulem apud Trasumēnum cum exercitu insidiis circumventum occidit. Hinc in Apuliam pervēnit. Ibi obviam ei venērunt duo consules C. Terentius et L. Aemilius. Utriusque exercitūs uno proelio ad Cannas fugāvit.

(După Cornelius Nepos).

Noțiuni de gramatică.

1. Propoziția condițională împreună cu prop. regentă fac la un loc așa numitul *period ipotetic*. Propo-

ziția condițională se numește *protază*, iar cea regentă se numește *apodoză*.

2. Propoziția condițională e legată de obicei prin conjuncțiile: *si* (dacă), *si non* sau *nisi* (dacă nu).

3. Periodul ipotetic urmează următoarele regule:

a) Dacă periodul ipotetic arată niște fapte *sigure* sau presupuse ca sigure, atunci întrebuițăm indicativul în ambele propoziții, de ex.: *Amīcum si habeo, felix sum* = dacă am un amic, sunt fericit.

b) Dacă periodul exprimă un fapt numai *posibil* atunci întrebuițăm în ambele propoziții *prezentul subjunctivului* pentru o posibilitate prezentă sau viitoare și *perfectul subjunctivului* pentru o posibilitate trecută: de ex.: *Amīcum si habeam, felix sim* = dacă aş avea un amic, aş fi fericit.

c) Dacă periodul exprimă un fapt care n'a existat, nici nu e posibil să existe, întrebuițăm în amândouă propozițiile *imperfectul subjunctivului* (pentru fapte prezente) și *mai mult ca perfectul subjunctiv* (pentru fapte trecute, de ex.: *Amīcum si habērem, felix essem* = dacă aş avea (dar n'am) un amic, aş fi fericit. *Amīcum si habuissem, felix fuisset* = dacă aş fi avut un amic, aş fi fost fericit (dar n'am avut).

4. Periodul ipotetic nu urmează regulele corespondenței timpurilor.

LECȚIA LXIII.

Propozițiile relative.

Un oraș cucerit.

Nemīnem vestrum fugit, Quirītes, captā urbe, quae miseriae consēqui soleant: arma qui contra tulērunt, statim crudelissime trucidantur; cetēri, qui possunt per

aetātem et vires labōrem ferre, rapiuntur in servitūtem; qui non possunt, vitā privantur; uno *denique* atque eōdem tempore domus hostīli flagrant incendio; ii quos natura, aut voluntas necessitudine aut benevolentia conjunxit, distrahuntur: libēri partim e gremiis parentum diripiuntur, partim in sinu jugulantur. Nemo est, Quirites, qui possit rem satis consēqui verbis, nec referre oratione magnitudinem calamitatis.

Noțiuni de gramatică.

1. Propozițiile relative se introduc printr'un pronume sau adverb relativ: *qui, quicumque, qualis, quo, quantus* etc.

Ele sunt de două feluri:

a) *Propoziții relative atributive*, sau *determinative*, cari servesc ca atribut pe lângă un substantiv din propoziția principală. Verbul lor e totdeauna la *indicativ*, de ex.:

Cetēri, qui possunt per aetātem et vires labōrem ferre, rapiuntur in servitūtem; qui non possunt, vitā privantur.

b) *Propoziții relative circumstanțiale* cari arată o circumstanță de cauză, de scop, consecutivă, de condiție. Verbul se pune la *subjunctiv*; de ex.:

Nemo est, Quirites, qui possit rem satis consēqui verbis, nec referre oratione magnitudinem calamitatis.

BUCĂȚI DE LECTURĂ.

1. Sciția.

Rhiphæi montes, Pontus Euxīnus, Phasis flumen et Tanais inclūdunt Scythiam. Ea multum in longitudīnem et in latitudīnem patet. Hominībus inter se sunt nulli fines; neque enim agrum exercent, nec domus illis est ulla, aut tectum, aut sedes; armenta et pecōra semper pascunt, et per incultas solitudīnes semper errant. Uxōres liberosque secum in plaustris vehunt. Spernunt aurum et argentum, quæ reliqui mortāles appētunt. Lanæ usus est iis ignōtus; pelles ferīnæ aut murīnæ sunt iis pro vestībus.

(Justinus, I, 2).

2. Obiceiurile Sciților.

Nullum scelus apud eos furto gravius: quippe sine tecti munimento pecōra et armenta habentibus quid saluum esset, si furāri licēret?

Aurum et argentum non perinde ac reliqui mortāles appētunt. Lacte et melle vescuntur. Lanæ iis usus ac vestium ignōtus est, quanquam continuis uruntur frigoribus; pellibus tamen ferīnis aut murīnis utuntur.

Hæc continentia illis quoque justitiam edidit nihil aliēnum concupiscentibus: quippe ibi divitiārum cupīdo est ubi et usus.

Atque utīnam reliquis mortalibus similis moderatio atque abstinentia aliēni foret!

3. Expediția lui Darius împotriva Sciților.

Anno quingentesimo tertio decimo a. Ch. n. Darēus, rex Persārum, exercitum ingentem in Eurōpam traduxit, ut Scythis, qui ad Pontum Euxinum et Paludem Maeoticam habitabant, servitutem injungeret. Hi, quamquam summā erant virtūte, pugnam detrectaverunt, eas pecūdes quae ad victum necessariae erant, secum ducentes paulatim recesserunt, mulieres puerosque cum gregibus in loca remota dimiserunt. Darēus, postquam aliquantum viae processit, terram et aquam, signa deditōnis, ab hostibus postulavit, Hi avem, murem, ranam, quinque sagittas miserunt. Cum rex, quoniam mens esset Scytharum, dubitaret, Gobryas, unus ex regis comitibus: Scythae, inquit, cum haec dona mittunt, hoc dicunt: Nisi ut aves per aerem avolaveritis, aut ranarum modo paludibus submersi eritis, aut in mures conversi sub terrā vos occultaveritis, his sagittis transfixi exstinguemini. Jam Darēus de salute suā sollicitus exercitum reduxit.

4. Sciții la Alexandru cel Mare.

Ubi ad fines Scytharum Alexander pervenit, unus ex eorum legatis haec inter alia dixit, ejus injustitiam et ambitionem arguens: „Quid nobis tecum est? Nunquam terram tuam attigimus. Annon licet nobis, qui in vastis silvis vivimus, ignorare quis sis et unde venias? Nec servire possumus, nec imperare desideramus. Major fortiorque es fortasse quam quisquam: tamen alienigenam dominum pati nemo vult.

„Gloriaris te ad persequendos latrones venire, ipse omnium gentium latro: Lydiam cepisti, Syriam occupavisti, Persidem tenes, Bactrianos habes in potestate, Indos petisti; jam etiam ad pecora nostra avaras manus

porrigis. Denique si deus es, tribuere mortalibus bene-

Alexandru cel Mare.

(Statuă de bronz din Muzeul din Neapoli).

ficia debes, non sua eripere; sin autem homo es, id, quod es, semper te esse cogita.

(După *Quintus Curtius*).

5. Iarna în Dobrogia.

Nix jacet, et jactam nec sol plaviaeve resolvunt:

Indurat Boreas, perpetuamque facit.

Ergo, ubi delicit nondum prior, altera venit

Et solet in multis bima manere locis.

Pellibus et sutis arcent male frigōra bracis
 Oraque de toto corpore sola patent.
 Saepe sonant moti glacie pendente capilli,
 Et nitet inducto candida barba gelu,

Monument ridicat lui Ovidiu la Constanța.

Caeruleos ventis latīces durantibus, Ister
 Congelat, et tectis in mare serpit aquis.
 Quaque rates iērant, pedibus nunc itur; et undas
 Frigore concrētas unguīa pulsat equi.
 Vix equidem credar; *sed* cum sint praemia falsi
 Nulla, ratam testis debet habere fidem.

Vidimus ingentem glacie consistere Pontum,
 Lubricaque immōtas testa premēbat aquas.
 Nec vidisse sat est: durum calcavimus aequor,
 Undaque non udo sub pede summa fuit!
 Vidimus in glacie pisces haerere ligātos,
 Et pars ex illis tum quoque viva fuit!

(*Ovidiu*).

6. Impăratul Traian.

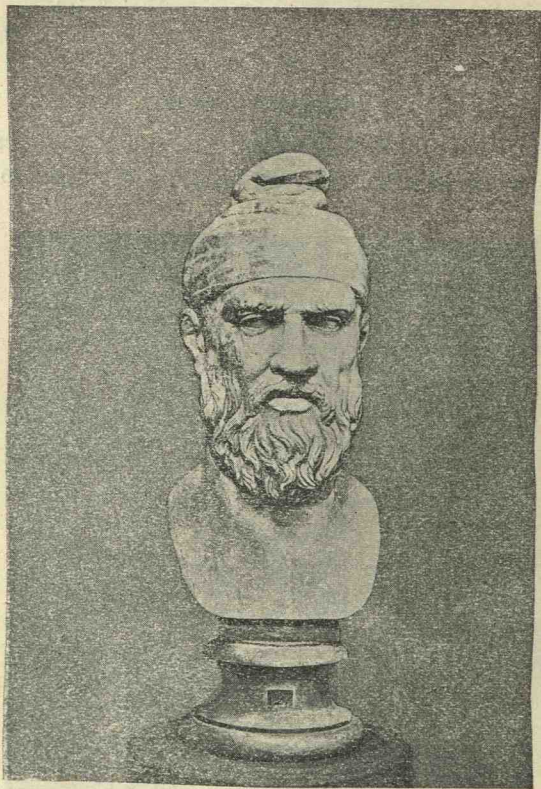
Domitiāno, exitiāli tyrānno, Nerva successit, vir strenuus et in privāta vitā moderātus. In imperio civilem

Bustul lui Traian (Muzeul Vatičanului).

se et æquissimum præbuit. Rei publicæ divīnā provisiōne consuluit Trajānum adoptando.

Hic natus Italicæ in Hispaniā, familiā antiquā, principātum accēpit apud Coloniā Agrippīnam. Rem publi-

Un prins Dac (Muzeul Vaticanului).

cam optīme administrāvit et florentissimam reddidit. Romāni imperii fines longe latēque diffūdīt. Urbes trans Rhēnum in Germaniā reparāvit. Daciam, Decebālo rege victo, subēgit. Armeniam, quam occupavērant Parthi, recēpit. Vincendo accessit usque ad Indiæ fines et mare rubrum.

Gloriam tamen militārem civilitāte et moderatiōne superāvit Trajānus. Amīcos ægrotantes frequentābat, vehīcūlis eōrum sæpe sedēbat; in cunctos liberālis fuit, multas immunitātes civitatibus tribuit. Ne multa, nullus exstītit princeps melior Trajāno.

(După *Eutropius*).

2. Romulus.

Romānum imperium habet exordium a Romūlo, filio Martis. Is inter pastōres adolēvit; et, octodēcim annos natus, urbem exiguam in monte Palatīno constituit.

Illuc recēpit multitudīnem finitimōrum in civitātem, centumque senatōres creāvit. Sed uxōres popūlus non habēbat. Rex invitāvit ad spectaculum ludōrum vicīnas urbis Romæ natiōnes, atque eārum virgīnes rapuit. Hæc injuria fuit orīgo multōrum bellōrum; Romūlus autem omnes hostes devīcit, atque ita civitātis vires auxit. Eum neque morbus neque ferrum interēmit. Cum aliquando exercitum lustrāret, in tempestāte subīto evolāvit ex omnium conspectu. Illum pro deo plebs coluit, et Quirīnum appellāvit.

(După *Eutropius*, I, 1, 2).

8. Cea dintâi luptă pe mare a Romanilor.

Duilio Corneliōque consulibus, Romāni primum mari congrēdi ausi sunt apud Lipāras. Tum quidem ipsa velocitas classis comparātæ fuit victoriæ auspiciū. Intra enim sexagesimum diem quam cæsa fuērat silva, centum sexaginta navium classis in ancōris stetit: quodam munere deōrum mutātæ in naves videbantur arbōres. Prælii vero fortūna mirabilis fuit. Non hostibus profuērant nauīcæ artes: naves romānas punicæ celeritāte frustra superābant. Duilius manibus ferreis, quas vocavēre corvos, proras muniērat. Ea machīna magno usui fuit Romānis;

nam injectis illis corvis, hostilem navem apprehendēbant, deinde, superjecto ponte, in eam insiliēbant, et gladio velut in pugnā terrestri res gerebātur. Quare Romānis, qui robōre prāstābant, faciles victoria fuit. Mersa aut fugāta fuit Carthaginiensium classis. Duilius victor primum egit maritimum triumphum.

Gnaeus Marcius Coriolanus.

1. Cucerirea oraşului Corioli.

Anno a Chr. n. 493 Romāni cum Volscis, gente finitimā, bellum gerēbant. Cum exercitum Volscōrum fugavissent compluraque oppīda expugnavissent, urbem Coriōlos obsidēre cōpērunt. Erat in castris Romanōrum Cn. (= Gnaeus) Marcius, juvēnis et prudentiā insignis et manu fortissimus, qui tum amplissimam laudem consecūsus est. Romāni enim, dum urbem obsident, subīto in magnum pericūlum venērunt; exercitus Volscōrum, qui ab urbe Antio profectus erat, in Romānos impētum fecit, eodemque tempore hostes ex oppīdo erupērunt. Forte in statione fuit Marcius. Is cum delectā manu non solum impētum erumpentium sustinuit, sed etiam eos repūlit et per patentem portam in urbem irrūpit; in urbe magna caedes facta ignisque aedificiis injectus est. Clamor oppidanōrum, qui resistere non audēbant, et Romānis animum auxit et Volscos terruit ac perturbāvit, cum credērent urbem captam esse. Ita Volsci victi sunt, et oppīdum Coriōli captum est; Cn. (= Gnæo) Marcio autem propter virtutem cognōmen datum est Coriolānus.

2. Alungarea lui Coriolanus.

Illis temporibus inter patricios et plebem magna contentio erat, quod illi omnia jura habēbant, plebs paene nulla; praeterea plebs aere aliēno premebātur. Tribūni

autem plebis, quorum potentia magna erat, plebi auxiliabantur; itaque patricii nihil magis optabant, quam ut ille magistratus tolleretur. Anno 491 Romae fames erat. Cum in Etruriā et Siciliā magna vis frumenti coempta et Romam advecta esset, in senātu deliberatum est, quanto pretio frumentum plebi daretur. Tum Cn. Marcius Coriolānus: „Si vetērem“, inquit, „annōnam volunt, jus vetus reddant patriciis et potestātem tribuniciam tollant!“ Quod (id) cum plebs audivisset, ira ejus maxīma fuit, et in exeuntem e curiā impetus factus esset, nisi ipsi tribūni furōrem plebis cohibuissent. Coriolānus autem a tribūnis plebis in jus vocatus est, cumque intellexisset se damnatum iri, suā sponte in exilium iit. Ad Volscos se contulit et ab iis benigne exceptus est.

3. Coriolanus dinaintea Romei.

1. Volsci, qui in diciōne popūli Romāni erant, a Coriolāno incitāti sunt, ut a Romānis deficērent. Itaque magnum exercitum conscripsērunt Romanisque bellum indixerunt. Exercitui Coriolānum praefecērunt, in quo magnam spem posuērunt. Hanc spem ille non fefellit. Primum enim Circēios profectus est et colōnos Romānos inde pepulit; deinde decem oppīda Latīna cepit; tum quinque milia passuum ab urbe Romā castra posuit et agros longe lateque populātus est. Senātus jussit consules exercitum contra hostes ducere; sed plebs ex urbe exire noluit, pacem poposcit, clamōre senātum perterruit legatosque ad Coriolānum mittere coēgit. Legāti, qui ad Coriolānum missi sunt, atrox responsum retulērunt. Cum iidem iterum missi essent, in castra non recepti sunt. Deinde sacerdotes ad castra hostium supplīces iērunt; sed ii non magis quam legāti animum Coriolāni flexērunt. Tum matrōnae in castra Volscōrum venērunt, in his Veturia, mater Coriolāni, et Volumnia, uxor ejus.

2. Cum muliēres in castra venissent. Coriolānus ad-

versus lacrimas eārum non minus obstinātus erat, quam adversus preces legatōrum et sacerdotum fuērat. Tum unus ex familiaribus qui Veturiam inter nurum nepotesque stantem cognovērat. „Nisi oculi“, inquit, „me fallunt, mater tua conjunxque et libēri adsunt“. Coriolānus, cum id audivisset, a sede sua prosiluit et ad complexum matris cucurrit. Sed illa „Priusquam“, inquit, „complexum accipio, scire volo, utrum ad hostem an ad filium venērim, utrum captiva an mater in castris tuis sim. Ad id tam diu vixi, ut te exsulem et hostem vidērem? Tu potuisti populāri hanc terram, quae te genuit et aluit? Non tibi tum, cum Romam conspexisti succurrit „intra illa moenia domus, mater, conjunx liberique sunt?“ Ergo nisi ego te peperissem, Roma non oppugnarētur; nisi filium habērem, libēra in liberā patriā morērer? Sed, ego, ut sum miserrīma, ita non diu ero, cum grandis natu sim; de uxōre et libēris cogita, qui, si in consilio tuo perseverābis, servi hostium erunt!“ Haec verba fregērunt virum. Postquam suos complexus osculatusque est, matrōnas dimisit; deinde Volscōrum exercitum ab urbe reduxit. Nonnulli scriptōres dicunt Coriolānum ab irātis Volscis necātum esse; ab aliis memoriae proditum est eum usque ad senectūtem apud Volscos vixisse.

4. Galli in Roma.

1. Anno a Chr. n. 390 Galli, qui inter Alpes et Appenninum habitābant, cum magno exercitu in Etruriam profecti sunt ibique postquam multa oppida cepērunt, Clusium obsidēbant. Clusīnī legatos Romam miserunt, qui auxilium a senātu petērent. Tres legāti, M. (= Marci) Fabii Ambusti filii, a senātu missi sunt, ut cum Gallis de pace agērent eosque admonērent, ne socios amicosque populi Romāni, a quibus nullam injuriam accepissent, oppugnārent. Cum Fabii mandata in concilio Gallōrum exposuissent, illi haec respondērunt: „Pacem non aspernāmur;

sed Galli agrōrum indigent, atque Clusīni plus agri possident quam colunt. Itaque postulāmus, ut Clusīni nobis partem agri sui concēdant; nisi id fiet, pax esse non potest“. Tum Romāni: „Quo jure agrum a possessoribus postulātis?“ Galli: „In armis jus ferīmus“. Cum animi accensi essent, ad arma utrīque discurrerunt et proelium commiserunt. Legāti Romāni contra jus gentium arma ceperunt et pugnae interfuērunt, quin etiam unus ex iis, Q. (=Quintus) Fabius, ducem Gallōrum hastā transfixit.

2. Galli, cum id animadvertissent, proelium omiserunt copiasque in castra reduxerunt; deinde legatos Romam miserunt, qui de injuriis legatorum quererentur. Ii cum Romae postulavissent, ut pro violato jure gentium Fabii Gallis dederentur, senatus nesciebat, quid faceret nam factum Fabiorum ei displicebat, et Galli jus postulare videbantur. Itaque rem ad populum rejecit. Populus autem Fabios non solum non dedit, sed etiam in insequentem annum tribunos militum consulari potestate creavit. Id cum Gallis nuntiatum esset, obsidionem Clusii omiserunt et infesto agmine Romam ipsam petiverunt.

3. Tribuni, cum dilectum habuissent, celeriter exercitum ex urbe eduxerunt hostibusque obviam profecti sunt. Cum ad undecimum ab urbe lapidem, ubi flumen Allia in Tiberim influit, Gallis occurrissent, statim pugnam commiserunt. Sed caedes fuit, non pugna. Romanos enim tantus timor pavorque occupaverat, ut vix clamorem, nedum impetum Gallorum sustinerent ac plurimi, priusquam manus conseruissent, terga vertent. Ad ripam Tiberis, quo totum sinistrum cornu fugerat, multi occisi sunt; magna autem pars Veios incolumis pervenit. Ii, qui in dextro cornu steterant, recto itinere Romam fugerunt. Horum adventu tantus terror civium animis injectus est, ut multi in urbe manere non auderent atque in oppida finitima se conferrent. Senatus autem animo non defecit; cum nulla spes esset urbem defendi posse, decrevit, ut Capitolium certe defenderetur. Itaque cum frumentum et

arma in Capitolium collāta essent omnes qui arma ferre poterant in arcem se contulerunt. Senes in urbe remanserunt, in his nonnulli consulares. — Galli sub solis occasum ad urbem Romam pervenerunt.

4. Cum equites, quos praemisserant, nuntiavissent neque portas clausas esse neque armatos in muris esse, insidias veriti sunt et ante urbem castra posuerunt. Postero die portam Collinam in urbem intraverunt; viae ab hominibus vacuae erant. Cum in forum venissent, mirabantur, quod ibi eadem solitudo esset. Aedificia plebis clausa erant; principum autem domus patebant, atque in earum atrii illi senes sedebant, qui pictam veste et gravitate vultus et barbam longam dis ipsis similes esse videbantur. Tum unus ex Gallis M. (= Macri) Papirii barbam tetigisse et Papius scipionem eburneum, quem manu tenebat, in caput illius incussisse dicitur. Hac re Gallorum ira mota est. Senes illos — octoginta erant — trucidaverunt, domos urbis diriperunt et incendunt, omnes homines, qui iis occurrerant, interfecerunt.

5. Post nonnullos dies Galli in arcem impetum facere constituerunt. Itaque cum prima luce omnis multitudo in foro instructa esset, subito montem ascendere Capitoliumque expugnare conati sunt. Romani autem eos non solum repulerunt, sed etiam tanta clade affecerunt, ut nunquam postea neque pars Gallorum neque universi tale genus pugnae temptarent. Obsidere igitur Capitolium coeperunt.

Quia autem omne frumentum, quod in urbe fuerat, incendio delatum erat, exercitum diviserunt; altera pars arcem obsidebat, altera Romam profecta est, ut ex agris populorum finitimorum frumentum in urbem comportaret. Hos Gallos fortuna ipsa Ardeam, ubi Camillus exsulabat duxit.

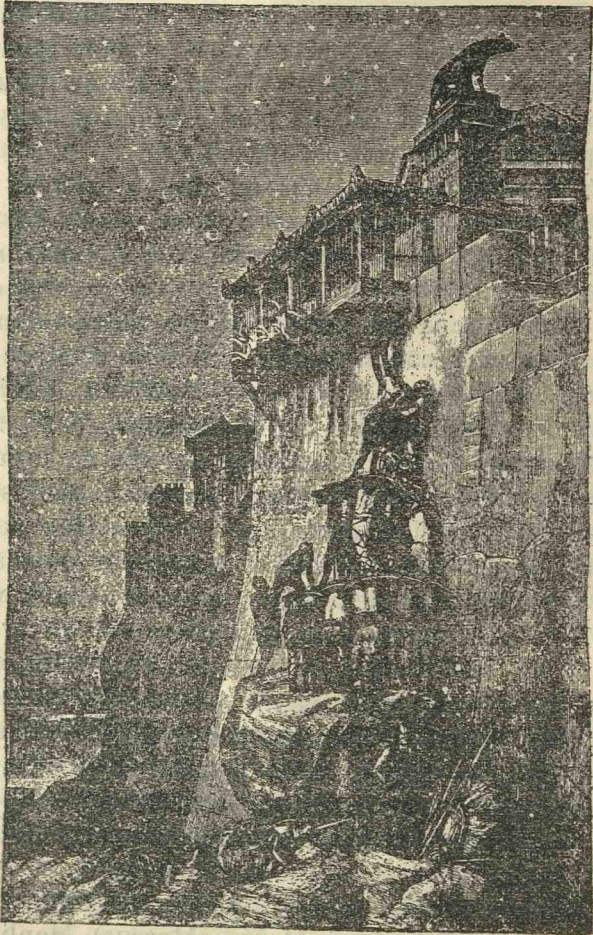
6. Camillus, cum audivisset exercitum Gallorum adventare, in contione Ardeatium haec fere verba fecit: „Huic urbi“, inquit, „Ardeates, magnam gloriam belli com-

parāre possūmus. Gallōrum gens, quae adventat magis ferox quam fortis est, atque natūra iis magis magna quam firma corpōra dedit. Praeterea incauti sunt ac noctu in castris sine stationibus et custodiis ritu ferārum sternuntur. Si vobis in animo est moenia vestra tuēri, primā vigiliā arma capite meque sequimini, ut hostes trucidāmus!" Hac oratiōne inflammāti cives corpōra curavērunt et silentio noctis ad portas urbis convenērunt. Deinde in castra Gallōrum, quae non procul ab urbe erant, invasērunt. Nusquam proelium, omnibus locis caedes erat. Eōrum, qui ex castris effugērunt, magna pars Antium delāta ibique ab oppidānis circumventa et occisa est.

7. Intērim Romānis, qui ex pugnā Alliensi Veios fugērunt, animi crevērunt, numerusque eōrum ita auctus erat, ut suis auxilio venīre patriamque ex hostium manibus eripere constituērent; sed corpōri valīdo caput deērat. Itaque Camillum ex urbe Ardeā accīre, antea autem, cum ille exsul esset, senātum, qui in Capitolio erat, de eā re consulere decrevērunt. Hanc rem Pontius Cominius, juvenis fortissimus, suscepit. Is, postquam ad Tibērim se contūlit, cortici incūbens secundo flumīne ad urbem delātus est, cumque per praeruptum saxum, quod hostes neglexērunt, in Capitolium ascendisset, ibi mandāta exercitūs exposuit. Ac senātus Camillum de exilio revocāvit et decrevit, ut milites imperatorem habērent, quem vellent. Cominius cum senātus consulto eādē viā, qua venerat, Veios rediit. Tum Veii Ardeam legāti missi sunt, qui Camillum accīrent jussuque senātus dictatorem dicērent.

8. Dum haec geruntur, Romae Capitolium in summo pericūlo fuit. Nam Galli, cum vestigia Cominii animadvertissent, eādē viā, qua ille, in Capitolium noctu ascendērunt ac tanto silentio in summum saxum pervenērunt, ut non solum custōdes, sed etiam canes fallērent. Ansēres autem Junōnis sacros, qui in Capitolio alebantur, non fellērunt; eōrum clangōre M. (= Marcus) Manlius, vir bello egregius, ex somno excitātus est. Is, cum arma ce-

pisset, simul Romānos ad arma vocans procurrit et Gal-
lum, qui jam murum ascendērat, scuto deturbāvit. Cetēri
Galli telis et lapidibus repulsi (sunt) omnesque in castra
se recipere coacti sunt. Postēro die M. Manlius in con-
tiōne militum ob virtūtem laudātus et donātus est; unus

Capitoliul scăpat de găștile Junonei.

autem ex custodibus, qui non senserat Gallum ascendere, de saxo Tarpējo dejectus est.

9. Sed inopia victūs et apud Romānos et apud Gallos erat; Romāni famem vix jam tolerāre potuerunt, in castris Gallōrum praeter famem pestilentia fuit. Itaque Galli non minus quam Romāni pacem fieri cupiebant. Postquam indutiae cum Romānis factae sunt, milites permissu ducum colloquia habuerunt. In his cum Galli dixissent imperatorem suum auro commoveri posse, ut obsidionem omittēret, senātus cum Gallis de pace agere constituit; nam desperabat dictatorem Camillum Romānis auxilio venturum esse. Cum Q. (= Quintus) Sulpicius tribūnus militum et Brennus, regulus Gallōrum, collocuti essent, statūtum est, ut Galli mille pondo auri acciperent. Cum aurum appenderetur, tribūnus intellexit pondēra iniqua a Gallis allata esse; quae (ea) cum Sulpicius recusaret, Brennus ad pondēra gladium suum addidit exclamans: „Vae victis!“ Dum autem aurum appenditur, subito Camillus advēnit et magnā voce Romānos aurum auferre iussit. „Ferro“, inquit, „non auro Romāni recuperābunt patriam“.

10. Galli, cum statim arma cepissent, magis irā quam consilio in Romānos incurrerunt: itaque facile victi et fugati sunt. Camillus fugientes persecutus est. Cum ad octāyūm ab urbe lapidem in viā Gabīnā eos consecutus esset, exercitum hostium ita cecidit, ut ne nuntius quidem cladis relinqueretur. Deinde triumphans in urbem rediit et a militibus civibusque „Romulus“ et „pater patriae“ et „alter conditor urbis“ appellatus est.

11. Lupta lui Titus Manlius cu un Gal.

Galli in agrum Romānum incursiōnem fecerunt. Cum usque ad tertium ab urbe lapidem progressi essent, trans Aniēnem, quod flumen in Tibērim influit, castra fecerunt. T. (= Titus) Quinctius dictator cum ingenti exercitu Romā profectus in citeriōre ripā Aniēnis castra posuit. In medio pons erat. Aliquando Gallus eximiā cor-

pōris magnitudīne in pontem processit et magnā voce: „Qui nunc“. inquit, „vir fortissimus in exercitū Romāno est, is ad pugnam procēdat, ut eventus nostri certaminis ostendat, utra gens bello melior sit!“. Diu inter juvēnes Romānos silentium fuit; Tum T. Manlius cum Gallo pug-nāre constituit.

T. Manlius cum ex statiōne ad dictatōrem se contulisset, „Injussu tuo“, inquit, „imperātor, extra ordinem nunquam pugnābo. Ad certāmen autem a superbo hoste provocāti sumus; si tu permittis, volo ego illi beluae ostendēre me ex eā familiā natum esse, quae Gallos olim de Capitolio dejēcit“. Tum dictātor: „Laudo te“, inquit, „T. Manli, quod erga patriam officium conservas. Perge et ostende gentem Romānam invictam esse!“. Deinde aequāles juvēnem armant armatumque contra Gallum prodūcunt; tum in statiōnem se recipiunt. Cum duo illi armāti in ponte inter duas acies constitissent omniumque animi spe metuque pendērent, Gallus Romānum aggressus est.

Gallus, sinistrā scutum tenens, dextrā elātum gladium in galeam Romāni cum ingenti sonītu dejēcit. Manlius autem non solum pericūlum sublāto scuto vitāvit, sed simul scutum Galli percutiens toto suo corpore inter corpus armaque hostis se insinuāvit et ventrem ejus ictu gladii transfixit. Jacenti hosti torquem detraxit et collo suo circumdēdit. Romāni, cum ex statiōne Manlio obviam issent, gratulantes laudantesque eum ad dictatōrem duxērunt. Dictātor corōnam auream Manlio dedit et in contiōne militum virtūtem ejus summis laudibus extūlit. Manlio cognōmem Torquātus datum est.

12. Cruzimea lui T. Manlius Torquatus.

1. Anno 340 bellum Latīnum ortum est. Ejus anni consūles fuērunt T. (= Titus) Manlius Torquātus et P. (= Publius) Decius Mus. Qui (ii) cum duos exercitūs conscripsissent, contra Latīnos profecti sunt, qui ad Capuam

castra habebant. Quia Latīni linguā, armis, institūtis militaribus cum Romānis congruebant, consules metuēbant, ne milites Romāni errore decipi et ab hostibus ex insidiis opprimi possent. Itaque edixerunt, ne quis extra ordinem cum hoste pugnaret. Aliquando T. Manlius, consulis filius, qui cum turmā equitum, exploratum (supin) missus erat, castris hostium appropinquavit, ita ut vix teli jactum a proximā statione abesset. Ibi erant Tusculāni equites, quibus praeerat Gemīnus Maecius, vir et genere et factis praeclārus. Is, postquam equites Romānos consulisque filium cognōvit, cum delectā manu iis obviam profectus est.

2. Maecius paulum a suis equo provector: „Quid?“, inquit, „Una turma cum Latīnis bellum geret? Quid interea consules, quid duo exercitūs consulāres agent?“ „Adērunt“, inquit Manlius, „suo tempore“. Tum Gemīnus: „Vis tu, dum illi veniunt, interea ipse mecum congregēdi? Cognosces, quanto melior sit eques Latīnus quam Romānus“, Quod (id) cum Manlius audivisset, tantā irā incensus est, ut edicti consulum obliviscerētur. Postquam ceteri equites recesserunt, Manlius et Maecius equos concitaverunt, atque cum concurrissent, Manlii hasta super galeam hostis, Maecii hasta super cervīces equi volāvit. Deinde equos circumegērunt, et qui iterum concurrissent, Manlius prior hastam misit et inter aures equi fixit. Equus, postquam vulnerātus est, priores pedes erexit et magnā vi caput quatiens equitem dejecit. Hunc humi jacentem Manlius ferro transfōdit armisque spoliavit; deinde laetus ad suos revector est et cum turmā in castra rediit.

Postquam ad praetorium pervēnit, „Tuum“, inquit, „pater, exemplum imitātus sum. Ad certāmen provocātus ferocem hostem vici, cecidi, armis spoliavi“. Id cum consul audivisset jussit contionem advocāri. Postquam milites convenērunt, „Quod tu“, inquit, „T. Manli, contra edictum nostrum extra ordinem cum hoste pugnavisti, peccavisti et disciplinam militārem solvisti, qua stetit

usque ad hunc diem res publica Romāna. Tuum peccatum non res publica suo damno luet; tu ipse disciplinam militārem culpā tuā prolapsam morte tuā restitues. I, lictor, delīga ad palum, secūri neca!“ Magis metu quam modestiā, silēbant omnes; cum autem juvēnis secūri percussus esset, flevērunt et lamentāti sunt atque crudelitatem patris exsecrāti sunt. Milītes corpus juvēnis extra vallum in rogo cremavērunt. Ex eo tempōre crudelia imperia apud Romānos „imperia Manliāna“ appellabantur.

13. Pyrrhus.

a) *Pricinile răsboiului tarentinic.*

Inter eas gentes, quae inferiorem partem Italiae incolēbant, potentissimi et opulentissimi erant Tarentīni. Hi jam antiquis temporibus cum Romānis eam pactiōnem fecerant, ne naves longae Romānae super promunturium Lacinium navigārent. Anno a Chr. n. classis Romāna — decem naves erant — magnā tempestāte in portum Tarentinōrum delāta est. Tarentīni furōre acti, quasi hostes advenissent, in classem impētum fecerunt, quinque naves cepērunt, milītes interfecērunt, nautas sub corōnā vendidērunt. Qua (eā) re cognītā senātus Romānus legātos Tarentum misit, qui de injuriā quererentur; Tarentīni autem tantā superbiā et temeritate fuērunt, ut legātos non audirent, sed contumeliis afficerent. Tum Tarentinis bellum indictum (est) et statim exercitus in eōrum fines missus est. Sero Tarentīni intellexērunt se Romānis pares non esse; itaque, ne (ca sã nu) opprimerentur, auxilium petivērunt a Pyrrho, rege Epirotārum.

b) *Cele dintii fapte ale lui Pyrrhus în Italia.*

1. Rex Pyrrhus erat vir fortissimus, belli peritissimus, gloriae cupidissimus. Itaque precibus Tarentinorum obsequi constituit; putabat enim Romānos ab Epirotis facile victum iri et sperabat se (ca el) Romānis victis non solum Italiam, sed etiam Siciliam et Africam in potestatem

suam redactūrum esse. Anno 281 Milōnem cum tribus milibus Epirotārum Tarentum misit; postēro anno ipse cum viginti duōbus milibus pedītum, tribus milibus equitum, viginti elephantis in Italiam profectus est. Malum omen fuit, quod (cāci) prope litus Italiae clasis ejus tempestāte disjecta (est) et ipsa navis regia ita afflicta est, ut Pyrrhus in mare se projicēret et nando litus appetēret. Cum Tarentum venisset, arcem occupāvit, dilectum habuit, juvēnes armis exercuit tantāque severitāte adversus omnes cives usus est, ut Tarentīni domīnum pro socio accepisse viderentur.

2. Interea consul Romānus cum magno exercītu ab urbe profectus inter Pandōsiam et Heraclēam castra posuērat. Contra eum Pyrrhus copias suas duxit, atque cum in illa loca pervenisset, equites Romāni Acīrim flumen, ad quod Heraclea sita est, transiērunt et Pyrrhi equitatum aggressi sunt. Postquam aliquamdiu acriter pugnatum est, equus regis, qui ipse equitatu praeerat, hastā vulnerātus est et regem dejecit. Tum Epirōtae, cum regem interfectum esse credērent, ad castra fugērunt. Pyrrhus autem, qui celeriter alium equum conscendērat, eōdem tempore, atque (ca) illi, ad castra pervēnit animosque suōrum confirmāvit. Deinde pedītes contra legiōnes Romānas duxit, quae intērim flumen transgressae erant. Utraque acies fortissime pugnāvit: et Romāni Epirotārum et Epirōtae Romanōrum impētūs sustinuērunt; postrēmo equites Romāni sinistrum cornu hostium perturbavērunt. Tum Pyrrhi jussu in ordīnes Romanōrum elephantī acti sunt, quorum in dorsis lignae turree erant, armātis complētae.

3. Adspectu elephantōrum clamoribusque armatorum, qui in turribus erant, equi ita perterriti sunt, ut fugērunt atque, cum ab equitibus regi non possent, in ipsam aciem Romanōrum incurrērent. Id cum Pyrrhus vidisset, statim equitatum suum in hostes immisit peditesque omnibus locis vehementem impētum in adver-

sarios facere jussit. Tum Romani de victoria desperaverunt; ac primo pedetentim se recipere coeperunt, deinde effusa fuga salutem petiverunt et flumen Acirim transierunt; permulti eorum, cum non in castra fugerent, ad flumen Sirim caesi vel capti sunt. Pyrrhus, ut magnam cladem Romanis attulerat, ita ipse magnum detrimentum acceperat; ex proelio in castra rediens exclamavisse dicitur: „Si iterum sic vicero, sine milite in Epirum revertar“. Postero die, cum plerosque Romanorum honestis vulneribus cecidisse videret, jussit omnes cum honoribus militaribus sepeliri. Rex, postquam intellexit bellum cum Romanis grave et diuturnum futurum esse, pacem atque, si fieri posset, etiam foedus cum populo Romano facere constituit. Itaque Cineam, familiarem suum, Romam misit, ut cum senatu de ea re ageret.

c) *Cineas in Roma.*

1. Cineas, vir honestus litterisque eruditus, propter eloquentiam et rerum civilium peritiam apud Pyrrhum in magno honore erat; rex dicere solebat se plures urbes eloquentiam et prudentiam Cineae quam vi armorum expugnasse. Is igitur, cum Romam advenisset, primo animos nobilium donis blandisque verbis sibi conciliare studuit; deinde in curiam introductus has regis condiciones proposuit, ut Graecae civitates liberae essent et Apulis aliisque populis ea, quae iis erepta essent, restituerentur. „Nemo“, inquit, „potest negare has regis condiciones aequas esse; si eas acceperitis, Pyrrhus non solum omnes captivos sine pretio dimittet, sed etiam foedus vobiscum (= cum vobis) faciet et ad bella, quae cum gentibus finitimis geritis, auxilia vobis mittet“. Cum patres complures dies de Pyrrhi condicionibus deliberavissent, Ap. (= Appius) Claudius, qui propter senectutem et caecitatem raro in curiam veniebat, in senatu haec (urmatoarele) verba fecit:

2. „Saepe mihi“, inquit, „molesta fuit caecitas; nunc

autem gaudeo, quod (ca) caecus sum neque legātum hostis nostri in senātu video, quin etiam doleo, quod (ca) aures nondum surdae sunt, cum tam turpia et Romānis indigna audīre cogantur. Quid? Viri Romāni timent Epirōtas? Equidem existīmo non Romānos ab Epirōtis victos esse, sed consūlem Romānum a Pyrrho scientiā rei militāris et artis bellīcae superātum esse. Jubēte Cineam hodie ex urbe excedere et Pyrrho renuntiāre Romānos de pace ac societāte cum eo agere non posse, priusquam ex Italiā excesserit!“ Hac Ap. (= Appii) Claudii oratiōe animi omnium ita inflammāti sunt, ut regis condiōnes respuerent. Cum Cineas ad Pyrrhum redisset, rex constantiam Romanōrum magnopere admirātus: „Dic mihi“, inquit, „qualis tibi urbs ipsa qualisque senātus visus sit!“ Tum ille respondit: „Urbs templum, senātus concilium regum mihi esse videbatur“.

d) *Lupta dela Ausculum.*

Ineunte vere anni 279 Pyrrhus exercitum ex hibernis in Apuliam duxit multaque ibi oppīda expugnāvit. Adversus eum consūles cum duōbus exercitibus consularibus profecti sunt. Prope Ausculum, oppīdum Apuliae, duōbus diēbus acriter pugnātum est. Priōre die neutra acies victa est; nox proelium dirēmit, et Pyrrhus consulesque copias in castra reduxerunt. Postēro autem die Pyrrhus Romānos magnā clade affecit. Aciem enim ita instruxerat, ut equitatus et elephantī, quos priōre die in subsidiis post pedītes locaverat, cum Romānis congrēdi possent. Auxilio elephantōrum primo equites Romanōrum, deinde pedītes quoque perturbāti atque in fugam coniecti sunt. Multa milia Romanōrum in fugā occīsa sunt. Sed Pyrrhus quoque magnum numerum militum amiserat; itaque rex, praesertim cum ipse in proelio vulnerātus esset, hostes persēqui non ausus est et copias Tarentum reduxit. Fortitudīnem autem Romanōrum tantopere admirātus est, ut

exclamāret: „Quam facile esset mihi Romānos milites habenti totius orbis terrarum imperio potiri!“

e) *Pyrrhus in Sicilia.*

1. Pyrrhus, quamquam per hiemem magnas copias conscripsērat, tamen cum Romānis denuo pugnam committere verebatur; nam intellexit Romānos multo fortiōres esse quam illos milites, qui ex civitatibus Graecis ad eum convenērant. Itaque opportūne accidit, quod anno 278 Syracūsani ab eo contra Carthaginienses auxilium petivērunt. Exercitu elephantisque in naves impositis Pyrrhus ex portu Tarentino in Siciliam trajecit. Quo (eo) cum venisset, brevi tempore et urbem Syracūsas, cujus obsidiōnem Carthaginienses omiserant, et alias civitates Graecas in dicionem suam redēgit. Postero anno ea oppida aggressus est, quae sub dominatiōne Carthaginiensium erant. Ac pleraque Pyrrhus sine dimicatiōne cepit; Erycīni autem urbem suam, quae in monte Eryce sita erat, regi dedere noluērunt, cum putarent eam facile defendi posse. Urbs summā vi opugnata est. Cum scalae admotae essent, primus omnium rex murum ascendit atque hostes partim scuto de moenibus deturbavit, partim gladio cecidit. Hac re et hostes ita perterruit et tantum studium suorum militum excitavit, ut urbs primo impetu caperetur. Cum deinde Panormum vi armorum expugnasset, tota insula praeter Lilybaeum in potestate Pyrrhi erat.

2. Lilybaeum Pyrrhus duos menses frustra oppugnavit. Cum intellexisset urbem illam firmissimam omnino capi non posse, nisi introitus portus clauderetur, obsidiōne soluta Syracūsas rediit. Tum magna rerum mutatio facta est. Pyrrhus enim, cujus sapientiam et comitatem omnes admirati erant, tam superbus et crudelis esse coepit, ut civitates Graecae paulatim ab eo deficērent et cum Carthaginiensibus amicitiam societatemque inirent. In hoc rerum statu regi non ingrata fuit legatio Tarentinorum, qui ejus auxilium contra Romānos implorabant. Autumno igitur

anni 276 copias in Italiam reduxit. Quo (eo) cum advenisset, Regium repentinō impētū expugnāre conātus est; sed Campāni, qui urbem tenēbant, eum reppulērunt. Inde abeuntem magna manus militum ex insidiis adorta est. Postquam diu acriter pugnātum est, hostes victi et fugāti sunt. In eo proelio apparuit, quantā fortitudīne et quantis viribus corpōris Pyrrhus esset. Pugnāverat, ut solēbat, ante primos ordīnes, et caput ejus graviter vulnerātum erat. Tum hostis quidam, magnitudīne corpōris insignis, ad certāmen eum provocāvit. Ac rex irā ardens statim equum in illum concitāvit et uno ictu gladii eum interfecit. Plutarchus, scriptor Graecus, narrat vim ferientis tantam fuisse, ut non solum caput, sed etiam totum corpus adversarii dissecāret atque dimidium hominis dextrā ac sinistrā ab equo delaberētur.

f) *Lupta dela Benevent.*

Pyrrhus cum Tarentum venisset, per hiēmen studiosissime bellum parāvit. Deinde anno 275 contra M'. (=Manium) Curium Dentātum consulem profectus est, qui prope urbem Maleventum castra posuerat. Curius pugnāre nolēbat, priusquam auxilia advenissent; eo vehementius Pyrrhus cupiēbat conflagere, priusquam duo exercitūs consulāres conjungerentur. Itaque omni modo hostes lacessivit. Cum aliquando Romāni parvam manum hostium ex improvīso adorti essent et pericūlum esset, ne omnes caederentur vel caperentur, Pyrrhus his magnam partem exercitūs auxilio misit. Tum consul omnes copias ex castris eduxit, et pugna illa atrocissima apud Beneventum — ita enim Romāni post victoriam urbem Maleventum nominābant — commissa est. Aliquamdiu ancipiti Marte pugnātum est; deinde in altēro cornu acies Pyrrhi cedere coepit. Tum rex elephantos, qui ab (la) altēro cornu stabant, in hostes agi jussit, et eōrum impētū Romāni celeriter perturbāti et ad subsidia se recipere coacti sunt. Id cum consul vidisset, delectam manum fortissimōrum ju-

vĕnum non ferro, sed igni beluas illas aggrĕdi jussit. Qui (ii) cum faces ardentes ad id ipsum (tocmai pentru acest lucru) praeparātas in elephantos et tures eorum conjecissent, hi se vertĕrunt et in aciem suōrum irruērunt. Tum copiae regis victae (sunt) et castra expugnāta sunt. Pyrrhus cum paucis equitibus Tarentum vĕnit. Anno 274 in Graeciam rediit; anno 272 mortuus est.

14. Calpurinus Flamma.

In Siciiliā, primo bello Punico, Romāni in magno pericūlo erant, quoniam dux Poenus, clam milites suos in colles deduxĕrat, Romāni autem haec loca idonea occupāre non potuĕrant. Tum tribūnus quidam militum, quod rem comperĕrat, et vidĕbat suos ab hostibus circumdāri, ad consulem venit, et sic locūsus est: „Quamvis tibi molestus vidĕri possim, tamen ad te venio, quoniam magnum pericūlum militibus nostris imminĕre video, licet non desperandum sit. Sed si rem servāre vis, impĕra ut verrūcam illam quadringenti milites nostri occūpent; ubi hostes id animadvertent, contra eos praevententur; nostri autem, quanquam paucissimi, aliquandiu tamen hostes morabuntur, dum exercitum, ex hoc loco eduxĕris. Hanc salūtis viam, licet dura sit, adhibendam esse censeo“. Postquam haec audīvit consul tribūno respondit: „Quanquam huic consilio assentior, tamen eo uti non possum antĕquam reperiam qui hos quadringentos milites ducat“. „Si alium, dixit tribūnus, neminem habes, licet sciam ad certam mortem me itūrum esse, me utĕre“. Consul tribūno, priusquam proficiscātur, gratias agit, quod pro suis vitam profundat. Postquam autem ille ad verrūcam advĕnit, Poeni parvam manum opprīmunt, dumque interficiuntur quadringenti, consul exercitum in loca tuta subdūcit.

VOCABULARUL

CUVINTELOR CUPRINSE ÎN ÎNDAȘILE DE ÎNȚEBĂRI

A

A. ab, și abs, prep. cu
ab, = în, din, de
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă

VOCABULAR.

abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă

abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă

abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă

abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă

abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă

abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă

abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă

abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă

abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă

abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă

abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă

abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă
abacur, f. s. m. = tabelă

VOCABULARUL

CUVINTELOR CUPRINSE ÎN BUCĂȚILE DE LECTURĂ.

A

A, ab, și abs. prep. cu
abl. = dela, din, de.

abăcus, i, s. m. = tabelă.

abaliēno, āre, c. I = a în-
străină, a răsvrăți.

Abderīta, ae, s. m. = Ab-
deritan.

abdītus, a, um, part. dela
abdo = ascuns.

abdūco, ěre, uxi, ctum,
c. III = a scoate, a lua.

abeo, īre, īvi și ii, itum,
= a se duce, a plecă.

aberro, āre, c. I = a rătăci.

abhinc, adv. = de atunci.

abīgo, ěre, ēgi, actum,
c. III = a mână, a alungă

abjectus, a, um, part. =
căzut.

abjicio, ěre, ēci, ectum, c.
III = a aruncă.

aboleo, ěre, ēvi, itum, c.
II = a distruge.

aborigīnes, um, s. m. pl. =
primii locuitori ai unei
țări.

abscīdo, ěre, īdi, īsum, c.
III = a tăia.

abscondītus, a, um, part.
de la *abscondo* = as-
cuns.

absens, tis = a bsent.

absolvo, ěre, olvi, lūtum,
c. III = a iertă, a achită.

abstinentia, ae, s. f. = mo-
destie, cumpătare.

abstrāho, ěre, xi, ctum,
c. III = a scoate afară.

absum, abesse, abfui, = a
lipsi, a nu fi de față.

absūmo, ěre, mpsi, mptum
c. III = a istovî, a con-
sumă.

abundantia, ae, s. f. =
îmbelșugare.

abundo, *āre*, c. I = a avea din belșug.

ac, conj. = și.

acanthis, *īdis* s. f. = sticlete.

accēdo, *ēre, cessi, cessum*, c. III = a se apropiă, a sosi, a se adăugă.

accendo, *ēre, di, sum*, c. III = a aprinde.

accīdo, *ēre, i*, c. III = a se întâmplă.

accipio, *ēre, ēpi, eptum*, c. III = a primi.

accōla, *ae*, s. f. = locuitor de pe lângă un loc.

accūbo, *āre, ui, itum*, c. I = a se culcă, a fi culcat.

accurāte, adv. = cu îngrijire.

accurro, *currere, curri, cursum*, c. III = a alergă.

accūso, *āre*, c. I = a acuză.

acer, *acris, acre*, adj. = ascuțit, harnic, ager.

acerbus, *a, um*, adj. = acru, grozav.

acervus, *i*, s. m. = gramadă.

Achelōus, *i*, s. m. = Achelou, (fluviu din Epir).

Achilles, *is*, s. m. = Achile, un erou grec dela ase-diul Troiei.

acies, *ēi*, s. f. = ascuțiș, linie de bătaie.

acrīter, adv. = cu putere, cu curaj.

ad, prep. cu acuz = la, cătră, lângă, până la, în.

addo, *ēre, didi, ditum* c. III = a adăugă.

addūco, *ēre, uxi, uctum*, c. III = a aduce.

adeo, adv. = astfel, atât, până într'atât.

adeo, *ire, ii, itum* = a merge, a veni.

adhibeo, *ēre, ui, itum*, c. II = a luă, a dă, a întrebuință, a chemă.

adhortatio, *ōnis*, s. f. = îndemn.

adhortor, *āri, ātus sum*, cl. I = a îndemnă.

adhuc, adv. = încă, până atunci

adīgo, *ēre, ēgi, actum*, c. III = a împinge.

adīmo, *ēre, ēmi, emptum*, c. III = a luă.

adipiscor, *i, eptus sum* = c. III = a obține.

adītus, *ūs*, s. m. = intrare.

adjaceo, *ēre, ui*, c. III = a fi lângă.

adjicio, *ēre, jēci, jectum*, c. III = a adăugă.

adjungo, *ēre, xi, ctum*, c. III = a alipî, a adăugă.

adjāvo, *āre, jūvi, jūtum* = a ajută.

administro, *āre*, c. I = a administra.

admirabilis, *e*, adj. = minunat.

admiratio, *ōnis*, s. f. = admirație.

admīror, *āri*, *ātus sum*, c. I = a admiră.

admōdum, adv. = foarte.

admoneo, *ēre*, *ui*, *ītum*, c. II = a sfătui, a aminti.

admoveo, *ēre*, *ōvi*, *ōtum*, c. II = a apropiă, a pune lângă.

adolescens, *tis*, s. m. și adj. = tânăr.

adolescētia, *ae*, s. f. = tinerețe.

adoleo, *ēre*, *ēvi*, *ultum*, c. III = a crește.

adoptio, *ōnis*, s. f. = adopție.

adorior, *īri*, *rtus sum*, c. IV = a atacă.

adorno, *āre*, c. I = a împodobî.

adōro, *āre*, c. I = a adoră.

adortus, *a*, *um*, = atacând.

adspectus, *ūs*, s. m. = privire.

adspicio, *ēre*, *exi*, *ectum*, c. III = a privi.

adsum, *esse*, *affui* = a fi de față, a apăra, a ajuta.

adūlor, *āri*, c. I = a linguși.

advēho, *ēre*, *xi*, *ctum*, c. III = a aduce (în trăsură, în corabie).

advēna, *ae*, s. m. = străin.

advenio, *īre*, *ēni*, *entum*, c. IV = a sosi.

advento, *āre*, c. I = a sosi, a se apropiă.

adventus, *ūs*, s. m. = sosire.

adversarius, *a*, *um*, adj. = dușman.

adversus, prep. și adv. = împotriva.

adversus, *a*, *um*, part. de la *adverto*, = potrivnic.

adversae res = nenorocire.

adverto, *ēre*, *rti*, *rsum*, c. III = a întoarce, a se împotrivi.

advōco, *āre*, c. I = a chemă.

advōlo, *āre*, c. I = a sbură.

aedes, *ium*, s. f. pl. = palat, casă.

aedificium, *i*, s. n. = clădire.

aedifīco, *āre*, c. I = a clădi.

aeger, *gra*, *grum*, adj. = bolnav.

Aegīna, *ae*, s. f. = Egina, insulă.

aegis, *īdis* s. f. = scutul Minervei acoperit cu piele.

aegrē, adv. = cu părere de rău, cu greutate.

aegrōto, *āre*, c. I = a fi bolnav.

Aegyptius, *a*, *um*, adj. = egiptean.

Aegyptus, *i* s. f. = Egipt.
Aemilius, *ii* = Emilius, nume de gintă al unui Roman.
Aenēas, *ae*, s. m. = Eneas.
aēneus, *a, um*, adj. = de bronz.
aequālis, *e*, adj. = egal, tovarăș.
aequus, *a, um*, adj. = egal.
aequo animo, = cu liniște sufletească.
aequo, *āre*, c. I = a fi deopotrivă.
aequor, *ōris*, s. n. = mare.
aer, *ēris*, s. n. = aer.
aerarium, *ii*, s. n. = vistierie.
aes, *aeris*, s. n. = aramă, bani.
aes aliēnum, = datorii.
aestas, *ātis*, s. f. = vară.
aestimo, *āre*, c. I = a prețui.
aestus, *ūs*, s. m. = căldură.
aetas, *ātis*, s. f. = vârstă.
aeternus, *a, um*, adj. = veșnic.
Aethiōpes, *um*, s. m. pl. = Etiopeni.
Aetolia, *ae*, s. f. = Etolia (provincie din Grecia).
affabre, adv. = cu artă, cu meșteșug.
affēro, *afferre, attūli, al-lātum* = a aduce.
afficio, *ēre, ēci, fectum*. c. III = a izbi, a cuprinde.

affigo, *ēre, xi, xum, c*. III = a țintui.
affirmo, *āre*, c. I = a afirmă.
afflīgo, *ēre, xi, ctum, c*. III = a sdrobi, a lovi.
afflo, *āre* c. I = a suflă.
Africa, *ae*, s. f. = Africa.
Africanus, *a, um*, adj. = African.
Agamemnon, *ōnis*, s. m. = Agamemnon, regele Micenei, comandantul expediției grecești la Troia.
ager, *gri*, s. m. = ogor.
Agis, *idis*, s. m. = Agis, regele Spartei.
aggredior, *ēdi, essussum, c*. III = a atacă.
agitator, *ōris*, s. m. = conducător, cel ce mână.
agito, *āre*, c. I. = a mână, a ațâța.
agmen, *inis*, s. n. = trupă în mișcare.
agnosco, *ēre, ōvi, ōtum, c*. III = a cunoaște.
ago, *agere, ēgi, actum, c*. III = a mână, a goni, a petrece, a face, a trată, a trăi, a avea efect.
agere gratias, = a aduce mulțumiri.
agrestis, *e*, adj. = dela țară.
agresti, *ōrum*, s. m. pl. = țărani.

- agricōla**, *ae*, s. m. = agricultor.
- Agrippīna**, *ae*, s. f. = Agripina.
- Colonia Agrippīna**, = orașul Colonia de azi.
- aio**, *is. it.*, v. defectiv = zic.
- Ajax**, *ācis*, s. m. = Ajax.
- ala**, *ae*, s. f. = aripă.
- alăcer**, *alacris*, *e*, adj. = vioiu, vesel.
- Albānus**, *i*, s. m. = Alban.
- Albis**, *is*, s. m. = fluviul Elba.
- albus**, *a. um*, adj. = alb.
- Alcibiādes**, *is*, s. m. = Alcibiade.
- Alcmēna**, *ae*, s. f. = Alcmena, mama lui Hercule.
- Alexander**, *dri*, s. m. = Alexandru.
- algor**, *ōris*, s. m. = ger.
- alias**, adv. = altădată, acum.
- alienigēna**, *ae*, s. m. = străin, născut aiurea.
- aliēnus**, *a. um*, adj. = străin.
- aliquandiu**, adv. = câtăva vreme.
- aliquando**, adv. = cândva, odineoară.
- aliquantum**, *i* s. n. = destul de mult, mulțisor.
- aliquid**, neutru dela *aliquis*, întrebuițat substantival = ceva.
- aliquis**, *qua, quod și quid*, pron. neh. = cineva, ceva, vreunul.
- aliquoties**, adv. = uneori.
- aliter**, adv. = altfel.
- alius**, *a. ud*, adj. pron. = altul, celalt.
- Allia**, *ae*, s. f. = râul Alia.
- alligo**, *āre*, c. I = a lega, a închide.
- Allobrōges**, *um*, pl. = Allobrogi.
- allōquor**, *i. cūtus sum*, c. III = a vorbi către cineva.
- alluvies**, *ēi*, s. f. = revărsare, inundație.
- alo**, *ēre. ui. itum*, c. III = a nutri, a crește.
- Alpes**, *ium*, s. f. pl. = Alpii.
- Alpīci**, *ōrum*, s. m. pl. = locuitorii din Alpi.
- alter**, *ēra. ērum*, adj. pron. = altul, unul din doi, celalt.
- altitūdo**, *īnis*, s. f. = înălțime.
- altus**, *a. um*, adj. = înalt.
- alveus**, *i*, s. m. = albie.
- amabilis**, *e*, adj. = vrednic de iubit.
- Amazōnes**, *ōnum*, s. f. pl. = Amazoane.
- ambitio**, *ōnis*, s. f. = ambiție.
- ambūlo**, *āre*, c. I = a se primblă.
- amens**, *tis*, adj. = nebun.

amicitia, *ae*, s. f. = prietenie.
amictus, *ūs*, s. m. = manta,
 învăliș.
amīcus, *i*, s. m. = prieten.
amitto, *ēre, īsi, issum* c.
 III = a pierde.
Ammon, *ōnis*, s. m. =
 Amon, numele lui Ju-
 piter la Lidieni.
amnis, *is*, s. m. = râu.
amo, *āre*, c. I = a iubi.
amor, *ōris*, s. m. = dragoste.
amoveo, *ēre, ōvi, ōtum*,
 c. II = a îndepărta.
amoenus, *a, um*, adj. =
 plăcut.
ampūto, *āre*, c. I = a tăia.
amplector, *i, exus sum*,
 c. III = a îmbrățișă.
amplius, adv. comp. dela
ample = mai îndelung.
amplus, *a, um*, adj. = îm-
 belșugat.
an, = *oare?*
anas, *ātis*, s. f. = rață.
anceps, *ītis*, adj. = cu două
 capete, îndoelnic.
ancilla, *ae*, s. f. = servitoare.
ancōra, *ae*, s. f. = ancoră.
Ancus, *i*, s. m. = Ancus,
 nume de bărbat.
Andromēda, *ae*, s. f. = An-
 dromeda, fiica lui Cefeu.
anguis, *is*, s. m. și f. =
 șarpe.
angustiae, *ārum*, s. f. pl. =
 strimtoare.

anīma, *ae*, s. f. = suflare,
 viață.
anīmam efflāre, = a-și da
 sufletul.
animadverto, *ēre, ti, sum*,
 c. III = a băgă de seamă.
anīmal, *ālis*, s. n. = animal.
anīmus, *i*, s. m. = suflet.
annuo, *ēre, i*, c. III = a
 aprobă, a da din cap.
annus, *i*, s. m. = an.
anser, *ēris*, s. m. și f. =
 găscă.
ante, prep. și adv. = înainte.
antea, adv. = înainte, mai
 înainte ca.
antecēdo, *ēre, essi, es-*
sum, c. III = a merge
 înainte.
antēquam = înainte de.
antiquitas, *ātis* s. f. = an-
 ticitate.
antiquus, *a, um*, adj. =
 vechiu.
Antiochus, *i*, s. m. = An-
 tioh.
Antium, *ii*, s. n. = orașul
 Antium.
Antonius, *ii*, s. m. = An-
 toniu.
antrum, *i*, s. n. = peșteră.
Apennīnus, *i*, s. m. = munții
 Apenini.
aper, *pri*, s. m. = mistreț.
aperio, *īre, ui, rtum*, c.
 IV. = a deschide, a măr-
 turisi.

aplustra, *ōrum*, s. n. pl. =
o parte de corabie în-
covoiată.

Apollo, *īnis*, s. m. = Apo-
lon, zeul soarelui.

apparātus, *ūs*, s. m. = po-
doabă, pregătire.

appareo, *ēre, ui, itum, c.*
II = a se arătă, a se ivi,
a sluji, a fi de serviciu.

appello, *āre, c. I.* = a numi,
a spune, a vorbi cătră
cinevă.

appendo, *ēre, di, sum c.*
III = a cântări.

appēto, *ēre, īvi* sau *ii, itum*,
c. III = a dori.

applīco, *āre, c. I* = a se
dedă, a se ocupa

apporto, *āre, c. I.* = a aduce.

apprehendo, *ēre, ensi, en-
sum c. III* = a apucă.

apprōbo, *āre, c. I* = a a-
probă.

appropinquo, *āre, c. I.* =
a se apropia.

aprīcus, *a, um*, adj. =
expus la soare.

aptus, *a, um*, adj. = potrivit.

Apulia, *ae, s. f.* = provincia
Apulia.

apud, prep. cu ac. = la.

aqua, *ae, s. f.* = apă.

aquatīlis, *e*, adj. = de apă.

aquīla, *ae, s. f.* = vultur.

aquilifer, *ēri* = soldat pur-
tător al steagului.

aquīlo, *ōnis*, s. m. = crivăț.

ara, *ae, s. f.* = altar.

Arbēla, *ōrum*, s. n. pl. =
Arbela, oraș in Asiria.

arbīter, *tri s. m.* = arbitru,
martor.

arbitrium, *ii, s. n.* = hotă-
rărea.

arbītror, *āri, ātus sum*,
c. I = a socoti, a crede.

arbor, *ōris*, s. f. = copac.

arca, *ae, s. f.* = ladă.

arceo, *ēre, ui, c. II* = a
alungă, a opri.

arcesso, *ēre, īvi, itum c.*
III = a chemă, a aduce.

arcte, adv = strâns.

arcus, *ūs. s, m.* = arc.

Ardea, *ae, s. f.* = orașul Ar-
dea.

Ardeātes, um. s m pl =
locuitorii din Ardea.

ardeo, *ēre, arsi, arsum*,
c. II = a arde.

ardor, *ōris*, s. m = aprin-
dere, înfocare.

arduus, *a, um*, adj. = înalt,
năprasnic.

arēna, *ae, s. f.* = nisip.

argenteus, *a, um*, adj. =
de argint.

argentum, *i s. n.* = argint,
bani.

- arguo**, *ĕre, ui, ūtum*, c.
III = a învinui.
- aridus**, *a, um* adj. = arid,
uscat, sec.
- aries**, *ĕtis*, s. m. = berbec.
- Aristaenus**, *i*, s. m. = Aristenus.
- Ariovistus**, *i*, s. m. = Ariovist, regele Germanilor.
- Aristotĕles**, *is*, s. m. = Aristotel, filozof grec.
- arma**, *ōrum* s. n. pl. = arme.
- armātus**, *a, um*, part. = înarmat.
- Armenia**, *ae*, s. f. = Armenia.
- armentum**, *i*, s. n. = turmă.
- Arminius**, *ii*, s. m. = Arminiu, un rege german.
- Arpīnum**, *i*, s. n. = Arpin, orașel din Italia.
- arripio**, *ĕre, ui, eptum*, c. III = a apucă, a răpi.
- ars**, *tis*, s. f. = artă.
- arundinĕtum**, *i*, s. n. = păpuriș.
- Arthaphernes**, *is*, s. m. = Artaferne.
- Arverni**, *ōrum*, s. m. pl. = Arvernii, popor din Galia.
- arx**, *cis*, s. f. = cetățuie.
- ascendo**, *ĕre, di, sum*, c. III. = a se sui.
- ascensus**, *ūs*, s. m. = urcare.
- asīnus**, *i*, s. m. = măgar.
- asper**, *ĕra, ĕrum* adj. = aspru, urât.
- aspernor**, *āri*, c. I = a desprețui.
- asporto**, *āre*, c. I = a duce, a transportă.
- assĕquor**, *i, cūtus sum*, c. III = a pune mâna, a obține.
- assentior**, *īri, ensus sum*, c. IV = a aprobă.
- assideo**, *ĕre, ĕdi, essum*, c. II = a ședeă lângă, a impresură.
- assuesco**, *ĕre, ĕvi, ĕtum*, c. III = a se deprinde.
- at**, conj. = dar.
- Aterius**, *ii*, s. m. = Aterius.
- ater**, *atra, atrum*, adj. = negru.
- Athĕnae**, *ārum*, s. f. pl. = Atena.
- Athenienses**, *ium*, s. m. pl. = Atenieni.
- Atlas**, *antis*, s. m. = Atlas.
- atque**, conj. = și.
- atrocĭter** adv. = grozav.
- atrium**, *ii*, s. n. = atriu, întâia încăpere în casa unui Roman.
- atrox**, *ōcis*, adj. = grozav, crud.
- attāmen**, conj. = totuș.
- attentus**, *a, um*, adj. = luător aminte, atent.
- Attĭca**, *ae*, s. f. = Atica.
- attonĭtus**, *a, um*, particip delă *attōno* = speriat.

auctor, *ōris*, s. m. = autor.
auctoritas, *ātis*, s. f. = autoritate.
audacia, *ae*, s. f. = îndrăzneală.
audacter, adv. = îndrăzneţ.
audax, *ācis*, adj. = îndrăzneţ.
audeo, *ēre*, *ausus sum*, v. semi-dép. c. II = a îndrăzni.
audio, *īre*, *īvi* sau *īi*, *ītum*, c. IV = a auzi.
aufēro, *aufferre*, *abstūli*, *albātum*, = a luà, ridicà, a face să fie achitat.
aufugio, *ēre*, *ūgi*, *ītum*, c. III = a fugi.
augeo, *ēre*, *xi*, *ctum*, c. II = a adăugà.
augūro, *āre*, c. I = a prevedea.
Augustus, *i*, s. m. = August.
aulaeum, *i*, s. n. = cortină.
Aulis, *īdis*, s. m. = Aulis, port în Beoţia.
aura, *ae*, s. f. = vânt.
aureus, *a, um*, adj. = de aur.
aurīga, *ae* s. f. m. = vizitiu.
auris, *is*, s. f. = ureche.

aurum, *i*, s. n. = aur.
aut, conj. = sau.
autem, conj. = dar, însă.
autumnus, *i*, s. m. = toamnă.
auxiliāris, *e*, adj. = ajutător.
auxilior, *āri*, *ātus sum* c. I = a ajutà.
auxilium, *īi*, s. n. = ajutor.
avaritia, *ae*, s. f. = lăcomie de bani.
avārus, *a, um*, adj. = lăcom, avar.
avēho, *ēre*, *exi*, *ectum*, c. III = a luà, a duce aiure.
avello, *ēre*, *ulsi*, *ulsum*, c. III = a smulge.
aveo, *ēre*, verb defect = a dori.
Avernus, *i*, s. m. = lacul Avern din Campania
aversus, *a, um*, part. dela **averto** = întors.
avīdus, *a, um*, adj. = lăcom.
avis, *is*, s. f. = pasăre.
avōlo, *āre*, c. I = a sburà.
avulsus, *a, um*, part. dela **avello** = smuls, rupt.
avus, *i*, s. m. = bunic.

B.

Babylon, *ōnis*, s. f. = Babilon.

Bacchus, *i*, s. m. = Zeul Bacus.

bacūlus, *i*, s. m. = băț.
Baiae, *ārum*, s. f. pl. =
 orașelul Baie.
barba, *ae*, s. f. = barba.
barbārus, *a, um* adj. =
 barbar.
barbātus, *a, um*, adj. =
 cu barbă.
beātus, *a, um*, adj. = fericit.
belle, adv. = frumos.
bellicōsus, *a, um*, adj. =
 răsboinic.
bellīcus, *a, um*, adj. = de
 răsboiu.
bello, *āre*, c. I = a se răsboi.
Bellōna, *ae*, s. f. = Bellona,
 zeița răsboiului.
bellum, *i*, s. n. = răsboiu.
belua, *ae*, s. f. = dobitoc.
bene, adv. = bine.
beneficium, *ii*, s. n. = bine-
 facere.
Beneventum, *i*, s. n. = ora-
 șul Benevent.
benevolentia, *ae*, s. f. =
 bunăvoință.
benevōlus, *a, um*, adj. =
 binevoitor.
benigne, adv. = favorabil.
bestia, *ae*, s. f. = animal.
bibo, *ere, bibi, bibitum*,
 c. III = a bea.
Bibūlus, *i*, s. m. = Bibulus.
biduus, *a, um*, adj. = de
 două zile.
biennium, *ii*, s. n. = spa-
 țiu de doi ani.

bimus, *a, um*, adj. = de
 doi ani.
bini, *ae, a*, num. distr. =
 câte doi.
bis, num. adv. = de două ori.
blandior, *iri, itus sum*,
 c. IV = a îmblânzi, a
 desfătă.
boarius, *a, um*, adj. = de
 boi.
bonus, *a, um*, adj. = bun.
boreas, *ae*, s. m. = vânt
 de miază-noapte.
Bospōrus, *i*, s. m. = Bosfor
bos, *ovis*, s. m. = bou.
braca, *ae*, s. f. = panta-
 loni.
brachium, *ii*, s. n. = braț.
brevi, adv. = în scurt timp.
brevis, *e*, adj. = scurt.
Britannīcus, *i*, s. m. = Bri-
 tanicus, fratele lui Ne-
 ron.
Britannus, *i*, s. m. = Britan.
Brundisium, *ii*, s. n. = ora-
 șul Brindisi.
Brutus, *i*, s. m. = Brutus.
buccūla, *ae*, s. f. = acea
 parte dela cască care se
 pune pe sub barbă și
 apără obrazul.
bullā, *ae*, s. f. = o bombiță
 de obicei de aur, pe care
 o purtau copiii nobili Ro-
 mani până la 17 ani.

C.

- Cacus**, *i*, s. m. = Cacus, un monstru.
- cadāver**, *ĕris*, s. n. = cadavru.
- cado**, *ĕre*, *cecīdi*, *casum*, c. III = a cădeà.
- caduceus**, *i*, s. m. = sceptrul lui Mercur.
- caecitas**, *ātis*, s. f. = orbire.
- caeco**, *āre*, c. I = a orbi pe cineva.
- caecus**, *a, um*, adj. = orb.
- caedes**, *is*, s. f. = măcel.
- caedo**, *ĕre*, *cecīdi*, *caesum*, c. III = a tăia, a ucide.
- caelum**, *i*, s. n. = cer.
- caeruleus**, *a, um*, adj. = albastru închis.
- Caesar**, *āris*, s. m. = Cezar.
- caesus**, *a, um*, part. dela *caedo* = ucis.
- Cajus**, *i*, s. m. = Caius.
- calamitas**, *ātis*, s. f. = nenorocire.
- calcar**, *āris*, s. n. = pinten.
- Calchas**, *antis*, s. m. = Calchas, preot grec.
- calco**, *āre*, c. I = a călcà.
- calidus**, *a, um*, adj. = cald.
- Caligūla**, *ae*, s. m. = Caligula, împărat roman.
- callide**, adv. = cu viclenie.
- calliditas**, *ātis*, s. f. = viclenie.
- callidus**, *a, um*, adj. = viclean.
- calligo**, *īnis*, s. f. = obscuritate.
- Calliōpe**, *ēs*, s. f. = Calliope, una din cele nouă Muze.
- Callisthēnes**, *is*, s. m. = Calistene.
- calor**, *ōris*, s. m. = căldură.
- calva**, *ae*, s. f. = tigvă.
- calvities**, *ēi*, s. f. = pleșuvie.
- calx**, *cis*, s. f. = copită, călcăiu.
- camēlus**, *i*, s. m. și f. = cămilă.
- Camillus**, *i*, s. n. = Camil.
- Campania**, *ae*, s. f. = provincia Campania.
- Cannae**, *ārum*, s. f. pl. = orașelul Cannae.
- campus**, *i*, s. m. = câmp.
- candidus**, *a, um*, adj. = alb.
- canis**, *is*, s. m. și f. = căne.
- canistra**, *ōrum*, s. n. pl. = paner.
- cano**, *ĕre*, *cecīni*, *cantum*, c. III = a cântà.
- Cantabria**, *ae*, s. f. = Cantabria.

- canthărus**, *i*, s. m. = cupă cu toartă.
- canto**, *āre*, c. I = a cânta.
- cantus**, *ūs*, s. m. = cântec.
- canus**, *a, um*, adj. = alb.
- caper**, *ri*, s. m. = țap.
- capesso**, *ēre, īvi, ītum*, c. III = a apucă.
- capillus**, *i*, s. m. = păr.
- capio**, *ēre, cepi, captum*, c. III = a luă, a prinde, a cuceri.
- Capitolium**, *ii*, s. n. = Capitoliul, unde eră fortăreața Romei.
- capsa**, *ae*, s. f. = lădiță.
- captivitas**, *ātis*, s. f. = captivitate.
- captivus**, *i*, s. m. = prins în răsboiu.
- capto**, *āre*, c. I = a luă, a apucă, a prinde.
- captus**, *a, um*, part. = prins.
- Capua**, *ae*, s. f. = Capua.
- caput**, *ītis*, s. n. = cap.
- carcer**, *ēris*, s. m. = temniță.
- careo**, *ēre, ui, itum*, c. II = a fi lipsit.
- carmen**, *inis*, s. n. = poezie.
- caro**, *nīs*, s. f. = carne.
- carpo**, *ēre, psi, ptum*, c. III = a culege.
- carpēre verbis** = a vorbi de rău, a muștra.

- Carthaginienses**, *ium*, s. m. pl. = Cartaginezi.
- Carthāgo**, *inis*, s. f. = Cartagina.
- carus**, *a, um*, adj. = scump.
- castigo**, *āre*, c. I = a pedepsi.
- castra**, *ōrum*, s. n. plur. = lagăr.
- casus**, *ūs*, s. m. = întâmplare, nenorocire.
- catēna**, *ae*, s. f. = lanț.
- caterva**, *ae*, s. f. = trupă.
- cathēdra**, *ae*, s. f. = catedră.
- Catilina**, *ae*, s. m. = Catilina.
- Cato**, *ōnis*, s. m. = Cato.
- Caucăsus**, *i*, s. m. = Caucazul.
- caupo**, *ōnis*, s. m. = birtaș.
- cauda**, *ae*, s. f. = coadă.
- causa**, *ae*, s. f. = cauză.
- causam agēre** = a apăra pe cineva, a fi de partea cuiva.
- causā**, adv. = din cauza.
- caveo**, *ēre, cavi, cautum*, c. II = a se feri, a se păzi.
- caverna**, *ae*, s. f. = peșteră.
- cavillor**, *āri*, c. I = a glumi.
- cedo**, *ēre, cessi, cessum*, c. III = a se retrage, a da îndărăt, a nu face față.

celēber, *bris, celebre*, adj. = vestit.
celebro, *āre*, c. I = a sărbători.
celer, *ēris, ēre*, adj. = iute, grabnic.
celeritas, *ātis*, s. f. = iuțea.
celeriter, adv. = repede.
celo, *āre*, c. I = a ascunde.
cena, *ae*, s. f. = cină.
ceno, *āre*, c. I = a cină.
ensor, *ōris*, s. m. = censor, magistrat roman.
censeo, *ēre, ui, itum*, c. II = a socoti.
centēni, *ae, a*, num. distrib. = câte o sută.
centum, num. card. = 100.
centurio, *ōnis*, s. m. = centurion, sutaș.
Cepheus, *ei*, s. m. = Ce-feu, rege al Etiopiei și tată al Andromedei.
cera, *ae*, s. f. = ceară.
Ceres, *ēris*, s. f. = Ceres, zeița grăului.
certāmen, *inis*, s. n. = luptă, întrecere.
certo, *āre*, c. I = a dispută, a luptă, a se lua la întrecere.
certus, *a, um*, adj. = sigur.
certiōrem facere = a înștiința.
cerva, *ae*, s. f. = cerboaică.

cervix, *īcis*, s. f. = ceafă.
cervus, *i*, s. m. = cerb.
cesso, *āre*, c. I = a încetă.
cetēri, *ae, a*, = ceilalți, celălalte.
cetērum, adv. = dealminteri.
Chersonesus, *i*, s. f. = Chersones (în Tracia).
Cherusci, *ōrum*, s. m. pl. = Cheruștii (popor german).
Christus, *i*, s. m. = Christos.
cibus, *i*, s. m. = hrană.
cicāda, *ae*, s. f. = greier.
cicatrix, *īcis*, s. f. = semn de rană.
Cicēro, *ōnis*, s. m. = Cicerone, orator roman.
ciconia, *ae*, s. f. = barză.
Cimbri, *ōrum*, s. m. pl. = Cimbri, un popor germanic.
cimbricus, *a, um*, adj. = cimbric, relativ la Cimbri.
Cineas, *ae*, s. m. = Cineas.
cingo, *ēre, nxi, nctum*, c. III = a încinge.
cingūlum, *i*, s. n. = cingătoare.
cinis, *ēris*, s. m. = cenușe.
Cimon, *ōnis*, s. m. = Cimon.
circa, prep. cu acuz. și adv. = împrejur, aproape.
Circe, *es*, s. f. = Vrăjitoarea Circe.

- circiter**, prep, cu acuz. = aproape.
- circum**, prep. = pe lângă, înjur.
- circumdo**, *āre, dēdi, dātum* = a înconjură, a aruncă în jur.
- circumspecto**, *āre*, c. I = a privi înjur.
- circumsto**, *āre, steti*, = a stă împrejur.
- circumvenio**, *īre, ēni, entum*, c. IV = a veni împrejur, a impresură.
- circumvolūtus**, *a, um*, = particip delata:
- circumvolvo**, *ēre, volvi, volūtum*, c. III = a se învârti împrejur.
- citerior**, *ius*, comparativ = care e mai încoace.
- Cithaeron**, *ōnis*, s. m. = Citeron (munte în Beoția).
- citharoedus**, *i*, s. m. = cântăreț din chitară.
- cito**, adv. = iute.
- cito**, *āre*, c. I = a chema la judecată.
- citra**, prep. cu acuz. = dincoace.
- civilis**, *e*, adj. = curat cetățenesc.
- civilitas**, *ātis*, s. f. = caracter prietenos.
- civis**, *is*, s. m. și f. = cetățean, cetățeană.
- civitas**, *ātis*, s. f. = cetate.
- clades**, *is*, s. f. = măcel.
- clam**, adv. = pe ascuns.
- clamo**, *āre*, c. I. = a striga.
- clamor**, *ōris*, s. m. = strigăt, sgomot.
- clangor**, *ōris*, s. m. = sunetul trâmbiței.
- clarus**, *a, um*, adj. = strălucit.
- classarii**, *ōrum*, s. m. pl. = marinari.
- classicum**, *i*, s. n. = sunet de trompetă, trompetă.
- classis**, *is*, s. f. = flotă.
- claudio**, *ēre, si, sum*, c. III = a închide.
- claudus**, *a, um*, adj. = șchiop.
- clausus**, *a, um*, particip = închis.
- clava**, *ae*, s. f. = măciucă.
- clementia**, *ae*, s. f. = blândețe.
- clipeus**, *i*, s. m. = scut.
- clivus**, *i*, s. m. = deal, suiș.
- Clodius**, *ii*, = Clodiu.
- Clusini**, *ōrum*, s. m. pl. = locuitori din Clusium.
- Clusium**, *ii*, s. n. = Clusium, oraș în Etruria.
- coactus**, *a, um*, particip delata *cogo* = împins, silit.

coalesco, *ĕre, alui, alitum*, c. III = a crește, a prospera.

codex, *icis*, s. m. = tăbliță, carte.

Codrus, *i*, s. m. = Codrus.

coēgi, perf. dela *cogo*.

coēmo, *ĕre, ēmi, emptum*, c. III = a cumpăra.

coepi, *isse*, verb. def. = a începe.

coerceo, *ĕre, ui, itum*, c. II = a pedepsi.

coetus, *ūs*, s. m. = turmă, adunare, mulțime.

cogĭto, *āre*, v. c. I = a cugeta.

cognatio, *ōnis*, s. f. = rudenie.

cognātus, *i*, s. m. = rudă.

cognōmen, *inis*, s. n. = numele ce arată familia la Romani; poreclă.

cognosco, *ĕre, ōvi, itum*, c. III = a cunoaște.

cogo, *ĕre, coēgi, coactum*, c. III = a constrânge.

cohibeo, *ĕre, ui, itum*, c. II = a opri.

cohors, *tis*, s. f. = cohortă, trupă.

collābor, *i, psus sum*, c. III = a se dărimă.

collaudo, *āre*, c. I = a lăuda.

collegium, *ii*, s. n. = colegiu, societate.

collĭgo, *ĕre, ēgi, ectum*, c. III = a adună, a culege.

collĭgo, *āre*, c. I = a lega la un loc.

Collĭna porta = una din porțile Romei.

collis, *is*, s. f. = colină.

collōco, *āre*, c. I = a așeza, a pune.

colloquium, *ii*, s. n. = convorbire.

collōquor, *qui, collocūtus sum*, c. III = a stă de vorbă.

collum, *i*, s. n. = gât.

collustro, *āre*, c. I = a ilumina, a privi cu deamănuntul, a parcurge.

colo, *ĕre, colui, cultum*, c. III = a cultivă.

colonia, *ae*, s. f. = colonie.

colōnus, *i*, s. m. = colonist.

color, *ōris*, s. m. = culoare.

columna, *ae*, s. f. = coloană.

combūro, *ĕre, ussi, ustum*, c. III = a arde.

comēdo, *ĕre, ēdi, ēsum*, c. III = a mânca.

comes, *itis*, s. m. și f. = tovarăș, tovarășă.

comĭnus, adv. = de aproape.

comis, *e*, adj. = blând.

comītas, *ātis*, s. f. = bună creștere, blândețe.
comitiālis morbus = epilepsie.
comitium, *i*, s. n. = adunarea poporului.
comītor, *āri*, *ātus sum*, c. I = a însoți.
commemōro, *āre*, c. I = a aminti.
commendo, *āre*, c. I = a recomandă.
commeo, *āre*, c. I = a merge.
comminiscor, *sci*, *entus sum*, c. III = a închipui.
comminuo, *ēre*, *ui*, *ūtum*, c. III = a zdrobi, a slăbi.
committo, *ēre*, *īsi*, *issum*, c. III = a da lupta, a încredința.
commōde, adv. = bine.
commōtus, participiul dela:
commoveo, *ēre*, *ōvi*, *ōtum*, c. II = a mișcă.
commūnis, *e*, adj. = obștesc.
commūto, *āre*, c. I = a schimbă.
compāro, *āre*, c. I = a se măsură, a se pregăti, a se pune la întrecere, a se înțelege (*inter se*).
compello, *ēre*, *ūli*, *ulsum*, c. III = a împinge.

comperio, *īre*, *ēri*, *ertum*, c. IV = a afla.
complector, *i*, *exus sum*, c. III = a îmbrățișa.
compleo, *ēre*, *ēvi*, *ētum*, c. II = a împlă.
complexus, *ūs*, s. m. = îmbrățișare.
complūres, *complūra*, = mulți, multe.
comporto, *āre*, c. I = a căra, a adună.
compos, *ōtis*, adj. = stăpân pe sine.
compositus, *a*, *um*, part. dela:
compōno, *ēre*, *osui*, *itum*, c. III = a compune.
comprehendo, *ēre*, *di*, *sum*, c. III = a apuca, a prinde.
compūto, *āre*, c. I = a socoti.
comprīmo, *ēre*, *essi*, *essum*, c. III = a stinge, a înnăbuși.
concēdo, *ēre*, *essi*, *essum*, c. III = a cedă, a îngădui.
concīdo, *ēre*, *i*, *īsum*, c. III = a tăia, a ucide.
concīdo, *ēre*, *i*, c. III = a cădea.
concilio, *āre*, c. I = a mijloci.
conciliāre pacem, = a face pace.

concilium, *ii*, s. n. = adunare.

concieo, *iēre, īvi, itum*, = a chemà, a ațâțâ.

concipio, *ēre, ēpi, ptum*, c. III = a prinde, a adunà.

concīto, *āre* c. I = a ațâțâ, a provocà.

conclāve, *is*, s. n. = odaie.

conclūdo, *ēre, ūsi, usum*, c. III = a închide.

concordia, *ae*, s. f. = unire.

concors, *dis*, adj. = unit.

concupio, *ēre, īvi, itum*, c. III = a dori.

concupisco, *ēre*, c. III = a dori, a râvni.

condicio, *ōnis*, s. f. = condiție.

concreresco, *ēre, ēvi, etum*, c. III = a crește.

concurro, *ēre, rri, rsum*, c. III = a se adunà, a alergà împreună.

condemno, *āre* I = a condamnă.

concutio, *ēre, ussi, ussum*, c. III = a sguđui, a lovi.

condītus, particip delà *condo* = zidit.

condītor, *ōris*, s. m. = întemeietor.

condo, *ēre, idi, itum* c. III = a zidi.

condōno, *āre*, c. I = a dărui.

confēro, *ferre, tūli, colatum*, = a adunà.

se conferre = a se duce.

conficio, *ēre, ēci, ectum*, c. III = a mistui, a slăbi. a săvârși.

confidentia, *ae*, s. f. = încredere.

confido, *ēre, īsus sum*, v. semi dep. c. III = a se încrede.

confīgo, *ēre, ixi, ixum*, c. III = a străpunge.

confirmo, *āre*, c. I = a întări.

confiteor, *ēri, essus sum*, c. II = a mărturisi.

conflīgo, *ēre, xi, ctum*, c. III = a se luptà.

confodio, *ēre, ōdi, ossum*, c. III = a dobori.

confringo, *ēre, ēgi, actum*, c. III = a frânge, a rupe.

confugio, *ēre, ūgi, itum*, c. III = a fugi.

congēlo, *āre* c. I = a înghețâ.

congēro, *ēre, essi, estum*, c. III = a adunà.

congregior, *ēdi, essus sum* c. III = a se întâlni.

congruo, *ēre, i*, c. III = a se potrivi.

conjicio, *ēre, ēci, ectum*, c. III = a aruncà.

conjunctus, *a, um*, part. =

unit prin iubire, sau rudenie.

conjungo, *ĕre, unxi, unctum*, c. III = a uni.

conjuratio, *ōnis* s. f. = conjurație, complot.

conjurātus, *i*, s. m. = conjurat.

conjūro, *āre*, c. I = a se înțelege împreună.

conjux, *jūgis*, s. m. și f. = soț, soție.

conor, *āri, ātus sum*, c. I = a încercă.

conscendo, *ĕre, di, sum*, c. III = a se sui pe.

conscribo, *ĕre, psi, ptum*, c. III = a înrolă.

consecro, *āre*, c. I = a închină.

consēquor, *i, cutus sum*, c. I = a pune mâna.

consēro, *ĕre, ēvi, itum*, c. II = a semănă.

consēro, *ĕre, erui, ertum*, c. III = a se luptă (cu *manum* sau *pugnam*).

conservo, *āre*, c. I = a scăpă.

considero, *āre*, c. I = a băga de seamă.

consessor, *ōris*, s. m. = care stă alături, vecin de scaun.

consīdo, *ĕre, ēdi, essum*, c. III = a se așeză.

consilium, *ii*, s. n. = plan, sfat.

consilium capĕre, = a se hotări.

consisto, *ĕre, stiti, stitum*, c. III = a fi de față, a se opri, a înțepeni, a îngheța.

consobrīnus, *i*, s. m. = văr primar.

conspectus, *ūs*, s. m. = privire, înfățișare.

conspicio, *ĕre, exi, ectum*, c. III = a privi.

conspīcor, *āri, ātus sum*, c. I. = a zări.

conspiciuus, *a, um*, adj = strălucit.

constanter, adv. = cu statornicie.

conspīro, *āre*, c. I = a conspiră.

constantia, *ae*, s. f. = statornicie.

constituo, *ĕre, ui, ūtum*, c. III = a hotări.

consuesco, *ĕre, ēvi, ētum*, c. III = a deprinde.

consuetūdo, *īnis*, s. f. = obicei.

consul, *ŭlis*, s. m. = consul.

consūlo, *ĕre, ui, ultum*, c. III = a cere sfat.

consulto, adv. = înadins

consulto, *āre*, c. I = a sfătuți, a desbate.

consultum, *i*, s. n. = decret.
consummo, *āre*, c. I = a
 desăvîrși.

consūmo, *ēre, psi, ptum*,
 c. III = a consumă.

consurgo, *ēre, rrexi, rrec-
 tum* c. III = a se ridică
 la un loc.

contemno, *ēre, empsi,
 emptum* c. III = a des-
 prețui.

contemplor, *āri, ātus
 sum*, c. I = a admiră, a
 privi.

contendo, *ēre, di, tum*, c.
 III = a se îndreptă spre,
 a se sfortă.

contentio, *ōnis*, s. f. =
 sfortare, silință.

contentus, *a, um* adj =
 mulțumit.

contineo, *ēre, ui, entum*,
 c. II = a opri.

continentia, *ae*, s. f. = cum-
 pătare.

contingo, *ēre, tigi, tac-
 tum*, c. III = a atinge; im-
 personal: a se întâmplă.

continuo, adv. = pe dată.

continuus, *a, um*, adj. =
 continuu.

contio, *ōnis*, s. f. = adunare.

contra, prepoz. cu ac = îm-
 potriva.

contorqueo, *ēre, torsi, tor-
 tum*, c. III = a întoarce.

contrăho, *ēre, xi, ctum*,
 c. III = a adună.

contrarius, *a, um*, adj. =
 care e împotrivă.

contrecto, *āre*, c. I = a
 mânui, a îngrijii, a privi
 cu atenție.

contueor, *ēri*, c. II = a
 privi.

contumelia, *ae*, s. f. = in-
 jurie.

convenio, *īre, ēni, entum*,
 c. IV = a se adună.

conventus, *ūs*, s. m. =
 adunare.

conversus, part. dela *con-
 verto* = prefăcut, schim-
 bat.

convivium, *ii*, s. n. = ospăț.

coerior, *īri, ōrtus sum*,
 c. IV = a se naște.

copia, *ae*, s. f. = belșug.

copiae, *ārum*, s. f. pl. =
 oști, avere.

copiōsus, *a, um*, adj. = îm-
 belșugat.

coquo, *ēre, xi, ctum* c.
 III = a fierbe.

coram, prep. cu abl. = în
 față.

Corinthius, *a, um*, adj. =
 corintic.

Corinthus, *i*, s. f. = Corint.

Coriolānus, *i*, s. m. = Co-
 riolan.

corium, *ii*, s. n. = piele.

- Coriōli**, *ōrum*, s. m. pl. = Corioli, oraș din Lațiu.
- cornu**, *ūs*, s. n. = corn de animal și aripa unei armate.
- Cornelius**, *ii* s. m. = Corneliu, nume de gintă romană.
- corōna**, *ae*, s. f. = coroană.
- corpus**, *ōris*, s. n. = corp.
- corripio**, *ēre, ipui, eptum*, c. III = a apucă.
- corrigo**, *ēre, exi, ectum* c. III = a îndreptă.
- corrumpo**, *ēre, rūpi, ruptum*, c. III = a conrupe.
- corruo**, *ēre*, c. III = a se repezi.
- Corsica**, *ae*, s. f. = Corsica.
- cortex**, *icis* s. f. = coajă.
- corvus**, *i*, s. m. = cioară, cange.
- cotidie**, sau *quotidie*, adverb = în fiecare zi.
- cras**, adv. = mâne.
- creber**, *bra, brum* adj = des.
- crebro**, adv. = des.
- credo**, *ēre, didi, itum*, c. III = a crede.
- cremo**, *āre*, c. I = a arde.
- creo**, *āre*, c. I = a creă, a face.
- crepītus**, *ūs*, s. m. = sgo mot,
- cresco**, *ēre, ēvi, ētum*, c. III = a crește.
- crinis**, *is* s. f. = coadă de păr.
- crista**, *ae*, s. f. = creastă de coif.
- crocodilus**, *i*, s. m. = crocodil.
- cruX**, *is*, s. f. = cruce.
- Crœsus**, *i*, s. n. = Cresus, regele Lidiei.
- crucio**, *āre*, c. I = a chinui.
- crudelitas**, *ātis*, s. f. = cruzime.
- cubiculum**, *i*, s. n. = cameră de culcare.
- crudelis**, *e*, adj. = crud aspru.
- crudeliter**, adv. = cu cruzime.
- cubile**, *is*, s. n. = pat.
- cubo**, *āre, ui, itum*, c. I = a fi culcat.
- cui**, *cujus*, dat. și gen. dela *qui, quae, quod* = căruia, a căruia
- culpa**, *ae* s. f. = vină.
- culpo**, *āre*, c. I = a găsi rău, a muștră.
- culter**, *tri*, s. m. = cuțit.
- cultūra**, *ae*, s. f. = cultură, creștere.
- cultus**, *ūs* s. m. = civilizație.

cum, { *prep.* cu abl.=cu.
conjuncție, =pe
când, fiindcă, cu
toate că.

cumūlo, *āre* c. I.=a gră-
mădi, a adună.

cunctor, *āri, ātus sum,*
c. I = a întârziă.

cunctus, *a, um,* adj.=toți
împreună.

cupīde, ad. = cu lăcomie.

cupīditas, *ātis,* s. f. = do-
rință, poftă.

cupīdus, *a, um,* adj.=do-
ritor.

cupio, *īre, īvi* sau *ii, ītum,*
c. IV = a dori.

cur, adv. = pentruce?

cura, *ae,* s. f. = grijă.

curia, *ae,* s. f.=senat.

Curiatii, *ōrum,* s. m. pl.=
frații Curiati.

curiōsus, *a, um* adj.=cu-
rios.

curo, *āre,* c. I.=a îngrijî,
a supraveghea, a crește.

curro, *ēre, cucurri, cur-*
sum, c. III = a alergă.

curso, *āre,* c. I = a alergă.

kursus, *ūs,* s. m. = aler-
gare, cale.

curvus, *a, um,* adj.=inco-
voiat.

custodia, *ae* s. f. = gardă,
pază.

custodio, *īre, īvi* sau *ii,*
ītum, c. IV. = a păzi, a
păstra.

custos, *ōdis,* s. m. = pă-
zitor.

Cyclops, *is,* s, m.=Ciclop,
un uriaș.

Cyrus, *i,* s, m.=Cirus, re-
gele Mezilor.

cynīcus, *a, um,* ad = ci-
nic.

D.

Dacia, *ae,* s. f.=Dacia.

Daci, *ōrum* s. m. = Daci.

Dalmatia, *ae,* s. f. = Dal-
mata.

Damōcles, *is,* s. m. = Da-
mocle.

damno, *āre,* c. I = a o-
sândi.

damnum, *i,* s. n.=pagubă.

Danai, *ōrum* sau *um* s. m.
pl. = Grecii.

Darius, sau:

Darēus, *ēi,* s. m. = Dariu,
un rege al Perșilor.

de, prepoz. cu abl. = din,
despre.

dea, *ae*, s. f. = zeiță.

debeo, *ēre, uī, itum*, c. II = a datoră, a trebui.

debilito, *āre*, c. I = a slăbi.

decanto, *āre* c. I = a cânta.

decēdo, *ēre, essi, essum*, c. III = a se retrage, a muri.

decem, num. card. = zece.

decerno, *ēre, crēvi, crētum*, c. III = a hotări, a se lupta.

decet, *ēre, uit* = e bine, se cuvine.

decies, num. adv. = de zece ori.

decimus, *a, um*, num. ord. = al zecelea.

decerto, *āre*, c. I = a se lupta.

decipio, *ēre, ēpi, eptum*, c. III = a înșelă.

declāro, *āre*, c. I = a declara.

decurro, *ēre, urri, ursum* c. III = a fugi coborând.

decus, *ōris*, s. n. = pozoabă.

dedēcus, *ōris*, s. n. = dezo-noare, necinste.

dedīco, *āre* c. I = a dedica, à închină (un templu).

editio, *ōnis* s. f. = supunere.

editus, *a, um*. part. dela

dedo = predat, dat în supunere.

dedo, *ēre, didi, itum*, c. III = a dà, a predă, a se supune.

dedūco, *ēre, xi, ctum*, c. III = a duce, a conduce.

deductus, *a, um*, part. dela *dedūco*, = dus, condus.

defendo, *ēre, di, sum*, c. III = a apăra.

defēro, *ferre, tūli, lātum* = a aduce, a pirî, a da pe față.

deficio, *ēre, ēci, ectum* c. III = a cădea (părul), a părăsi, a deșertă.

defleo, *ēre, ēvi, ētum*, c. II = a plânge.

defluo, *ēre, uxi, uxum*, c. III = a cădea, a curge, a isvorî.

defodio, *ēre, ōdi*, c. III = a săpa, a îngropă.

deformitas, *ātis* s. f. = defect, cusur.

defunctus, part. dela *defungor* = care a îndeplinit ceva, mort.

defunctus metu, = care a suferit spaima.

dego, *ēre, i*, c. III = a petrece, a trăi.

degusto, *āre*, c. I = a gustă.

deinceps, adv. = apoi,

deinde, adv. = apoi.
dejicio, *ĕre, ĕci, ectum*, c.
 III—a aruncă.
Dejanĭra, *ae*, s. f. = Dejanira.
delectatio, *ōnis* s. f. =
 desfătare.
delecto, *āre*, c. I = a desfătă.
delābor, *i, psus sum*, c.
 III—a cădeă.
delectus, *ūs* s. m. = recru-
 tare.
deleo, *ĕre, ĕvi, ĕtum*, c.
 II = a dărămă, a distruge.
delibĕro, *āre*, c. I = a dis-
 cută.
deliciae, *ārum*, s. f. pl. =
 plăcere.
delicātus, *a, um*, adj. =
 delicat.
delictum, *i*, s. n. = crimă.
delĭgo, *āre*, c. I = a legă,
 a înlântui.
Delphi, *ōrum*, s. m. pl. =
 Delfi, oracolul Greciei.
delphĭnus, s. m. = delfin.
deliqueo, *ĕre, cui*, c. II =
 a se topi.
demens, *tis*, adj. = nebun.
demergo, *ĕre, rsi, rsum*
 c. III = a cufundă.
demigro, *āre*, c. I = a e-
 migră.
demitto, *ĕre, ĭsi, ĭssum*,
 c. III = a coborî, a tri-

mite de sus, a da dru-
 mul.
Demosthĕnes, *is*, s. m. =
 Demostene, orator grec.
denarius, *ii*, s. m. = dinar
 (ban).
denĭque, conj. = în fine.
dens, *tis*, s. m. = dinte.
denūdo, *āre* c. I = a des-
 brăcă,
denuntio, *āre* c. I = a a-
 nunță.
denuo, adv. = din nou.
depello, *ĕre, pŭli, pulsum*
 c. III = a respinge.
dependeo, *ĕre*, c. II = a
 stă atârnat.
depōno, *ĕre, sui, situm*
 c. III = a depune.
deporto, *āre*, c. I. = a luă,
 a surguni.
depressus, *a, um* parti-
 cip dela *deprĭmo*, *ĕre*,
pressi, pressum, c. III =
 a cufundă.
descendo, *ĕre, i, sum*, c.
 III = a se coborî.
descisco, *ĕre, ĭvi, cĭtum*,
 c. III = a se răsculă.
descrĭbo, *ĕre, psi, ptum*,
 c. III = a descrie.
desĕco, *āre, ui, ctum*, c. I =
 a tăia.
desĕro, *ĕre, ui, tum*, c.
 III = a părăsi.

- desīdo**, *ēre, sēdi, essum*,
c. III = a se plecà, a se
cufundà, a se stricà.
- desiderium**, *ii*, s. n. = do-
rință.
- desilio**, *īre, ui, sultum*, c.
IV = a sări jos.
- desidēro**, *āre*, c. I = a dori.
- desīno**, *ēre, sīvi, sītum*,
c. III = a încetà.
- desipio**, *ēre, ui*, c. III =
a fi lipsit de minte.
- desisto**, *ēre, stīti, stītum*,
c. III = a se opri, a în-
cetà, a renunță.
- desperatio**, *ōnis*, s. f. =
desperare.
- despēro**, *āre*, c. I = a des-
nădăjdui, a desperà.
- destinātus**, *a, um*, part. =
hotărit, destinat.
- destīno**, *āre*, c. I = a ho-
tări.
- destituo**, *ēre, ui, ūtum*,
c. III = a părăsi.
- destringo**, *ēre, inxi, ictum*,
c. III = a scoate sabia
din teacă.
- destruo**, *ēre, uxi, uctum*,
c. III = a nimici.
- desum**, *esse, fui* = a nu fi
de față, a fugi.
- detēgo**, *ēre, exi, ectum*,
c. III = a descoperi.
- deterior**, *ius*, = mai rău.
- detēro**, *ēre, trīvi, trītum*,
c. III = a sdrobì.
- deterreo**, *ēre, ui, itum*, c.
II = a speria.
- detineo**, *ēre, ui, entum*, c.
II = a țineà în loc.
- detractus**, *a, um*, part. de
la *detrāho* = scos.
- detrecto**, *āre*, c. I = a re-
fuzà, a nu voi să facă.
- detrimentum**, *i*, s. n. = pa-
gubă.
- deus**, *i*, s. m. = zeu.
- devenio**, *īre, ēni, entum*,
c. IV = a sosi.
- deverto**, *ēre, ti, sum*, c.
III = a merge să găz-
duească.
- devinco**, *ēre, vīci, victum*,
c. III = a învinge.
- devōro**, *āre*, c. I = a în-
ghiți, a mânca.
- devoveo**, *ēre, vōvi, vōtum*,
c. II = a închinà, con-
sacrà.
- dexter**, *tra, trum*, adj. =
drept.
- dextra**, *ae*, s. f. = mâna
dreaptă.
- Diāna**, *ae*, s. f. = Diana,
zeița vânătorului.
- dicio**, *ōnis*, s. f. = putere.
- dico**, *ēre, xi, ctum*, c.
III, = a zice.
- dictātor**, *ōris*, s. m. = dic-
tator.

dictatūra, *ae*, s. f. = dictatură.
dictum, *i*, s. n. = cuvânt, vorbă.
dies, *ei*, s. m. și f. = zi.
difēro, *diferre, distūli, dilātum* = a amâna, a se deosebi.
difficīle, adv. = greu.
difficīlis, *e*, adj. = greu.
diffīdo, *ēre, diffisus sum*, c. III = a nu se încrede.
diffugio, *ēre, i, itum*, c. III = a fugi în toate părțile.
diffundo, *ēre, ūdi, ūsum*, c. III = a se răspândi.
digītus, *i*, s. m. = deget.
dignitas, *ātis*, s. f. = demnitate.
dignus, *a, um*, adj. = demn.
dilābor, *i, psus sum*, c. III = a se ruina, a se pierde.
dilectus, *a, um*, part. = iubit.
diligens, *tis*, adj. = sârguitor.
diligentia, *ae*, s. f. = sârguință.
diligō, *ēre, exi, ectum*, c. III = a iubi.
dimīco, *āre*, c. I = a se luptă.
dimicatio, *ōnis*, s. f. = luptă.

dimidium, *ii*, s. n. = jumătate.
dimidius, *a, um*, adj. = jumătate.
dimitto, *ēre, īsi, issum*, c. III = a da drumul, a trimete, a alungă.
Diogēnes, *is*, s. m. = Diogene, filozof grec.
dirīgo, *ēre, rexi, rectum*, c. III = a îndreptă.
dirīmo, *ēre, ēmi, emptum*, c. III = a risipi, a alungă.
diripio, *ēre, pui*, c. III = a prădă, a smulge.
dirus, *a, um*, adj. = crud.
discēdo, *ēre, essi, essum*, c. III = a se despărți, a se depărtă.
superior discedere = a se întoarce învingător.
discidium, *ii*, s. n. = despărțire.
disciplīna, *ae*, s. f. = disciplină.
discipūlus, *i*, s. m. = elev.
disco, *ēre, didici, discitum*, c. III = a învăța.
discordia, *ae*, s. f. = neuniere.
discors, *dis*, adj. = neunit.
discrīmen, *īnis*, s. n. = deosebire.
dispar, *āris*, adj. = neasemănător, deosebit.

displiceo, *ēre, ui, itum, c.*

II = a nu plăcea.

discurro, *ēre, urri, cursum, c.* III = a alerga.

discutio, *ēre, ussi, ussum, c.* III = a împrăști.

dissimilis, *e*, adj. = neasemănător.

dissimulātor, *ōris*, s. m. = cel ce ascunde ceva.

distinctus, *a, um*, part. dela *distinguo* = deosebit, despărțit.

distrāho, *ēre, xi, ctum, c.* III = a abate, a ademeni, a despărți.

disturbo, *āre, c.* I = a turburā, a împrăști.

diu, adv. = îndelung timp.

diutius, comparativ = mai multă vreme.

diuturnitas, *ātis*, s. f. = durată lungă.

diversus, *a, um*, adj. = deosebit.

dives, *itis*, adj. = bogat.

divido, *ēre, īsi, īsum, c.* III = a împărți, a crăpă.

divinus, *a, um*, adj. = dumnezeesc.

divitiae, *ārum*, s. f. pl. = bogăție.

do, *āre, dedi, datum, c.* I = a da.

doceo, *ēre, ui, ctum, c.* II = a învăța pe cineva.

doctus, *a, um*, adj. = învățat.

doleo, *ēre, ui, itum, c.* II = a suferi.

dolor, *ōris*, s. m. = durere.

dolus, *i*, s. m. = viclenie.

domicilium, *ii*, s. n. = locuință.

domīna, *ae*, s. f. = stăpână.

dominatio, *ōnis*, s. f. = stăpânire.

domīnus, *i*, s. m. = stăpân.

domo, *āre, ui, itum, c.* I = a îmblânzi.

domus, *i* sau *ūs*, s. f. = casă.

donec, conj. = până ce.

dono, *āre, c.* I = a dăru.

donum, *i*, s. n. = dar.

Dores, *um*, s. m. pl. = Dori.

dormio, *īre, īvi*, sau *ii, itum, c.* IV = a dormi.

dorsum, *i*, s. n. = spate, dos.

draco, *ōnis*, s. m. = balaur, șarpe.

Drusus, *i*, s. m. = Drusus.

dubie, adv. = îndoios.

dubito, *āre, c.* I = a stă la îndoială.

dubius, *a, um*, adj. = îndoelnic.

ducentesīmus, *a, um*, num. ord. = al 200-lea.

ducenti, *ae, a*, num. card.
= 200.

duco, *ĕre, xi, ctum*, c. III.
= a duce, a conduce.

dulcis, *e*, adj. = dulce.

dum, conj. = pe când, cât timp.

duo, *ae, o*, num. card. = doi.

duodĕcim, num. card.
= 12.

duodequinginta, num.
card. = 48.

durus, *a, um*, adj. = aspru.

duplex, *ĭcis*, adj. = îndoit.

duro, *āre*, c. I = a învârtoșă, a crește, a dură.

duumvir, *i*, s. m. = duumvir (făcând parte dintr'o comisie de doi).

dux, *cis*, s. m. = comandant.

E.

ĕ, **ex**. prep. cu abl. = din.

eādem, n. s. fem. dela pronumele *īdem, eādem, īdem*, = acelaș.

ebĭbo, *ĕre, i, ĭtum*, c. III
= a beă.

ebriĕtas, *ātis*, s. f. = beție.

ebrius, *a, um*, adj. = beat.

eburneus, *a, um*, adj. = de fildeș.

Ecbatāna, *ōrum*, s. n. pl. = Ecbatana, capitala Mezilor.

ecce, interj. = iată.

edo, *ĕre* sau *esse, ĕdi, ĕsum*, verb neregulat = a mânca.

edo, *ĕre, ĭdi, ĭtum*, c. III = a da la lumină, a reprezentă.

edictum, *i*, s. n. = edict.

edoceo, *ĕre, uĭ, ctum*, c. II = a învăța pe altul.

edūco, *ĕre, xi, ctum*, c. III = a scoate.

edūco, *āre*, c. I = a educă, a crește.

effeminātus, *a, um*, particip = moleșit.

effĕro, *efferre, extŭli, elātum*, = a scoate afară, a înmormântă.

efficio, *ĕre, ĕci, ectum*, c. III = a îndeplini, a face.

effigies, *ĕi*, s. f. = imagine, icoană.

effingo, *ĕre, inxi, inctum*, c. III = a reprezentă, sculptă, a plăsmui.

efflo, *āre*, c. I = a suflă, a-și da sufletul.

efflāre vitam = a muri.

- effodio**, *ĕre, ōdi, ossum*,
c. III = a scoate ochii.
- effugio**, *ĕre, ūgi, ugĭtum*,
c. III = a fugi, a scăpă.
- effundo**, *ndĕre, ūdi, ūsum*,
c. III = a se revărsă.
- egĕnus**, *a, um*, adj. = ne-
voiaș.
- egeo**, *ĕre, ui*, c. II = a fi
lipsit.
- ĕgi, egĕram**, etc., dela
ago, = a mână, a face.
- ego**, pron. person. I = eu.
- egredior**, *ĕdi, essus sum*,
c. III = a ieși.
- egregius**, *a, um*, adj. = în-
semnat.
- ei**, dat. s. dela *is*, = acesta.
- ejicio**, *ĕre, ĕci, ectum*, c.
III = a aruncă, a izgoni.
- ejulātus**, *ūs*, s. m. = plân-
gere.
- ejus**, genet. sing. dela *is*, =
acesta.
- elābor**, *i, psus sum*, c. III =
a dispărea.
- elementum**, *i*, s. n. = ele-
ment.
- elephantus**, *i*, s. m. și f.
= elefant.
- elĭgo**, *ĕre, ĕgi, ectum*, c.
III = a alege.
- elōquens**, *ntis*, adj. = elo-
cinte.
- elōquor**, *i, cūtus sum*, c.
III = a vorbi.
- elūdo**, *ĕre, ūsi, ūsum*, c.
III = aș bate joc.
- emendo**, *āre*, c. I = a co-
rectă, a îndreptă.
- emereo**, *ĕre, ui, ĭtum*, c.
II = a sfârși serviciul mi-
litar, a merită, a câștigă.
- emergo**, *ĕre, rsi, rsum*,
c. III = a ieși la iveală.
- emetior**, *īri, ensus sum*,
c. IV = a străbate.
- emigro**, *āre*, c. I = a pă-
răsi locuința.
- emineo**, *ĕre, ui*, c. II = a
se înălță, a fi deasupra.
- emĭnus**, adv. = departe.
- emitto**, *ĕre, ĭsi, ĭssum*, c.
III = a trimete.
- emo**, *ĕre, i, ptum*, c. III
= a cumpără.
- emptor**, *ōris*, s. m. = cum-
părător.
- en**, interj. = iată.
- enim**, conj. și adv. = căci,
în adevăr.
- Ennius**, *ii* s. m. = Eniu, un
poet roman.
- ensis**, *is*, s. m. = sabie.
- enuntio**, *āre*, c. I = a di-
vulgă.
- eo**, adv. = acolo.
- eo**, *īre, īvi, ĭtum*, = a merge.
- Epīrus**, *i*, s. f. = Epir.
- ephōrus**, *i*, s. m. = efor,
funcționar superior la
Sparta.

- epistolă**, *ae*, s. f. = scrisoare.
- epūlae**, *ārum*, s. f. plur. = ospăț.
- eques**, *ītis*, s. m. = călăreț.
- equester**, *equestris*, *e*, adj. = de cavalier.
- equīdem**, adv. = fără îndoială.
- equīnus**, *a, um*, adj. = de cal.
- equitātus**, *ūs*, s. m. = călărime.
- equīto**, *āre*, c. I = a călări.
- equis**, *i*, s. m. = cal.
- Ergīnus**, *i*, s. m. = Ergin, un rege.
- ergo**, adv. și conj. = prin urmare, deci.
- erīgo**, *ēre, exi, ectum*, c. III = a ridică.
- eripio**, *ēre, ui, eptum*, c. III = a răpi, a lua.
- Eryx**, *cis*, = muntele Eryx din Sicilia.
- erro**, *āre*, c. I = a rătăci.
- error**, *ōris*, s. m. = greșală, rătăcire.
- erudio**, *īre, īvi* sau *ii, ītum*, c. IV = a învăța (pe altul).
- eruditus**, *a, um*, part. = învățat.
- erumpo**, *ēre, ūpi, uptum*, c. III = a izbucni.
- eruo**, *ēre, i, ūtum*, c. III = a scoate.
- esse**, infinit. dela *sum* și dela *edo*.
- essēdum**, *i*, s. n. = car.
- esurio**, *īre, īvi*, și *ii* c. IV = a fi foame cuiva.
- et**, conj. = și.
- etēnim**, conj. = căci.
- etiam**, conj. = încă, chiar, ba chiar.
- etiamsi**, conj. = chiar dacă.
- Etruria**, *ae*, s. f. = Etruria.
- Etrusci**, *ōrum*, s. m. pl. = Etrusci.
- Eugenius**, *ii*, s. m. = Eugeniu.
- Eumaeus**, *i*, s. m. = Eumeu, servitor al lui Ulise.
- Eurōpa**, *ae*, s. f. = Europa.
- Eurydīca**, *ae*, s. f. = Euridice (femea lui Orfeu).
- Eurybiādes**, *is*, s. m. = Euribiade, prinț spartan.
- Eurystheus**, *i*, s. m. = Euristeu, regele Micenei.
- Euxīnus pontus**, = Marea Neagră.
- evādo**, *ēre, āsi, āsum*, c. III = a ieși, a deveni, a scăpa.
- evello**, *ēre, i, vulsum*, c. III = a smulge.
- evenio**, *īre, ēni, entum*, c. IV = a se întâmplă.
- eventus**, *ūs*, s. m. = întâmplare.

evertō, *ēre, tī, sum*, c. III = a răsturnă.

evīto, *āre*, c. I = a evita.

evōlo, *āre*, c. I = a se ridică.

evolvo, *ēre, olvi, olūtum*, c. III = a desfășură.

exanimis, *e*, adj. = ne în-suflețit.

exanīmo, *āre*, c. I = a omorî.

exardesco, *ēre, arsi*, c. III = a luă foc.

excēdo, *ēre, essi, essum*, c. III = a ieși.

excelsus, *a, um*, adj. = înalt.

excīdo, *ēre, īdi*, c. III = a cădea, a muri.

excīdo, *ēre, īdi, īsum*, c. III = a tăia, a ruina.

excipio, *ēre, ēpi, eptum*, c. III = a primi, a pune deoparte.

excīto, *āre*, c. I = a chemă, a așăță.

excītus, part. dela *excio*, *īre, īvi* sau *īi*, c. IV = deșteptat, trezit.

exclāmo, *āre*, c. I = a strigă.

excutio, *ēre, ussi, ussum*, c. III = a scutura, a trezi din somn.

exemplum, *ī*, s. n. = exemplu.

exerceo, *ēre, cui, itum*, c. II = a cultivă.

exercitatio, *ōnis*, s. f. = exercițiu.

exercitātus, *a, um*, part. = obișnuit, exercitat.

exercītus, *ūs*, s. m. = armată.

exhālo, *āre*, c. I = a miroși (a vin).

exhaustus, *a, um*, part de la *exhaurio* = stors, istovit.

exīgo, *ēre, ēgi, actum*, c. III = a mână.

exiguus, *a, um*, adj. = mic.

exilium, *īi*, s. n. = exil.

eximius, *a, um*, adj. = ales, frumos.

existīmo, *āre*, c. I = a cugetă, a socoti.

exitiālis, *e*, adj. = aducător de nenorocire.

exītus, *ūs*, s. m. = ieșire, rezultat.

exordium, *ī*, s. n. = început.

exorior, *īri, ortus sum*, c. IV = a se înălță, a răsări.

exōro, *āre*, c. I = a rugă.

exortus, *ūs*, s. m. = răsărirea soarelui.

expavesco, *ēre*, c. III = a fi înspăimântat.

expedio, *īre, īvi* sau *īi*,

- ūtum*, c. IV = a scăpă, a se descurcă.
- expeditus**, *a, um*, adj. = grabnic.
- expello**, *ēre, pūli, pulsum*, c. III = a alungă.
- expendo**, *ēre, ndi*, c. III = a cântări.
- expergisor**, *gisci, errec-tus sum*, c. III = a se trezi.
- experior**, *īri, rtus sum*, c. IV = a încercă.
- expio**, *āre*, c. I = a ispăși.
- expleo**, *ēre, ēvi, ētum*, c. II = a împlini, a umpleă.
- explīco**, *āre*, c. I = a explică.
- explōro**, *āre*, c. I = a cercetă.
- expōno**, *ēre, sui, sītum*, c. III = a expune.
- exposco**, *ēre, poposci, poscītum* c. III = a cere.
- expromō**, *ēre, mpsi, mptum*, c. III = a scoate afară.
- expugnatio**, *ōnis*, s. f. = luare cu asalt.
- expugno**, *āre*, c. I = a luă cu asalt, a învinge.
- expulsus**, *a, um*, part. dela *expello* = alungat.
- exsequor**, *i, cūtus sum*, c. III = a execută, a îndeplini.
- exsilium**, *ii*, s. n. = exil.
- exspecto**, *āre*, c. I = a așteptă.
- extinguo**, *guēre, nxi, nctum*, c. III = a omorî, a stinge.
- exto**, *āre*, c. I = a întrece, a rămâneă.
- exsupēro**, *āre*, c. I = a învinge.
- extruo**, *ēre, xi, ctum*, c. III = a încarcă, a clădi.
- exsul**, *ūlis*, s. m. = exilat.
- exsūlo**, *āre*, c. I = a fi exilat.
- exsulto**, *āre*, c. I = a sări, a săltă.
- externus**, *a, um*, adj. = dinafară, străin.
- extra**, prep. și adv. = în afară, exceptând.
- extrāho**, *ēre, xi, ctum*, c. III = a scoate, a smulge.
- extrēmus**, *a, um*, = cel din urmă.
- extrūdo**, *ēre, si, sum*, c. III = a da afară.
- exuo**, *ēre, i, ūtum*, v. c. III = a desbracă.
- exuēre patrem** = a se desbracă de sentimentele de tată.

F.

faber, *bri*, s. m. = meșter.

Fabii, *ōrum*, s. m. pl. = familia Fabiilor.

fabūla, *ae*, s. f. = fabulă, poveste.

facies, *ēi*, s. f. = față.

facile, adv. = ușor.

facilis, *e*, adj. = ușor de făcut.

facilitas, *ātis*, s. f. = înlesnire.

facinus, *ōris*, s. n. = faptă însemnată, crimă.

facio, *ēre*, *fēci*, *factum*, c. III = a face.

factio, *ōnis*, s. f. = partid.

factum, *i*, s. n. = faptă.

fagus, *i*, s. f. = fag.

fallax, *ācis*, adj. = înșelător.

fallo, *ēre*, *fefelli*, *falsum*, c. III = a înșelă.

falsus, *a*, *um*, adj. = falș.

falx, *cis*, s. f. = coasă.

fama, *ae*, s. f. = svon, nume bun, nume rău.

fames, *is*, s. f. = foame.

familia, *ae*, s. f. = familie.

familiāris, *e*, adj. = casnic, prieten.

res familiāris, = avere.

familiariter, adv. = prietenește.

famōsus, *a*, *um*, adj. = vestit.

fascis, *is*, s. f. = legătură de nuele.

fastidio, *īre*, *ii*, *ītum*, c. IV = a avea desgust, a refuză.

fastigium, *ii*, s. n. = vârf.

fatīgo, *āre*, c. I = a osteni.

fatum, *i*, s. n. = soartă, destin.

fauces, *ium*, s. f. pl. = gât, coridor.

Faustūlus, *i*, s. m. = Faustulus, ciobanul lui Amulius.

faustus, *a*, *um*, adj. = norocos, cu noroc.

faveo, *ēre*, *favi*, *fautum*, c. II = a protejă, a ajuta.

fax, *cis*, s. f. = făclie.

febris, *is*, s. f. = friguri.

fēci, etc. dela *facio*, = a face.

fecundus, *a*, *um*, adj. = roditor.

fefelli, dela *fallo*, = a înșelă.

feles, *is*, s. f. = pisică.

felicitas, *ātis*, s. f. = fericire.

feliciter, adv. = în chip fericit.

felix, *īcis*, adj. = fericit.

femīna, *ae*, s. f. = femeie.
fenestra, *ae*, s. f. = ferestră.
fera, *ae*, s. f. = animal, fiară.
fere, *adv.* = aproape, cam, de abia.
feretrum, *i*, s. n. = targă, sicriu.
ferīnus, *a, um*, *adj.* = de fiară.
ferio, *īre*, c. IV = a lovi, a bate.
fero, *ferre, tuli, latum*, = a aduce, a purtă, a suportă.
ferox, *ōcis*, *adj.* = crud.
ferreus, *a, um*, *adj.* = de fier.
ferrum, *i*, s. n. = fier.
fertilis, *e*, *adj.* = roditor.
ferūla, *ae*, s. f. = vargă.
ferus, *a, um*, *adj.* = sălbatec.
ferveo, *ēre, bui*, c. II = a fierbe.
festus, *a, um*, *adj.* = de sărbătoare.
ficus, *i*, s. f. = smochin.
fidelitas, *ātis*, s. f. = credință.
fidens, *tis*, *part.* = încredător.
fides, *ēi*, s. f. = bună credință, cinste.
fides, *ium*, s. f. pl. = liră.

fido, *ēre, īsus sum*, c. III = a se încrede.
fiducia, *ae*, s. f. = încredere.
fidus, *a, um*, *adj.* = credincios.
figūro, *āre*, c. I = a plăsmui, închipui.
filia, *ae*, s. f. = fiică.
filius, *ii*, s. m. = fiu.
fimbria, *ae*, s. f. = ciucure.
fines, *ium*, s. f. pl. = hotar, ținut.
findo, *ēre, idi, fissum*, c. III = a despica.
tingo, *tingere, finxi, fictum*, c. III = a plăsmui, a-și închipui.
finio, *īre, īvi*, sau *ii, itum*, c. IV = a sfârși.
finis, *is* s. m. = sfârșit.
finitimus, *a, um*, *adj.* = vecin.
fio, *ēri, factus sum*, = a fi făcut, a deveni.
firmatus, *a, um*, *part. dela firmo*, = întărit.
firmitas, *ātis*, s. f. = tărie.
firmo, *āre*, c. I = a întări.
firmus, *a, um*, *adj.* = tare.
flagito, *āre*, c. I = a cere mereu.
flamma, *ae*, s. f. = flacăre.
flecto, *ēre, xi, xum*, c. III = a întoarce și a îndreptă.

fleo, *ēre, ēvi, ētum*, c. II
 = a plânge (pe cineva).
fletus, *ūs*, s. m. = plâns.
flexūra, *ae*, s. f. = întorsă-
 tură, întortocheare.
flo, *āre*, c. I = a suflă.
florens, *tis*, part. dela *flo-*
reo, ēre, ūi = a fi în floare.
flos, *oris*, s. m. = floare.
fluctus, *ūs*, s. m. = val,
 mare.
fluīto, *āre*, c. I = a pluti.
flumen, *īnis*, s. n. = râu.
fluviatīlis, *e*, adj. = de flu-
 viu.
fluvius, *ii*, s. m. = fluviu,
 râu.
fodio, *ēre, ōdi, ossum*, c.
 III = a săpa, a scoate.
foederātus, *a, um*, adj. =
 aliat.
foedo, *āre*, c. I = a mur-
 dări.
foedus, *ēris*, s. n. = alianță.
folium, *ii*, s. n. = foaie.
fons, *tis*, s. f. = izvor.
forma, *ae*, s. f. = formă.
formīca, *ae*, s. f. = furnică.
formīdo, *īnis*, s. f. = groază.
formīdo, *āre*, c. I = a se
 teme.
fornax, *ācis*, s. f. = cuptor.
forsan, adj. = poate.
fortasse, adj. = poate.
forte, adv. = din întâm-
 plare.

fortis, *e*, adj. = puternic,
 tare.
fortīter, adv. = cu curaj,
 tare.
fortitūdo, *īnis*, s. f. = curaj.
fortūna, *ae*, s. f. = soartă,
 noroc.
forum, *i*, s. n. = piață pu-
 blică.
fossa, *ae*, s. f. = șanț.
fragmen, *īnis*, s. n. = bu-
 cată, fragment.
fragīlis, *e*, adj. = putred,
 slab.
framea, *ae*, s. f. = un fel
 de lance a Germanilor.
frango, *ēre, fregi, frac-*
tum, c. III = a frânge.
frater, *tris*, s. m. = frate.
fraus, *dis*, s. f. = înșelă-
 ciune.
frequens, *tis*, adj. = nume-
 ros, des.
frequentia, *ae*, s. f. = mul-
 țimea, gloată.
frequento, *āre*, c. I = a
 frecventă, a vizită.
fremo, *ēre, ūi, itum*, c. III
 = a tremură de mânie.
fretum, *i*, s. n. = mare.
frigīdus, *a, um*, adj. =
 rece.
frigus, *ōris*, s. n. = frig.
frons, *tis*, s. m. = frunte.
fructus, *ūs*, s. m. = fruct.

fruges, *um*, s. pl. f. = roadele pământului.
fruor, *i, itus sum*, c. III = a se folosi de.
frustra, adv. = în zădar.
fuga, *ae*, s. f. = fugă.
fugio, *ere, ūgi, itum*, c. III = a fugi.
fugo, *āre*, c. I = a alungă.
fulgeo, *ere, si*, c. II = a străluci.
fulgur, *uris*, s. n. = fulger.
fulgurat, v. nepers. = fulgeră.
fulmen, *inis*, s. n. = trăsnet.
fulminat, v. nepers. = trăsnește.
Fulvia, *ae*, s. f. = Fulvia.
fumus, *i*, s. m. = fum.

funditus, adv. = până în fund, din temelie.
fundo, *ere, udi, usum*, c. III = a vărsa.
funus, *eris*, s. n. = înmormântare.
fungor, *i, nctus sum*, c. III = a îndeplini.
fur, *is*, s. m. = hoț.
furens, *tis*, part. dela *furo*, *ere*, = a fi furios, nebun.
furibundus, *a, um*, adj. = furios.
furor, *oris*, s. m. = nebunie, furie.
furor, *āri*, c. I = a fură.
furtim, adv. = pe furiș.
furtivus, *a, um*, adj. = pe ascuns, secret.

G.

galea, *ae*, s. f. = coif.
Gallia, *ae*, s. f. = Galia.
gallicus, *a, um*, adj. = galic.
gallina, *ae*, s. f. = găină.
Gallus, *i*, s. m. = Gal.
gallus, *i*, s. m. cocoș.
gaudeo, *ere, gavissus sum*, c. II = a se bucură.
gaudium, *ii*, s. n. = bucurie.
geminus, *a, um*, adj. = gemen.

gemitus, *ūs*, s. m. = geamăt.
gelu, s. n. nedeclinabil = ger.
gena, *ae*, s. f. = obraz.
gener, *eri*, s. m. = ginere.
gens, *tis*, s. f. = neam.
genu, s. n. = genunchiu.
genus, *eris*, s. n. = neam, gen.
Germania, *ae*, s. f. = Germania.

Germānus, *i*, s. m. = German.
gero, *ĕre, gessi, gestum*, c. III = a purtă.
Geryon, *ōnis*, s. m. = Geryon.
gesto, *āre*, c. I = a purtă.
gestus, *a, um*, part. dela *gero* = făcut purtat.
Getae, *ārum*, s. m. pl. = Geți.
gigno, *ĕre, genui, genitum*, c. III = a naște.
glacies, *ĕi*, s. f. = ghiață.
gladiātor, *ōris*, s. m. = gladiator.
gladiatorius ludus, = joc de circ.
gladius, *ii*, s. m. = sabie.
gloria, *ae*, s. f. = glorie.
glorior, *āri*, c. I = a se făli.
gloriōsus, *a, um*, adj. = glorios.
Gobryas, *ae*, s. m. = Gobryas.
Gracchus, *i*, s. m. = Gracchus.
gracilis, *e*, adj. = subțire.
gradus, *ūs*, s. m. = pas.
Graecia, *ae*, s. f. = Grecia.
Graecus, *i*, s. m. = Grec.

grandīnat, *āre, āvit*, v. nepers. = cade grindină.
grandis, *e*, adj. = mare.
graphium, *ii*, s. n. = pumnal.
gratia, *ae*, s. f. = recunoștință.
gratūlor, *āri, ātus sum*, c. I = a feliicită.
gratus, *a, um*, adj. = recunoscător, plăcut.
grave, adv. = tare.
gravis, *e*, adj. = greu, nesuferit, năprasnic.
graviter, av. = anevoios.
gravo, *āre*, c. I = a împovoră.
gremium, *ii*, s. n. = sin.
gressus, *ūs*, s. m. = pas.
grex, *gis*, s. m. = turmă.
gymnasium, *ii*, s. n. = gimnaziu.
gula, *ae*, s. f. = gâtlej.
gurges, *itis*, s. m. = virtej, prăpastie.
gusto, *āre*, c. I = a gustă.
gustus, *ūs*, s. m. = gustare.
gutta, *ae*, s. f. = picătură.
gymnasium, *ii*, s. n. = gimnasiu, școală de exerciții trupești.

H.

habeo, *ĕre, ui, itum*, c. II, = a avea; la pasiv: a

fi ținut drept.
habilis, *e*, adj. = dibaciu.

habĭto, *āre*, c. I=a locuĭ.
habĭtus, *ūs*, s. m. = port,
 ținută, haină.
Hadriānus, *i*, s. m. = A-
 drian, împărat roman.
haedus, *i*, s. m. = ied.
haereo, *ēre, si, sum*, c.
 II=a se opri, a fi lipit.
Hammon, *ōnis*, s. m.=
 Amon, numele lui Jupiter
 la Libieni.
Hannĭbal, *ālis*, sau *Annĭ-*
bal, s. m. = Anibal.
Hasdrūbal, *ālis*, s. m. =
 Hasdrubal.
Harpāgus, *i*, s. m. = Har-
 pagus.
hasta, *ae*, s. f. = lance.
haud, adv. = nu.
Hector, *ōris*, s. m.=Hector.
Hecūba, *ae*, s. f. = Ecuba.
hedēra, *ae*, s. f. = iederă.
Helēna, *ae*, s. f. = Elena.
Hellespontus, *i*, s. m. =
 strâmtoarea Helespon-
 tului.
Helvetii, *ōrum*, s. m. pl.=
 Elveții.
herba, *ae*, s. f. = iarbă.
Herculānum, *i*, s. n.=Ora-
 șul Herculānum.
Hercūles, *is*, s. m.=Her-
 cul.
hereditas, *ātis*, s. f.=moș-
 tenere.
heri, adv. = ieri.

Hermes, *ae*, s. m.=Mercur,
 zeul comerțului.
heros, *ōis*, s. m. = erou.
Hesperĭdes, *um*, s. f. pl.
 = Hesperidele.
heus, interog. = ei!
hiberna, *ōrum*, s. n. p.=
 lagăr de iarnă.
hic, *haec, hoc*, pron. dem.
 = acest, aceasta.
hiems, *ēmis*, s. f. = iarnă.
hiberno, *āre*, c. I=a iernă.
hiĕmo, *āre*, c. I=a iernă.
hibernus, *a, um*, adj. =
 de iarnă.
Hiĕro, *ōnis*, s. m.=Hieron,
 nume a doi regi din Si-
 racuza.
hilarĭtas, *ātis*, s. f. = ve-
 selie.
hinc, adv. = de aici.
Hippolyta, *ae*, s. f. = Ipo-
 lita.
Hispania, *ae*, s. f.=Spania.
Hister, sau **Ister**, *tri*, s. m.
 = Dunărea.
historia, *ae*, s. f.=istorie.
hodie, adv. = azi.
Homērus, *i*, s. m.=Homer.
homo, *ĭnis*, s. m. = om.
honestas, *ātis* s. f.=cinste.
honestus, *a, um*, adj. =
 cinstit.
honor, *ōris* s. m.=onoare.
hora, *ae*, s. f. = ceas.
Horatius, *i*, s. m.=Horațiu.

horreum, *i*, s. n. = hambar.
horrendus, *a, um*, adj. =
 vrednic de groază.
horreo, *ēre, ui*, c. II = a
 se îngrozi.
horror, *ōris*, s. m. = groază.
hortor, *āri, ātus sum*, c.
 I = a îndemna.
hortus, *i*, s. m. = grădină.
hospes, *itis*, s. m. = oas-
 pete.
hospitalīter, adv. = ospi-
 talier.
hospitium, *ii*, s. n. = ospi-
 talitate.
ibi, adv. = acolo.
ictus, *ūs*, s. m. = lovitură.
id, nom. neutru dela *is* =
 aceasta.
idcirco, adj. = pentru a-
 ceasta.
īdem, *eādem, īdem*, pron.
 dem. = acelaș, aceeaș.
idoneus, *a, um*, adj. = po-
 trivit, capabil, favorabil.
idus, *uum*, s. f. pl. = ide,
 a 13-a, a 15-a zi din lună.
igītur, adv. = așa dar.
ignavia, *ae*, s. f. = lene.
ignāvus, *a, um*, adj. =
 leneș.
ignis, *is*, s. m. = foc.

hostia, *ae*, s. f. = jertfă,
 victima dela un sacrificiu.
hostilis, *e*, adj. = dușman.
hostis, *is*, s. m. = dușman.
huc, adv. = încoace, aici
 cu mișcare.
humānus, *a, um*, adj. =
 omenesc.
humērus, *i*, s. m. = umăr.
humīlis, *e*, adj. = umilit.
humus, *i*, s. f. = pământ.
humi, = la pământ.
humo, *āre*, c. I = a în-
 gropă.
hydra, *ae*, s. f. = hidră.

I.

ignobīlis, *e*, adj. = necu-
 cunoscut, nevrednic.
ignorantia, *ae*, s. f. = ne-
 știință.
ignōro, *āre*, c. I = a nu
 cunoaște.
ignosco, *ēre, ōvi, ōtum*,
 c. III = a iertă.
ignōtus, *a, um*, adj. = ne-
 cunoscut.
ille, *illa, illud* pron. dem.
 = acel, acea.
illīco, adv. = în acel loc.
illuc, adv. = acolo (cu miș-
 care).
illūdo, *ēre, si, sum*, c. III,
 = a-și bate joc.
illustris, *e*, adj. = strălucit.

illustro, *āre*, c. I = a lumina.

Illyricum, *i*, s. m. = Iliria.

imāgo, *inis*, s. f. = imagine.

imber, *ris*, s. m. = ploaie.

imberbis, *e*, adj. = fără barbă.

imitatio, *ōnis*, s. f. = imitație.

imitor, *āri*, *ātus sum*, c. I = a imita.

immanitas, *ātis*, s. f. = cruzime, sălbătăcie.

immatūrus, *a*, *um*, adj. = prea timpuriu.

immemor, *ōris*, adj. = neaducător aminte.

immensus, *a*, *um*, adj. = nemăsurat.

immergo, *ēre*, *si*, *sum*, c. III = a vâri, a cufundă.

immineo, *ēre*, c. II = a amenința, a fi aproape.

immitto, *ēre*, *isi*, *issum*, c. III = a amestecă, a trimite.

se immitere = a se arunca.

immōlo, *āre*, c. I = a ucide, a jertfi.

immobilis, *e*, adj. = nemišcat.

immortalis, *e*, adj. = nemuritor.

immōtus, *a*, *um*, adj. = nemišcat.

immūnis, *e*, adj. = scutit de.

impar, *āris*, adj. = nepotrivit, neegal, nepăreche.

impatiens, *tis*, adj. = nerăbdător, neputând suferi.

impedio, *īre*, *īvi*, (*ii*) *ītum*, c. IV = a împedica.

impendeo, *ēre*, *dī*, c. II = a fi atârnat.

imperātor, *ōris*, s. m. = general.

imperium, *ii*, s. n. = putere, guvern.

impēro, *āre*, c. I = a porunci, a comandă.

impertio, *īre*, *īvi*, *ītum*, c. IV = a trimite, a da.

impetro, *āre*, c. I = a obține.

impētus, *ūs*, s. m. = atac, năvală.

impleo, *ēri*, *ēvi*, *ētum*, c. II = a umplea.

implōro, *āre*, c. I = a cere cu lacrimi.

impluvium, *ii*, s. n. = avuzul de apă de mijlocul atriului.

impōno, *ēre*, *sui*, *situm*, c. III = a pune mai mare peste ceva, a pune pe.

impōtens, *tis*, adj. = nestăpân pe sine, smintit.

importo, *āre*, c. I = a importa, a aduce dintr'o țară în alta.

improbĭtas, *ātis*, s. f. = necinste.
imprōbus, *a, um*, adj. = îndrăzneţ, rău.
impūdēns, *tis*, adj. = neruşinat.
impūne, adv. = nepedepsit.
impunitas, *ātis*, s. f. = nepedepsire.
impunitus, *a, um*, adj. = nepedepsit.
imus, *a, um*, superl. dela *infra*, = cel mai de jos.
in, prep. = în, împotrivă.
incaute, adv. = fără băgare de seamă.
incautus, *a, um*, adj. = neprevăzător.
incēdo, *ēre, essi, essum*, c. III = a merge.
incendium, *ii*, s. n. = foc.
incendo, *ēre, si, sum*, c. III = a aprinde.
inceptum, *i*, s. n. = început, plan.
inceptus, *a, um*, part. de la *incipio* = început.
incertus, *a, um*, adj. = nesigur.
incĭdo, *ēre, i*, c. III = a se întâmpla, a da peste, a se întâlni.
incĭdo, *ēre, i, ĭsum*, c. III = a săpă, tăia.
incipio, *ēre, ĕpi, eptum*, c. III = a începe.

incĭto, *āre*, c. I = a aţâţa, a îndemna.
inclāmo, *āre*, c. I = a strigă, a chemă.
inclĭno, *āre*, c. I = a se plecă.
inclĭtus, *a, um*, adj. = vestită.
inclūdo, *ēre, ūsi, ūsum*, c. III = a închide.
inclūsus, *a, um*, part. de *inclūdo*, = închis.
incōla, *ae*, s. m. = locuitor.
incōlo *ēre, ui*, c. III = a locui.
incolūmis, *e*, adj. = nevătămat, sănătos.
incommōdum, *i*, s. n. = nenorocul.
incommōdus, *a, um*, adj. = neplăcut, nefolositor
inconstantia, *ae*, s. f. = nestatornică.
increbresco, *ēre, brui*, c. III = a creşte.
incredibĭlis, *e*, adj. = de necrezut.
incūbo, *āre, ui, ĭtum*, c. I = a cloçi.
incultus, *a, um*, adj. = necultivat.
incurro, *ēre, curri, cursum*, c. III = a năvăli, a alergă.
incursio, *ōnis*, s. f. = năvălire.
incus, *ūdis*, s. f. = ilău.

incutio, *ĕre, ussi, ussum*,
c. III = a ciocni.

inde, adv. = de acolo, apoi.

India, *ae*, s. f. = India.

indemnis, *e*, adj. = nevătămat.

indicium, *i*, s. n. = dovadă, semn.

indīco, *āre*, c. I = a arăta, descoperi.

indīco, *ĕre, xi, ctum*, c. III
= a vesti.

Indīcus, *a, um*, adj. = din India.

indigeo, *ĕre, ui*, c. II = a avea nevoie de.

indignatio, *ōnis*, s. f. = indignare.

indigne, adj. = cu mulțumire.

indignus, *a, um*, adj. = nedemn.

indoctus, *a, um*, adj. = lipsit de învățătură.

indūco, *ĕre, uxi, uctum*,
c. III = a duce.

indulgeo, *ĕre, si, tum*, c. II = a fi îngăduitor.

induo, *ĕre, ui, ūtum*, c. III
= a îmbrăca.

indūro, *āre*, c. I = a învârtoșă.

industria, *ae*, s. f. = hărnicie, zel, șiretenie.

inedia, *ae*, s. f. = foame, nemâncare.

inīre iter = a se pune la drum.

ineo, *īre, ii, itum* = a intra.

inīre consilium = a lua hotărârea.

indutiāe, *ārum*, s. f. pl. = armistițiu.

iners, *tis*, adj. = leneș, nemișcat.

infans, *tis*, s. m. f. = copil.

infelix, *īcis*, adj. = nefericit.

infēri, *ōrum*, s. m. pl. = iad.

infēro, *erre, tūli, lātum*,
= a vără.

infērus, *a, um*, adj. = care e jos.

infestus, *a, um*, adj. = dușmănos, învrăjbit.

infīmus, *a, um*, superlat. dela *infērus*, = cel mai de jos, cel mai din urmă.

infirmitas, *ātis*, s. f. = slăbiciune, boală.

inflammo, *āre*, c. I. = a înflăcără, a aprinde.

influo, *ĕre, uxi, uxum*,
c. III = a curge, a pătrunde.

informo, *āre*, c. I = a învăța.

infra, prep. = jos, sub.

infringo, *ĕre, ēgi, actum*,
c. III = a sdrobi.

infundo, *ĕre, ūdi, ūsum*,
c. III = a răspândi.

ingenium, *ii*, s. n. = talent.

ingens, *tis*, adj. = mare. enorm.

ingēro, *ēre, essi, estum*, c. III = a aduce.

ingrātus, *a, um*, adj. = nerecunoscător.

ingredior, *ēdi, essus sum*, c. III = a înaintă, a merge.

ingressus, *ūs*, s. m. = intrare.

inhumānus, *a, um*, adj. = neomenos.

inhūmo, *āre*, c. I = a îngropă.

inimīcus, *i*, s. m. = dușman.

iniquitas, *ātis*, s. f. = nedreptate.

inīquus, *a, um*, adj. = nedrept.

initium, *ii*, s. n. = început.

inicio, *ēre, ēci, ectum*, c. III = a aruncă.

injungo, *ēre, nxi, nctum*, c. III = a uni, a adăugă, a impune.

injuria, *ae*, s. f. = nedreptate, vătămare.

injussū, *abl.*, s. m. = fără porunci.

innōcens, *tis*, adj. = nevinovat.

inopinātus, *a, um*, adj. = neașteptat.

inops, *is*, adj. = sărac.

inquam, *inquis*, verb defectiv = zic, zice.

inquit, = zice, zise.

insatiabilis, *e*, adj. = nesăturat.

inscribo, *ēre, psi, ptum*, c. III = a înscrie.

insēquor, *ēqui, cūtus sum*, c. III = a urmări.

insēro, *ēre, ui, rtum*, c. III = a introduce.

insidiae, *ārum*, s. f. pl. = curse.

insidiōse, adv. = prin viclenie.

insignis, *e*, adj. = ilustru, strălucit.

insilio, *īre, ui*, c. IV = a sări.

insisto, *ēre, stiti, stitum*, c. III = a se opri.

insimūlo, *āre*, c. I = a învinui.

insinuo, *āre*, c. I = a se strecură.

instituo, *ēre, ui, tūtum*, c. III = a hotărî, a crește.

insto, *āre, stiti, stātum*, c. I = a se apropiă, a amenință.

instruo, *ēre, uxi, ctum*, c. III = a întemeiă, a instrui, a da..

insūla, *ae*, s. f. = insulă.

inum, *esse, fui* = a se află.

insūper, adv. = pe deasupra.

insusurro, *āre*, c. I = a șopti.

intactus, *a, um*, part. = neatins.

intēger, *gra, grum*, adj. = neatins, întreg.

integritas, *ātis*, s. f. = întregime, curăţenie.

intelligo, *ēre, llexi, llectum*, c. III = a înţelege.

intempērans, *tis*, adj. = neînfrănat.

intentus, *a, um*, adj. = aţintit, atent.

inter, prep. cu ac. şi adv. = între, în mijlocul.

interea, adv. = în acest timp.

interdiu, adv. = în timpul zilei.

intereo, *īre, īi, ītum*, c. IV = a muri.

interfectus, *a, um*, part. dela *interficio*, = ucis.

interficio, *ēre, ēci, ectum*, c. III = a ucide.

interīmo, *ēre, ēmi, emp-tum*, c. III = a distruge.

interior, *ius*, gen. *ōris*, comp. dela *inter* = care e înăuntru.

interītus, *ūs*, s.m. = moarte.

internus, *a, um*, adj. = dinăuntru.

Mare internum, = Marea Mediterană.

interpretor, *āri*, c. I = a interpretă, a explica.

interrōgo, *āre*, c. I = a întrebă.

intersum, *esse, fui*, = a fi de faţă.

intervenio, *īre, ēni, entum*, c. IV = a sosi.

intestīnus, *a, um*, adj. = intern.

intīmus, *a, um*, adj. superl. = cel mai dinăuntru.

intonsus, *a, um*, adj. = netuns.

intra, adv. = înăuntru.

intro, *āre*, c. I = a intră.

introdūco, *ēre, xi, ctum*, c. III = a introduce.

introeo, *īre, īi, ītum* = a intră.

intuens, *tis*, part. dela *intueor*, = privind.

intueor, *ēri, ītus sum*, c. II = a privi.

intus, adv. = înăuntru.

inultus, *a, um*, adj. = nerăzbunat.

inundatio, *ōnis*, s. f. = inundaţie.

inundātus, *a, um*, part. dela *inundo* = plin cu apă, inundat.

inutīlis, *e*, adj. = nefolositor.

invādo, *ēre, si, sum*, c. III = a năvăli.

- invēho**, *ēre, exi, ectum*,
c. III = a trage, a cără.
- invenio**, *īre, ēni, entum*,
c. VI = a născoci, a des-
coperi.
- inverecunde**, adv. = fără
rușine.
- invicem**, adv. = pe rând.
- invictus**, *a, um*, adj. = ne-
învins.
- invideo**, *ēre, īdi, īsum*, c.
II = a invidiă.
- invidia**, *ae*, s. f. = invidie.
- inviolātus**, *a, um*, adj. =
nepângărit.
- invīsus**, *a, um*, adj. = odios.
- invīto**, *āre*, c. I = a invită.
- invius**, *a, um*, adj. = fără
drumuri.
- invōlo**, *āre*, c. I = a sbură.
- involvero**, *ēre, olvi, olūtum*,
c. III = a învălui.
- Iphicles**, *is*, s. m. = Ificles.
- Iphigenia**, *ae*, s. f. = Ifi-
genia.
- ipse**, *ipsa, ipsum*, pron.
dem. = însuș, însăș.
- ira**, *ae*, s. f. = mânie.
- irascor**, *sci, rātus sum*,
c. III = a se mâniă.
- irātus**, *a, um*, part. dela
irascor, = înfuriat.
- irretitus**, *a, um*, adj. =
prins în lanțuri.
- irrideo**, *ēre, si, sum*, c.
II = a-și bate joc.
- irritus**, *a, um*, adj. = za-
darnic.
- irrumpo**, *ēre, ūpi, uptum*,
c. III = a se repezi, a
intră repede.
- irruo**, *ēre, ui*, c. III = a
năvăli.
- is, ea, id**, pron. demonstr. =
acest, aceasta.
- iste**, *ista, istud*, pron.
dem = acest, aceasta.
- Ister**, *tri*, s. m. = Dunărea.
- Isthmus**, *i*, s. m. = Istmul.
- istic**, adv. = acolo.
- ita**, adv. = așa.
- Italia**, *ae*, s. f. = Italia.
- ităque**, conj. = așa dar.
- item**, adv. = deasemenea.
- iter**, *itinēris*, s. n. = drum.
- itērum**, adv. = din nou,
a doua oară.
- Ithacensis**, *e*, adj. = din
Itaca.
- Ithăci**, *ōrum*, s. m. pl. =
locuitori din Itaca.
- J.**
- jaceo**, *ēre, ui*, c. II = a
zăcea.
- jacio**, *ēre, jēci, jactum*, c.
III = a aruncă.

jacto, *āre*, cl. I = a aruncă,
a se lăudă.

jactūra, *ae*, s. f. = pierdere.

jactus, *ūs*, s. m. = arun-
cătură.

jam, adv. = deja.

janitor, *ōris*, s. m. = portar.

janua, *ae*, s. f. = ușă.

Janus, *i*, s. m. = zeul Janus.

jecur, *cōris*, s. n. = maiu,
ficat.

jocōsus, *a, um*, adj. = glu-
meț.

jocus, *i*, s. m. = glumă.

Jovis, gen. dela *Juppiter*.
= Jupiter, tatăl zeilor.

juba, *ae*, s. f. = coamă de
cască.

jubeo, *ēre, jussi, jussum*,
c. II = a porunci.

jucunde, adv. = plăcut.

jucundus, *a, um*, adj. =
plăcut, vesel.

judex, *icis*, s. m. = jude-
cător.

judicium, *ii*, s. m. = ju-
decată.

judico, *āre*, c. I = a judecă.

jugūlo, *āre*, c. I = a gă-
tui.

jugūlum, *i*, s. n. = gât.

Jugurtha, *ae*, s. m. = Ju-
gurta.

jugum, *i*, s. n. = jug.

jungo, *ēre, nxi, nctum*,
c. III = legă, a uni.

Julia, *ae*, s. f. = Iulia.

Julius ii, s. m. = Iuliu.

Juno, *ōnis*, s. f. = Junona.

Juppiter, *Jovis*, s. m. =
Jupiter.

jure, adv. = pe drept.

juro, *āre*, c. I = a jură.

jus, *ris*, s. n. = drept, lege.

jusjurandum, *i*, s. n. = ju-
rământ.

jussum, *i*, s. n. = poruncă.

jussus, *ūs*, s. m. = po-
runcă.

justitia, *ae*, s. f. = dreptate.

justus, *a, um*, adj. = drept.

juvēnis, *e*, adj. = tânăr.

juventus, *ūtis*, s. f. = tine-
rețe.

juvo, *āre, jūvi, jutum*, c.
I = a ajuta.

juxta, prep. cu acuz. = lângă.

L.

labor, *ōris*, s. m. = muncă.

labor, *i, psus sum*, c.
III = a lunecă.

labōro, *āre*, c. I = a lucra,
a munci, a suferi.

labrum, *i*, s. n. = buză.

lac, tis, s. n. = lac.
Lacedaemon, ōnis, s. f. =
 Lacedemona, Sparta.
Lacedaemonius, a, um,
 adj. = lacedemonian.
lacĕro, āre, c. I = a sfă-
 șia.
laccio, ěre, ūvi, ūtum, c.
 III = a hărțui.
lacinia, ae, s. f. = frag-
 ment, bucată.
lacrĭma, ae, s. f. = lacrimă.
lacrĭmo, āre, c. I = a
 plânge.
lacunar, āris, s. n. = pla-
 fond, pod.
lacus, ūs, s. m. = lac.
laedo, ěre, si, sum, c.
 III = a râni.
Lāertes, ae, s. m. = Laerte,
 tatăl lui Ulise.
laetitia, ae, s. f. = bu-
 curie.
laetor, āri, c. I = a se
 bucură.
laetus, a, um, adj. = vesel.
laevus, a, um, adj. = stâng.
lamentor, āri, c. I. = a jăli.
lamentum, i, s. n. = plân-
 gere.
lamĭna, ae, s. f. = foaie de
 de metal.
lana, ae, s. f. = lână.
lancea, ae, s. f. = lance.
laneus, a, um, adj. = de
 lână.

lanio, āre, c. I = a sfășia.
lapideus, a, um, adj. =
 de piatră.
lapis, ĭdis, s. f. = piatră.
laqueus, i, s. m. = laț.
largior, ūri, ūtus sum, c.
 IV = a da, a risipi.
Larentia, ae, s. f. = La-
 rentia.
late, adv. = până departe.
lateo, ěre, ui, c. II = a
 stă ascuns.
latex, ĭcis, s. m. = apă de
 izvor.
latĭne, adv. = în latinește.
Latĭni, ōrum, s. m. pl. =
 Latini.
latĭnus, a, um, adj. = latin.
latrātus, ūs, s. m. = lătrat.
latro, ōnis, s. m. = hoț.
latro, āre, c. I = a latră.
latus, ěris, s. n. = coastă.
latus, a, um, adj. = lat.
laudabilis, e, adj. = vred-
 nic de laudă.
laudo, āre, c. I. = a lăuda.
laureus, a, um, adj. = de
 laur.
laurus, i, s. f. = laur.
laus, dis, s. f. = laudă.
lavo, āre, c. I = a spăla.
lectĭca, ae, s. f. = lectică.
lectio, ōnis, s. f. = lecție.
lectŭlus, i, s. m. = pat.
lectus, i, s. m. = pat.

legatio, *ōnis*, s. f. = ambasadă, solie.
legātus, *i*, s. m. = legat, ambasador.
legio, *ōnis*, s. f. = legiune.
legionarius, *a, um*, adj. = legionar, din legiune.
lenio, *īre, īvi, (ii), ītum*, c. IV = a îmblânzi, a liniști.
lenis, *e*, adj. = încet.
lentus, *a, um*, adj. = încet.
leo, *ōnis*, s. m. = leu.
Leonidas, *ae*, s. m. = Leonida.
Lerna, *ae*, s. f. = Lerna, o mlaștine din Argolida.
levis, *e*, adj. = ușor.
levīter, adv. = ușor.
levo, *āre*, c. I = a aruncă, a ușură.
lex, *egis*, s. f. = lege.
libenter, adv. = bucuros.
Liber, *i*, s. m. = zeul Bacchus.
liber, *ēra, ērum*, adj. = liber.
libēri, *ōrum*, s. m. pl. = copii.
liber, *bri*, s. m. = carte.
liberālis, *e*, adj. = darnic, liberal; *liberāles artes* = artele frumoase.
liberalīter, adv. = cu darnicie, liberal.
libēre, adv. = în voie.

libēro, *āre*, c. I = a slobozi, a elibera.
libertas, *ātis*, s. f. = libertate.
libet, *ēre, buit* sau *libitum est*, verb unipers. = îmi place.
libīdo, *īnis*, s. f. = desfrânare.
licet, *ēre, uit* sau *licitum est*, verb unipers. = e permis.
lictor, *ōris*, s. m. = lictorul ce mergea cu fascele înaintea magistratului.
lignātor, *ōris*, s. m. = lemnar.
ligneus, *a, um*, adj. = de lemn.
lignum, *i*, s. n. = lemn.
limen, *īnis*, s. n. = prag.
limus, *i*, s. m. = noroiu.
lingua, *ae*, s. f. = limbă.
linteum, *i*, s. n. = pânză, cortină.
linteus, *a, um*, adj. = de in.
Lipāra, *ae*, s. f. = Lipara, insulă.
liquīdus, *a, um*, adj. = lichid.
littērae, *ārum*, s. f. pl. = literatură, scrisoare.
litterarius, *a, um*, adj. = literar.
littus, *ōris*, s. n. = țarm.
Livius, *ii*, s. m. = Liviu.

loco, *āre*, c. I = a așeză.
locuplētō, *āre*, c. I. = a
 îmbogăți.
locus, *i*, s. m. și pl. *loca*,
ōrum = loc.
Locusta, *ae*, s. f. = Locusta,
 o otrăvitoare.
longe, adv. = departe, de
 departe.
longinquus, *a, um*, adj. =
 depărtat.
longitūdo, *īnis*, s. f. = lun-
 gime.
longius, comp. adv. = mai
 departe.
longus, *a, um*, adj. = lung.
loquor, *i, cūtus sum*, c.
 III = a vorbi.
lorīca, *ae*, s. f. = platoșă.
lorum, *i*, s. n. = curea.
lubricus, *a, um*, adj. =
 lunecos.
luceo, *ēre, xi*, c. II = a
 lumina.
lucror, *āri, ātus sum*, c.
 I = a câștiga.
Lucius, *ii*, s. m. = Luciu.
luctus, *ūs*, s. m. = doliu,
 durere.

ludo, *ēre, si, sum*, c. III =
 a se jucă, a râde de
 cineva. ¶

ludus, *i*, s. m. = joc, exer-
 cițiu, școală.

lugeo, *ēre, xi, ctum*, c. II =
 a plânge.

lumen, *īnis*, s. n. = lumină.

luna, *ae*, s. f. = lună.

luo, *ēre, lui*, c. III = a spăla,
 a ispăși.

lupa, *ae*, s. f. = lupoaică.

lupus, *i*, s. m. = lup.

luscinia, *ae*, s. f. = pri-
 vighetoare.

lustratio, *ōnis*, s. f. = in-
 specție, purificare, cu-
 rățire.

lustro, *āre*, c. I = a puri-
 fică, a curăți.

Lutatus, *ii*, s. m. = Lutațiu.

lux, *cis*, s. f. = lumină.

primā luce, = în zorii zilei.

Lycurgus, *i*, s. = Lycurg.

Lydia, *ae*, s. f. = Lidia.

Lysimachus, *i*, s. m. = Li-
 simach.

M.

Macedonia, *ae*, s. f. = Ma-
 cedonia.

machīna, *ae*, s. f. = mașină,
 instrument.

macies, *ēi*, s. f. = slăbi-
 ciune.

macūlo, *āre*, c. I = a
 păta.

madeo, *ēre, ui*, c. II = a fi muiat, a fi parfumat.
madefacio, *ēre, ēci, factum*, c. III = a stropi, a ĩnmuia.
Maecius, *ii*, s. m. = Maecius.
Maeoticus, *a, um*, adj. = Meotic.
maeror, *ōris*, s. m. = tristețe.
maestus, *a, um*, adj. = trist.
magis, *adv.* = mai mult.
magister, *tri*, s. m. = profesor, cioban.
magistratus, *ūs*, s. m. = magistrat și magistratură.
magnificentia, *ae*, s. f. = măreție.
magnificus, *a, um*, adj. = măreț.
magnitudo, *ĭnis*, s. f. = mărime.
magnopere, *adv.* = f. mult.
magnus, *a, um*, adj. = mare.
major, *ūs*, genet. *ōris*, comparativ dela *magnus*, = mai mare.
majores, *um*, s. m. pl. = strămoși.
male, *adv.* = rău.
malevölus, *a, um*, adj. = rău voitor, dușman.
maligne, *adv.* = rău.

malitia, *ae*, s. f. = răutate.
malo, *malle, malui*, = a preferă.
mālum, *i*, s. n. = măr.
malum, *i*, s. n. = rău.
malus, *a, um*, adj. = rău.
mamma, *ae*, s. f. = țată.
mandatum, *i*, s. n. = ĩnsărcinare, ordin.
mando, *āre*, c. I = a ĩnsărcinā cu ceva, a porunci.
mane, *adv.* = dimineața.
maneo, *ēre, si, sum*, c. II = a rămāneā, a așteptā.
Manes, *ium*, s. m. pl. = zei Mani.
manifestus, *a, um*, adj. = vădit.
manipulāris, *e*, adj. = de companie.
manipulus, *i*, s. m. = companie de soldați.
Manlius, *ii*, s. m. = Manliu, general roman.
manus, *ūs*, s. f. = mână, trupă.
Marāthon, *ōnis*, s. f. = Maraton.
Marcus, *i*, s. m. = Marcus.
mare, *is*, s. n. = mare.
marinus, *a, um*, adj. = de mare.
maritimus, *a, um*, adj. = de mare.
maritus, *i*, s. m. = bărbat, soț.

Marius, *ii*, s. m. = Mariu.
marmoreus, *a, um*, adj. =
 de marmoră.
Mars, *tis*, s. m. = Marte,
 zeul războiului.
dies Martis, = Marți.
mater, *tris*, s. f. = mamă.
materia, *ae*, s. f. = materie.
matrimonium, *ii*, s. n. =
 căsătorie.
matrōna, *ae*, s. f. = matrona.
matūrus, *a, um*, adj. = copt.
maxīme, adv. superl. =
 foarte tare, mai ales.
maxīmus, *a, um*, superl.
 dela *magnus* = f. mare.
me, acus. și abl. sing. dela
 pron. personal *ego*.
medīcus, *i*, s. m. = doctor.
medius, *a, um*, adj. = la
 mijloc, mijlociu.
mel, *llis*, s. m. = miere.
melior, *ius*, g. *ōris*, com-
 parativ, dela *bonus* =
 mai bun.
melius, comparat. dela adv.
bene = mai bine.
membrum, *i*, s. n. = mem-
 bru.
memīni, *isse*, v. defect =
 a se aminti,
memor, *ōris*, adj. = care
 își aduce aminte.
memoria, *ae*, s. f. = amin-
 tire.

memōro, *āre*, c. I. = a
 aminti.
mendax, *ācis*, adj. = min-
 ciunos.
mendīcus, *i*, s. m. = cer-
 șetor.
mens, *tis*, s. f. = minte.
mensa, *ae*, s. f. = masă.
mensis, *is*, s. m. = lună.
mentio, *ōnis*, s. f. = pome-
 nire, mențiune.
mentior, *īri, mentītus*
sum, c. IV = a minți.
mentum, *i*, s. n. = bărbie.
mercātor, *ōris*, s. m. = ne-
 gustor.
mercātūra, *ae*, s. f. = me-
 seria de negustor.
mercenarius, *a, um*, adj. =
 cu plată, lefegiu.
merces, *ēdis*, s. f. = răs-
 plată.
Mercurius, *ii*, s. m. = Mer-
 cur, zeul comerțului.
dies Mercurii = Mercuri-
mereo, *ēre, uī, itum*, c.
 II = a merita, a câștiga.
meridies, *ēi*, s. f. = mia-
 zăzi.
merus, *a, um*, adj. = curat,
 = pur.
merx, *cis*, s. f. = marfă.
meritorius, *a, um*, adj. =
 inchiriat.
merītum, *i*, s. n. = câștig,
 folos, merit.

metior, *īri, mensus sum*,
c. IV = a măsură.

metuo, *ēre, uī, ūtum*, c.
III = a se teme de.

metus, *ūs*, s. m. = frică.

meus, *a, um*, adj. poses. =
al meu.

Midas, *ae*, s. m. = regele
Midas.

migro, *āre*, c. I = a se
strămută, a merge aiu-
rea.

mihi, dat. dela *ego* = mie.

miles, *ītis*, s. m. = soldat.

militāris, *e*, adj. = soldătesc.

militia, *ae*, s. f. = războiu.

milīto, *āre*, c. I = a se
luptă.

mille, plural *milia*, num.
card. = o mie.

millesimū, *a, um*, num.
ord. = al 1000-lea.

Milo, *ōnis*, s. m. = Milone.

Minerva, *ae*, s. f. = Mi-
nerva, zeița înțelepciuni.

minae, *ārum*, s. f. plur. =
amenințări.

minīme, adv. = foarte puțin,
de loc.

minister, *tri*, s. m. = ser-
vitor.

ministro, *āre* c. I = a servi
(la masă).

ministrātor, *ōris*, s. m. =
slujitor.

Minōs, *ois*, s. m. = Minos.

minūtus, *a, um*, adj. = mic,
slab.

minor, *minus*, comp. al lui
parvus, = mai puțin.

minor, *āri, ātus sum*, c.
I = a amenința.

mirabilis, *e*, adj. = minunat.

mirmillo, *ōnis*, s. m. = un
fel de gladiator cu un coif
pe vârful căruia era un
pește.

miror, *āri*, c. I = a se
miră.

mirus, *a, um*, adj. = vred-
nic, de admirat.

Misēnus, *i*, s. m. = Misen,
port în Campania.

misceo, *ēre, scui, xtum*,
c. II = a amestecă.

miser, *ēra, ērum*, adj. =
nenorocit.

miserabilis, *e*, adj. = de
plâns.

miseratio, *ōnis*, s. f. = milă.

misēre, adv. = jalnic.

misēret, *ēre, uit*, v. nepers.
= mi-e milă.

misereror, *ēri, itus sum*,
c. II, = a compătimi, a fi
milă.

miseria, *ae*, s. f. = neno-
rocire, sărăcie.

misericordia, *ae*, s. f. =
milă.

miserīcors, *dis*, adj. = milos.

misēror, *āri*, c. I = a deplânge.

missīle, *is*, s. n. = armă ce se aruncă.

missus, *a, um*, part, dela *mitto* = trimis.

mitīgo, *āre*, c. I = a îmblânzi.

mitis, *e*, adj. = blând.

mitto, *ēre, mīsi, missum*, c. III = a trimite.

mobīlis, *e*, adj. = mobil.

moderatio, *ōnis*, s. f. = cumpătare.

moderātus, *a, um*, adj. = moderat, cumpătat.

modestus, *a, um*, adj. = modest.

modīcus, *a, um*, adj. = modest.

modo, adv. = tocmai, de curând.

nonmōdo, adv. = nu numai.

modus, *i*, s. m. = măsură.

moenia, *ium*, s. n. pl. = ziduri.

Moesi, *ōrum*, s. m. pl. = locuitorii din Moesia.

moles, *is*, s. f. = întăritură.

moleste, adv. = cu durere.

molestus, *a, um*, adj. = neplăcut, supărător.

molior, *īri, ūtus sum*, c. IV = a unelti.

mollis, *e* adj. = moale.

moneo, *ēre, ūi, ūtum* c.

II = a sfătui, a porunci.

mons, *tis*, s. m. = munte.

monstro, *āre*, c. I = a arătă.

monstrum, *i*, s. n. = monstru.

mora, *ae*, s. f. = întârziere.

morbis, *i*, s. m. = boală.

mordeo, *ēre, momordi, morsum*, c. II = a mușca.

moriis, *mori, mortuus sum* = a muri.

moror, *āri, ātus sum*, c. I = a întârziă.

morōsus, *a, um*, adj. = scrupulos, supărăcios.

mors, *tis*, s. f. = moarte.

morsus, *ūs*, s. m. = mușcătură.

mortālis, *e*, adj. = muritor.

mortifer, *ēra, ērum*, adj. = aducător de moarte.

mortuus, *a, um*, part dela *moriis* = mort.

mos, *oris*, s. m. = obicei.

morem gerere = a face pe plac.

motus, *ūs*, s. m. = mișcare, cutremur.

moveo, *ēre, ōvi, ōtum*, c. II = a mișca.

mox, adv. = în curând.

mugio, *īre, ūi, ūtum*, c. IV = a mugii.

mulceo, *ēri, ulsi, ulsum*,
c. II = a desmierdă.
mulier, *ēris*, s. f. = femeie.
multitudo, *īnis*, s. f. =
mulțime.
multo, *lāre*, c. I = a pe-
depsi.
multō, adv. = mult, cu
mult.
multum, adv. = mult.
multus, *a, um*, adj. = mult.
mundus, *i*, s. m. = lume.
munimentum, *i*, s. n. = în-
tăritură.
munio, *īre, īvi*, sau *ii, ītum*,
c. IV = a întări.
munitio, *ōnis*, s. f. = întă-
ritură.
munus, *ēris*, s. n. = dar,
sarcină, joc de gladiatori.

murīnus, *a, um*, adj. = de
șoarec.
murus, *i*, s. m. = zid.
mus, *ris*, s. m. = șoarec.
Mus, *ris*, s. m. = Mus,
nume propriu.
Musa, *ae*, s. f. = Musă.
musculus, *i*, s. m. = șori-
cel.
musculus, *i*, adj. = mușchiu.
muto, *āre*, c. I = a mută,
a schimbă.
Mycēnae, *ārum*, s. f. plu-
ral = Micene, oraș în
Grecia.
Myndus, *i*, s. m. = Myndus.
Myrmidōnes, *um, s. m. pl.*
= Mirmidoni, popor din
Tesalia.

N.

nam, conj. = căci.
naris, *is*, s. f. = nas, nare.
narro, *āre*, c. I = a po-
vesti.
nascor, *i, natus sum*, c.
III = a naște.
natio, *ōnis*, s. f. = națiune.
nativus, *a, um*, adj. = în-
născut.
natūra, *ae*, s. f. = natură.
naturālis, *e*, adj. = natural.
natus, *a, um*, part. dela
nascor = născut.

natu, abl. dela *natus* = prin
vrastă.
naufragium, *ii*, s. n. = nau-
fragiu.
nauta, *ae*, s. m. = corăbier.
nauticus, *a, um*, adj. = de
corăbier.
navālis, *e*, adj. = de co-
rabie.
navigatio, *ōnis*, s. f. =
navigație.
navīgo, *āre*, c. I = a navigă.
navis, *is*, s. f. = corabie.

navo, *āre*, c. I = a arăta, dovedi.

navāre opēram = a se în-deletnici, a săvârși ceva.

nē, alipit în urma cuvintului = oare ?

nē, *conj.* = ca să nu.

Neapōlis, *is*, s. f. = orașul. Neapole.

nec, *adv.* = și nu, nici.

necessarius, *a, um*, adj. = folositor; neapărat.

nesesse, *adv.* = neapărat trebuitor.

neco, *āre*, c. I = a ucide.

nefas, nedeclin. = crimă, nelegiuire.

neglegens, *tis*, adj. = negligent.

neglegentia, *ae*, s. f. = nepăsare.

neglīgo, *ēre, exi, ectum*, c. III = a neglija.

nego, *āre*, c. I = a zice că nu, a tăgădui, a refuza.

negotium, *ii*, s. n. = treabă, afacere, însărcinare.

Nemeaeus, *a, um*, adj. = din Nemea.

nemo, *inis*, pron. nehot. = nimeni.

Neptūnus, *i*, s. m. = Neptun, zeul mării.

neque, *adv.* = și nu, nici.

nequeo, *īre, īvi, itum*, c. IV = a nu putea.

Nerva, *ae*, s. m. = Nerva.

Nero, *ōnis*, s. m. = Nerone.

nervus, *i*, s. m. = nerv.

nescio, *īre, īvi, (ii), itum*, c. IV. = a nu ști.

nescius, *a, um*, adj. = neștiutor.

neve, *conj.* = și ca nu.

niger, *nigra, nigrum*, adj. = negru.

nihil, *adv.* = nimic.

Nilus, *i*, s. m. = Nilul.

nimius, *a, um*, adj. = prea mult.

ningit, verb. unip. = ninge.

nisi, *conj.* = dacă nu, afară numai.

niteo, *ēre, ui*, c. II = a străluci, a fi sănătos.

nitor, *ōris*, s. m. = strălucire.

nitor, *i, sus sum*, c. III = a merge, a se sforța.

nix, *nivis*, s. f. = zăpadă.

no, *āre*, c. I = a înnota.

nobilis, *e*, adj. = nobil.

nobis, abl. și dat. plural de la *nos* = nouă, prin noi.

noceo, *ēre, ui, itum*, c. II = a face rău, a vătăma.

noctu, abl., luat adverbial = în timpul nopții.

noctua, *ae*, s. f. = bufniță.

nolo, *nolle, nolui*, = a nu voi.
nomen, *inis*, s. n. = nume.
nomīno, *āre*, c. I = a numi.
non, adv. = nu.
Nonae, *ārum*, s. f. pl. = nonele, a 5 sau a 7 zi din lună.
nondum, adv. = încă nu.
nonnullus, *a, um*, adj. pron. = vre unul; la plural: unii.
nonnunquam, adv. = uneori.
nonus, *a, um*, num. ord. = al 9-lea.
nos, pron. pers., pl. = noi.
noscīto, *āre*, c. I = a cunoaște.
nosco, *are, ovi, otum*, c. III = a cunoaște.
noster, *tra, trum*, pron. poses. = al nostru.
notus, *a, um*, particip. de la *nosco* = cunoscut.
novem, num. card. = nouă.
novitas, *ātis*, s. t. = nouitate.
novus, *a, um*, adj. = nou.
nox, *ctis*, s. f. = noapte.
nubes, *is*, s. f. = nor.
nudo, *āre*, c. I = a desbracă.

O, interjecție, = o!

ob, prep. cu ac. = din pricina.

nudus, *a, um*, adj. = gol.
nullus, *a, um*, adj. pron. = nici unul.

num, partic. întrebătoare = oare?

Numa, *ae*, s. m. = Numa.
numen, *inis*, s. n. = zeitate, putere divină.

numēro, *āre*, c. I = a număra.

numērus, *i*, s. m. = număr.
nummus, *i*, s. m. = ban de argint.

nunc, adv. = acum.

nundīnae, *ārum*, s. f. pl. = bălcu.

nunquam, adv. = niciodată.

nuntio, *āre*, c. I. = a anunța.

nuntius, *ii*, s. m. = vestitor și veste.

nuper, adv. = de curând.

nuptiae, *ārum*, s. f. pl. = nuntă.

nurus, *ūs*, s. f. = noră.

nusquam, adv. = nicăeri.

nutrio, *ire, ivi, itum*, c. IV = a hrăni.

nux, *cis*, s. f. = nucă.

nympha, *ae*, s. f. = nimfă, zeiță.

obcaeco, *āre*, c. I = a orbi.
obdormio, *ire, ivi* sau *ii*,

ītum, c. IV = a adormi.
obeo, *īre, īi, ītum*, = a muri.
obītus, *ūs*, s. m. = moarte.
objicio, *cēre, ēci, ectum*,
 c. III = a aruncă, a se
 pune în cale.
oblecto, *āre*, c. I = a face
 să petreacă, a încântă.
obliviscor, *visci, oblītus
 sum*, c. III = a uită.
obnoxius, *a, um*, adj. =
 expus, vinovat.
oboedio, *īre, īvi, ītum*, c.
 III = a ascultă.
obruo, *ēre, i, ūtum*, c. III
 = a acoperi cu (țără-
 nă, etc.).
obscūro, *āre*, c. I = a în-
 tuneacă.
obscūrus, *a, um*, adj. =
 obscur.
obsēcro, *āre*, c. I = a rugă.
obseruo, *āre*, c. I = a ob-
 servă, a păzi.
obses, *īdis*, s. f. = ostatec.
obsideo, *ēre, sēdi, sessum*,
 c. III = a împresură.
obsidio, *ōnis*, s. f. = asediu.
obsisto, *ēre, obstiti*, c. III
 = a se opune.
obstīno, *āre*, c. III = a se
 încăpățină.
obsum, *obesse, obfui*, = a
 fi de piedică, a fi dăunător.
obtempĕro, *āre*, c. I = a
 ascultă.

obtineo, *ēre, ui, tentum*,
 c. III = a obține.
obtingit, *obtingere, obti-
 git*, verb unipersonal =
 a se întâmplă.
obtrectatio, *ōnis*, s. f. =
 clevetire.
obtrectātor, *ōris*, s. m. =
 luător în răs, glumeț.
obtumesco, *ēre, scui*, c. III
 a se infuriă.
obvenio, *īre, ēni, entum*,
 c. IV = a cădea, a veni.
obviam, adv. = înainte.
obvius, *a, um*, adj. = în
 cale, împotrivă.
obvolvo, *ēre, i, lūtum*, c.
 III = a acoperi.
occasio, *ōnis*, s. f. = ocazie.
occīdo, *ēre, īdi, īsum*, c.
 III = a ucide.
occīsus, *a, um*, part. dela
occīdo = doborît, mort.
occulto, *āre*, c. I = a as-
 cunde.
occultus, *a, um*, part. dela
occūlo = ascuns.
occūpo, *āre*, c. I = a ocupă.
occuro, *currere, curri,
 cursum*, c. III = a întâm-
 pină.
oceānus, *i*, s. m. = ocean.
octāvus, *a, um* num. ord.
 = al optulea.
octō, num. card. = opt.

octogesīmus, *a, um*, num.
ord = al 80-lea.

octoginta, num. card. =
optzeci.

ocūlus, *i*, s. m. = ochiu.

odi, *isse*, = a urî.

odium, *ii*, s. n. = ură.

odor, *ōris*, s. m. = miros.

Oedīpus, *i*, s. m. = Edip.

Oeneus, *ei*, s. m. = Eneu,
regele Calidonului.

offa, *ae*, s. f. = bucată de
pâne.

offendo, *ēre, ndi, nsum*,
c. III = vătămă, a răni.

offensus, *a, um*, part. =
jignit, supărat.

offēro, *offerre, obtūli, oblā-
tum* = a oferi.

officium, *ii*, s. n. = dato-
rie (sarcină, slujbă).

olfacto, *āre*, c. I = a mi-
rosi.

olīm, adv. = odinioară.

olitorius, *a, um*, adj. = de
legume.

olus, *ēris*, s. n. = legumă.

Olympia, *ae*, s. f. = Olimpia.

Olympia, *ōrum*, s. n. pl. =
Jocurile Olimpice.

Olympus, *i*, s. m. = Olimp,
munte din Tesalia, unde
Grecii credeau că e lo-
cuința zeilor.

omen, *inis*, s. n. = pre-
vestire, semn.

omnīno, adv. = cu desăvâr-
șire, cu totul.

omnipōtens, *tis*, adj. = a
tot putinte.

omnis, *e*, adj. = tot, orice.

onēro, *āre*, c. I = a încarcă.

onus, *ēris*, s. n. = povară.

onustus, *a, um*, adj. = îm-
povărat.

opēra, *ae*, s. f. = muncă,
ajutor.

opēram navāre, = a se în-
deletnici.

operio, *īre, ui, rtum*, c.
IV = a închide, a acoperi.

opēror, *āri*, c. I = lucră.

opes, *um*, s. f. pl. = bogăție.

opīfex, *icis*, s. m. = meșter.

opinio, *ōnis*, s. f. = părere.

opitūlor, *āri*, c. I = a ajuta.

oppidānus, *i*, s. m. = oră-
șean.

oportet, *ēre, uit*, v. nepers.
c. II = a trebui.

operior, *īri, pertus sum*
c. IV = a așteptă.

oppīdum, *i*, s. n. = cetate,
oraș.

oppōno, *ēre, sui, sītum*, c.
III = a opune.

opportunitās, *ātis*, s. f. =
așezare potrivită, prilej
bun.

opportūnus, *a, um*, adj. =
prielnic, potrivit.

oppressus, *a, um*, part.

dela *opprimo* = strivit, invins.
opprimo, *ēre, essi, essum*, c. III. = a strivi.
oppugno, *āre*, c. I = a ataca.
ops, *is*, s. f. = ajutor.
optimātes, *um*, s. m. pl. = aristocrați.
optīme, superl. dela adv. *bene* = foarte bine.
optīmus, *a, um*, superl. dela adj. *bonus* = foarte bun.
opto, *āre*, c. I = a dori.
opulentia, *ae*, s. f. = bogăție.
opulentus, *a, um*, adj. = bogat.
opus, *ēris*, s. n. = lucru, lucrare.
ora, *ae*, s. f. = țarm.
oracūlum, *i*, s. n. = oracol.
oratio, *ōnis*, s. f. = discurs.
orātor, *ōris*, s. m. = orator.
orbis, *is*, s. m. = roată, pământul.
orbis, *a, um*, adj. = orfan, lipsit de copii.
Orchomēnus, *i*, s. f. = Orchomene, oraș în Beoția.

Orcus, *i*, s. m. = Orc, zeul iadului. Apoi iadul.
ordo, *īnis*, s. m. = ordine, șir, clasă.
Orestes, *is*, s. m. = Oreste, fiul lui Agamemnon.
oriens, *tis*, s. m. = răsărit.
orīgo, *īnis*, s. f. = origine.
orior, *īri, rtus sum*, c. IV = a se naște.
ornamentum, *i*, s. n. = podoaba.
orno, *āre*, c. I = a impodobi.
oro, *āre*, c. I = a rugă.
ortus, *a, um*, part de le orior = născut.
Orpheus, *ei*, s. m. = Orfeu, cântărețul din liră.
ortus, *ūs*, s. m. = răsărit.
os, *oris*, s. n. = gură, față.
os, *ossis*, s. n. = os.
osiendo, *ēre, ndi, nsum*, sau *ntum*, c. III = a arăta.
ostento, *āre*, c. I = a arăta.
ostium, *ii*, s. n. = ușă.
ovatio, *ōnis*, f. = ovații, triumf, aplauze.
ovis, *is*, s. f. = oae.
ovum, *i*, s. n. = ou.

P

paene, prep. cu ac. și adv. = aproape, cât pe ce.
paenitet, *ēre, uit*, = mă căesc.

Palatīnus mons = muntele

Palatin din Roma.

pagīna, *ae*, s. f. = pagină.

palātum, *i*, s. n. = cerul
gurei.

palaestra, *ae*, s. f. = școală,
pentru exercițiile cor-
pului.

Pallas, *ādis*, s. f. = zeița
Palas sau Minerva.

pallium, *ii*, s. m. = mantă
grecească.

Palus Maeotica = Marea
de Azov.

palus, *ūdis*, s. f. = mlaștină.

palus, *i*, s. m. = stâlp.

paluster, *tris*, *e*, adj. =
mlăștinos.

pampīnus, *i*, s. m. = viță
de vie.

pando, *ēre*, *di*, *nsum*, c. III
= a întinde, a desfășura.

panis, *is*, s. m. = pâne.

Pannonia, *ae*, s. f. = Pano-
nia.

panthēra, *ae*, s. f. = pan-
teră.

Papirius, *ii*, s. m. = Papiriu.

par, *is*, adj. = deopotrivă.

parasītus, *i*, s. m. = parazit.

parco, *ēre*, *peperci*, *par-*
sum sau *parcītum*, c.

III = a cruță.

parcus, *a*, *um*, adj. = avar.

parens, *tis*, s. m. și f. =
părinte (mamă și tată).

pareo, *ēre*, *ui*, *ītum*, c. II =
a ascultă, a se supune.

pario, *ēre*, *pepēri*, *par-*
tum, c. III = a naște.

parricīda, *ae*, s. m. = pa-
ricid, criminal.

parricidium, *ii*, s. n. = pa-
ricid, (crimă).

paries, *ētis*, s. m. = părete.

Paris, *īdis*, s. m. = Paris,
fiul lui Priam.

parīter, adv. = deopotrivă.
paro, *āre*, c. I = a pre-
găti.

pars, *tis*, s. f. = parte, rol.

Parthi, *ōrum*, s. m. pl. =
Parți.

particeps, *īpis*, adj. =
părtaș.

partim, adv. = în parte.

partior, *īri*, *ītus sum*, c.
IV = a împărți.

partus, *ūs*, s. m. = naștere,
copil.

parum, adv. = puțin.

parvus, *a*, *um*, adj. =
mic.

pasco, *ēre*, *pavi*, *pastum*,
c. III = a duce la păscut.

pascor, *i*, *pastus sum*, c.
III = a paște.

pascua, *ōrum*, s. n. pl. =
pășune.

passim, adv. = ici, colo.

passus, *ūs*, s. m. = pas,

- măsură de drum=1 metru 50.
- pastio**, *ōnis*, s. f.=pășune.
- pastor**, *ōris*, s. m.=păstor.
- pastus**, *ūs*, s. m.=păscut.
- patefacio**, *ēre, ēci, actum*, c. III. a deschide, a da pe față.
- patella**, *ae*, s. f.=taler.
- pateo**, *ēre, ui*, c. II=a fi deschis, a se întinde.
- patiens**, *tis*, adj. = răbdător.
- patientia**, *ae*, s. f. = răbdare.
- paternus**, *a, um*, adj.=părintesc.
- patienter**, adv. = cu răbdare.
- patior**, *i, passus sum*, c. III=a suferi.
- Patres**, *um*, s. m. pl. = Senatori.
- patria**, *ae*, s. f. = patrie.
- patricii**, *ōrum*, s. m. pl.=patricii.
- patrimonium**, *ii*, s. n. = avere părintească.
- Patrōclus**, *i*, s. m. = Patrocle, erou grec și prieten al lui Achile.
- patruus**, *ui*, s. m. = unchiu.
- paucitas**, *ātis*, s. f.=puținătate.
- paucus**, *a, um*, adj.=puțin.
- paulātim**, adv.=câte puțin.
- paulisper**, adv.=puțin.
- paulō**, adv.=cu puțin, puțin.
- Paulus**, *i*, s. m. = Paul.
- paulus**, *a, um*, adj.=puțin, neînsemnat.
- pauper**, *eris*, adj.=sărac.
- pavidus**, *a, um*, adj. = fricos.
- pavo**, *ōnis*, s. m. = păun.
- pavor**, *ōris*, s. m.=spaimă.
- pax**, *cis*, s. f.=pace.
- peccātum**, *i*, s. n.=păcat.
- pecco**, *āre*, c. I=a păcătui.
- pectus**, *ōris*, s. n.=piept.
- pecunia**, *ae*, s. f.=bani.
- pecus**, *ōris*, s. n. = vită, turmă.
- pecus**, *ūdis*, s. f.=animal, vită mică.
- pedes**, *ītis*, s. m.=pedestruș.
- pedester**, *tris, e*, adj.=pedestru, pe jos.
- pedetentim**, adv.=pas cu pas, mergând încet.
- pejor**, *jus*, comp. dela *malus*=mai rău.
- pellis**, *is*, s. f.=piele.
- pello**, *ēre, pepūli, pulsum*, c. III=a alungă.
- pendo**, *ēre, pependi, pensum*, c. III.=a cântări, a plăti.

pendeo, *ēre, pependi*, c.
II = a stă atârnat.

Penelōpa, *ae*, s. f. = Penelopa, soția lui Ulise.

penetro, *āre*, c. I = a pătrunde.

penitus, adv. = adânc, în fund.

penna, *ae*, s. f. = pană, aripă.

Penthesilea, *ae*, s. f. = Penthesilea, regina Amazoanelor.

penuria, *ae*, s. f. = lipsă, sărăcie.

per, prep. cu ac. = prin.

peragro, *āre*, c. I = a cutreera.

percipio, *ēre, cēpi, eptum*, c. III = a ascultă, a învăța.

percontor, *āri, ātus sum*, c. I = a cercetă.

perculsus, *a, um*, part. de la **percello** = lovit.

percussor, *ōris*, s. m. = ucigaș.

percutio, *ēre, ussi, ussum*, c. III = a lovi.

perdo, *ēre, didi, ditum*, c. III = a pierde.

perduco, *ēre, xi, ctum*, c. III = a duce, a ajunge.

peregrinus, *a, um*, adj. = străin.

pereo, *īre, īvi* sau *ii, itum*, c. IV = a pieri.

perficio, *ēre, ēci, ectum*, c. III = a săvârși.

perfidia, *ae*, s. f. = perfidie.

perfringo, *ēre, ēgi, actum*, c. III = a sdrobi.

perflugium, *i*, s. n. = adăpost.

perfuno, *ēre, ūdi, ūsum*, c. III = a turnă, a umplea.

perfungor, *i, nctus sum*, c. III = a săvârși.

pergo, *ēre, perrexi, perrectum*, c. III = a-și urma drumul, a continua.

Periander, *dri*, s. m. = Periandru.

periculōsus, *a, um*, adj. = primejdios.

periculūm, *i*, s. n. = pericol.

perinde, adj. = întocmai, totatât.

perinde ac, = cum, după cum.

peristylum, *i*, s. n. = peristil, loc împrejmuit cu coloane.

peritia, *ae*, s. f. = experiență.

peritus, *a, um*, adj. = încercat, care știe din experiență.

permagnus, *a, um*, adj. = f. mare.

permaneo, *ēre, si, sum*,
c. II = a rămâneà.

permissus, *ūs*, s. m. = permisie.

permitto, *ēre, īsi, issum*,
cl. III = a îngădui.

permixtus, *a, um*, part. = amestecat.

permoveo, *ēre, ōvi, ōtum*,
c. II = a turburà, a mișcà.

permulceo, *ēre, si, sum*,
c. III = a desmierdà.

permultus, *a, um*, adj. = foarte mult.

permūto, *āre*, c. I. = a schimbà.

perniciēs, *ēi*, s. f. = pierdere.

perniciōsus, *a, um*, adj. = primejdios.

perōro, *āre*, c. I = a cuvântà.

perpetuo, adv. = neîncețat.

perpetuus, *a, um*, adj. = veșnic.

Persa, *ae*, s. m. = Persan.

persaepe, adj. = adese.

perscribo, *ēre, psi, ptum*,
c. III = a descrie, a povesti.

persēquor, *i, cūtus sum*,
c. III = a urmări, a dobândi, a se refugia în.

persevēro, *āre*, c. I = a persistà, a stărui.

Perseus, *ei*, s. m. = Perseu.

Persīcus, *a, um*, adj. = din Persia sau Persic.

Persis, *īdis*, s. f. = Persia.

perspicio, *ēre, exi, ectum*,
c. III = a vedeà.

perstringo, *ēre, inxi, ictum*,
c. III = a strânge, a atinge.

persuadeo, *ēre, suāsi, suāsum*,
c. II = a convinge, a înduplecà.

perterreo, *ēre, ui, itum*,
c. II = a înspăimântà.

perterrītus, *a, um*, part. dela *perterreo* = înspăimântat.

pertinacīter, adv. = cu încăpăținare.

pertīnax, *ācis*, adj. = sta-tornic, înverșunat.

pertīnet, *ēre, uit*, c. II unip. = are a face, privește, aparține.

perturbo, *āre*, c. I = a tulburà.

pervenio, *īre, ēni, entum*,
c. IV = a ajunge la.

pes, *dis*, s. m. = picior, picior (măsură de lungime).

pessīmus, *a, um*, superl. dela *malus*, = f. rău.

pestilentia, *ae*, s. f. = ciumă.

peto, *ēre, īvi (ii) itum*,
c. III = a se îndreptà cătră, a cere.

Petrus, *i*, s. m. = Petru.

Phaeāces, *um*, s. m. pl. =
 Feacienii, locuitori din
 Corcyra.

phalanx, *angis*, s. f. =
 falangă.

pharetra, *ae*, s. f. = tolbă
 de săgeți.

Philippus, *i*, s. m. = Filip.

philosophia, *ae*, s. f. = fi-
 lozofie.

philosōphus, *i*, s. m. = fi-
 lozof.

Phocaeenses, *ium*, s. m. pl.
 = locuitori de Focida.

Phocis, *īdis*, s. f. = Focida.
 un stătișor din Grecia.

Phoenīces, *um*, s. m. pl.
 = Fenicieni.

pictus, *a, um*, particip. =
 zugrăvit.

piētas, *ātis*, s. f. = pietate.

piget, *ēre, uit, itum est*,
 c. II = mă supără.

pila, *ae*, s. f. = minge.

pileum, *ii*, s. n. = un fel de
 cușmă pe care o purtau
 sclavii desrobiți, sau la
 Saturnale.

pilum, *i*, s. n. = suliță.

pinguesco, *ēre, c. II* = a
 se îngrășă.

pinguis, *e*, adj. = gras.

pinus, *us* sau *i*, s. f. =
 brad.

Phrygia, *ae*, s. f. = Frigia,
 un stat din Asia.

pipo, *āre, c. I* = a piscui.

piscīna, *ae*, s. f. = basin.

pistor, *ōris*, s. m. = pitar.

placeo, *ēre, cui, itum, c.*
 II = a plăcea.

placo, *āre, c. I* = a împacă,
 înduplecă.

plaga, *ae*, s. f. = rană.

plane, adv. = lămurit.

planities, *ēi*, s. f. = câmpie.

Plataeae, *ārum*, s. f. pl. =
 Platea.

Plataeenses, *ium*, s. m.
 pl. = locuitori din Platea.

Plato, *ōnis*, s. m. = Platon,
 un filozof grec.

plastrum, *i*, s. n. = car.

plebs, *is*, s. f. = plebe, po-
 por de rând.

plenus, *a, um*, adj. = plin.

plerīque, *aeque, āque*, adj.
 = cei mai mulți.

plerumque, adv. = de obi-
 ceiu.

Plinius, *ii*, s. m. = Plinius
 un scriitor roman.

plorātus, *ūs*, s. m. = plân-
 set.

ploro, *āre, c. I* = a plânge.

pluit, *ēre, pluit, plūtum*,
 v. nepers = plouă.

plurīmum, adv. = foarte
 mult.

plurīmus, *a, um*, superl.
 dela *multus* = f. mult.

plus, *ris*, adv. = mai mult.

- Pluto**, *ōnis*, s. m. = Pluton, zeul Infernului.
- pluvia**, *ae*, s. f. = ploaie.
- poculum**, *i*, s. n. = pahar.
- poena**, *ae*, s. f. = pedeapsă.
- Poeni**, *ōrum*, s. m. pl. = Cartaginezi.
- poēta**, *ae*, s. m. = poet.
- polleo**, *ēre*, c. II = a fi înfloritor.
- pollex**, *icis*, s. m. = degetul cel mare.
- polliceor**, *ēri*, *icitus sum*, c. II = a promite.
- Polydōrus**, *i*, s. m. = Polidor.
- Polimnestor**, *ōris*, s. m. = Polimnestor, regele Traciei.
- Polyphēmus**, *i*, s. m. = Polifem.
- Pompeii**, *ōrum*, s. m. pl. = orașul Pompei.
- Pompējus**, *i*, s. m. = Pompei, un general roman.
- Pomponius**, *ii*, s. m. = Pomponiu.
- pomum**, *i*, s. n. = fruct.
- pondo**, s. nedec. = cu greutate.
- pondus**, *ēris*, s. n. = greutate.
- pono**, *ere*, *sui*, *positum*, c. III = a depune.
- pontifex**, *icis*, s. m. = pontifice.

- pontus**, *i*, s. m. = mare.
- porcellus**, *i*, s. m. = purcel.
- populus**, *i*, s. m. = popor.
- porrigo**, *gere*, *rexi*, *rec-tum*, c. III = a întinde.
- porta**, *ae*, s. f. = poartă, ușa.
- porticus**, *ūs*, s. f. = portic, galerie cu stâlpi.
- porto**, *āre*, c. I = a purta.
- portus**, *ūs*, s. m. = port.
- Porus**, *i*, s. m. = regele Porus.
- possum**, *posse*, *potui*, = a putea.
- post**, prep. cu ac. și adv. = după.
- postea**, adv. = după aceea.
- postēri**, *ōrum*, s. m. pl. = urmași.
- postērus**, *a*, *um*, adj. = care e după, viitor.
- posthac**, adv. = după aceea.
- posticum**, *i*, s. n. = camera din dărăt.
- posticus**, *a*, *um*, adj. = de dindos.
- postquam**, conj. = după ce.
- postrēmo**, adv. = la urmă.
- postridie**, adv. = a doua zi.
- postquam**, conj. = după ce.
- postūlo**, *āre*, c. I = a cere.
- Postūmus**, *i*, s. m. = Postum.
- potens**, *tis*, adj. = puternic.
- potentia**, *ae*, s. f. = putere.

potest, p. III de la *posse*
= el poate.

potestas, *ātis*, s. f. = pu-
tere.

potio, *ōnis*, s. f. = băutură.

potior, **potius**, adj comp. =
preferabil.

potissimum, adv. = mai de
grabă.

potissimus, *a, um*, adj. su-
perl. = cel mai de frunte.

potior, *īri, ītus sum*, c.
IV = a cuceri, a pune
mâna.

poto, *āre*, c. I = a bea.

potus, *ūs*, s. m. = băutură.

praebeo, *ēre, ui, itum*, c.
II = a oferi, a da.

praeceptum, *i*, s. n. = în-
vățătură, sfat.

praeceptor, *ōris*, s. m. =
învățător.

praecipio, *ēre, ēpi, eptum*,
c. III = a pricepe, a în-
văță, a sfătui.

praecipito, *āre*, c. I = a
aruncă, a se grăbi.

praecipue, adv. = mai ales.

praecipuus, *a, um*, adj. =
însemnat.

praeclarus, *a, um*, adj. =
strălucit.

praeco, *ōnis*, s. m. =
pristav.

praeda, *ae*, s. f. = pradă.

praedico, *āre*, c. I = a
spune, a afirmă.

praedico, *ēre, xi, ctum*,
c. III = a spune dinainte.

praeditus, *a, um*, adj. =
înzestrat.

praedium, *ii*, s. n. = moșie.

praedo, *ōnis*, s. m. = hoț.

praedor, *āri, ātus sum*,
c. I = a prădă.

praefectus, *i*, s. m. = gu-
vernator.

praefero, *erre, tūli, lātum*,
= a preferă.

praeficio, *ēre, ēci, ectum*,
c. III = a pune în frunte.

praefixus, *a, um*, part. =
străpuns.

praeparātus, *a, um*, part.
= pregătit.

praeruptus, *a, um*, adj. =
prăpăstios, care e pe înăl-
țime.

praemium, *ii*, s. n. = pre-
miu.

praesertim, adv. = mai ales.

praesens, *tis*, adj. = pre-
zent.

praesentaneus, *a, um*, adj.
= care lucrează puternic
(de pildă, o otravă).

praesidium, *ii*, s. n. = pază,
sprijin.

praestans, *tis*, part. = mai
frumos, mai ales.

praesto, *āre, stīti, stītum*,

- c. I = a repurtă, a se avânta a întrece.
- se praestāre** = a se purtă.
- praesum, praesse, prae-fui**, = a fi mai mare, a cârmui.
- praeter**, prep. și adv. = pe lângă, afară de.
- praeterea**, adv. = apoi, pe lângă acesta.
- praetexta, ae**, s. f. = togă împodobită pe margini cu o panglică de postav.
- praetextus, a, um**, part. = împodobit pe margini.
- praetorium, ii**, s. n. = cor-tul generalului.
- praevenio, ire, eni, entum**, c. IV = a sosi înaintea cuiva.
- praeverto, ere, ti, sum**, c. III = a apucă înainte.
- prandeo, ere, i, nsum**, c. III = a prânzi.
- pravus, a, um**, adj. = rău, stricat.
- pratum, i**, s. n. = livede.
- preces, um**, s. f. pl. = rugăciune.
- precor, āri, ātus sum**, c. I = a rugă.
- prehendo, ere, i, nsum**, c. III = a apucă.
- premo, ere, essi, essum**, c. III = a apăsa, a strânge, a împovora.

- pretiōsus, a, um**, adj. = prețios.
- pretium, ii**, s. n. = preț.
- prex, cis**, s. f. = rugăciune.
- Priāmus, i**, s. m. = Priam, regele Troei.
- pridem**, adv. = mai de mult.
- primum**, adv. = mai întâiu.
- primus, a, um**, num. ord. = întâiul.
- princeps, cipis**, adj. = cel dintâiu, fruntaș.
- principium, ii**, s. n. = principiu, element.
- prior, ius**, adj. comparat. = cel care e mai înainte, mai întâiu.
- priscus, a, um**, adj. = f. vechiu.
- prius**, adv. = mai de grabă.
- priusquam**, conj. = mai înainte ca.
- privātim**, adv. = în particular.
- privātus, a, um**, adj. = privat, particular.
- privignus, i**, s. m. = fiu vitreg.
- privo, āre**, c. I = a lipsi de.
- pro**, prep. cu abl. = pentru, înainte, în față.
- probātus, a, um**, particip. dela *probo* = aprobat.
- probītas, ātis**, s. f. = cinste.
- probo, āre**, c. I = a aprobă.

proboscis, idis, s. f. =
trompă.

procēdo, ēre, essi, essum,
c. III = a înaintă, a
ieși.

proconsul, ūlis, s. m. =
proconsul.

**procumbo, ēre, cubui, cu-
bitum, c. III** = a cădea
înainte.

procul, adv. = departe.

**procurro, rrere, curri,
cursum, c. III** = a alergă
înainte.

procus, i, s. m. = peți-
tor.

prodeo, ire, ii, itum = a
merge înainte.

proditio, onis, s. f. = tră-
dare.

prodūco, ēre, uxi, uctum,
c. III = aduce, a scoate
pe față.

proelium, ii, s. n. = luptă.

profecto, adv. = negreșit.

profēro, ferre, tūli, lātum,
= a scoate.

**proficiscor, sci, fectus
sum, c. III** = a plecă.

profiteor, ēri, essus sum,
c. II = a mărturisi.

profligo, āre, c. I = a do-
bori, a răsturnă.

profūgo, ēre, ūgi, itum,
c. III = a fugi.

profūgus, a, um, part =
fugar.

profundo, ēre, ūdi, ūsum,
c. III = a vărsă, a îm-
prăștiă, a risipi.

profundus, a, um, adj. =
adânc.

profusus, a, um, part. =
risipitor.

progredior, i, essus sum,
c. III = a înaintă.

prohibeo, ēre, ui, itum,
c. II = a împedecă.

proinde, conj. = așa dar,
deopotrivă.

projicio, ēre, jēci, jectum,
c. III = a aruncă înainte,
a cădea.

prolābor, i, psus sum,
c. III = a cădea, a se
strică.

proles, is, s. f. = vlăstar,
neam.

Prometheus, ei, s. m. =
Prometeu.

promptus, a, um, adj. =
gata, iute.

promunturium, ii, s. n. =
promuntoriu, cap.

pronuntio, āre, c. I = a
pronunță, vesti.

prope, prep. și adv. =
aproape.

propere, adv. = în grabă.

propēro, āre, c. I = a se
grăbi.

propinquus, *a, um*, adj. = apropiat.

propinquus, *i*, s. m. și f. = rudă.

proprius, *a, um*, adj. = propriu.

propter, prep. și adv. = lângă, din pricina.

propterea, adj. = de aceea.

prora, *ae*, s. f. = partea dinaintea a corăbiei.

prorsus, adv. = cu totul.

Proserpina, *ae*, s. f. = Prosepina, regina infernului.

prosilio, *īre, uī*, c. IV = a sări.

prospecto, *āre*, c. I = a privi.

prospere, adv. = cu noroc, prosper.

prospereus, *a, um*, adj. = norocos.

prosterno, *ere, strāvi, ātum*, c. III = a da jos, a așterne.

prosum, *prodesse, profui*, = a fi de folos.

protinus, adv. = pe dată.

protrāho, *ere, xi, ctum*, c. III = a prelungi, a purta.

prout, conj. = după cum.

provēho, *ere, exi, ectum*, c. III = a aduce cu sine, a înainta în vârstă, (*ae-tate*).

providentia, *ae* s. f. = providenția.

provincia, *ae*, s. f. = provincie.

provoco, *āre*, c. I = a chema, a provoca.

proxime, adv. = de curând.

proximus, *a, um*, superl. dela *prope* = cel mai apropiat.

prudens, *tis*, adj. = prudent.

prudentia, *ae*, s. f. prudentă.

publice, adv. = în chip public.

publicus, *a, um*, adj. = public.

Publius, *ii*, s. m. = Publiu.

pudet, *ere, uit* sau *itum est* = mi-e rușine.

puella, *ae*, s. f. = copilă.

puer, *i*, s. m. = copil.

puerilis, *e*, adj. = de copil.

pueritia, *ae*, s. f. = copilărie.

puerulus, *i*, s. m. = copilaș.

pugio, *ōnis*, s. m. = pumnal.

pugna, *ae*, s. f. = luptă.

pugno, *āre*, c. I = a se lupta.

pulcher, *chra, chrum*, adj. = frumos.

pulchritudo, *dinis*, s. f. = frumusețe.

pullus, *i*, s. m. = puiu.

pulso, *āre*, c. I = a alunga, a lovi (în ușa).

pulvis, *ĕris*, s. m. = pulbere.

Punĭcus, *a, um*, adj. = Punic.

punio, *ĭre, ĭvi, (ii), ĭtum*, c. IV = a pedepsi.

puppis, *is*, s. f. = partea din dărăt a unei corăbii.

purgo, *āre*, c. I = a curăți.

purus, *a, um*, adj. = curat.

Q.

quā, adv. = pe unde.

quadraginta, num card = 40.

quadrātus, *a, um*, adj. = pătrat.

quaero, *ĕre, sĭvi*, sau *sii, sĭtum*, c. III = a căută, întrebă (cu *ex*).

quaeso, verb. defectiv = mă rog.

quaestor, *ōris*, s. m. = chestor, un magistrat.

qualis, *e*, = ce fel?

quam, conj. = decât.

quamdiu, adj. = cu tot timpul cât; decât timp?

quamobrem, *adv.* = din această pricină.

quamquam, conj. = deși.

quamvis, conj. = oricât.

quando, adv. = când.

Puteōli, *ōrum*, s. m. pl. = Orașul Puteoli.

puto, *āre*, c. I = a socoti.

Pylādes, *ae*, s. m. = Pilade.

Pyrenaesus, *i*, s. m. = munții Pirinei.

Pyrrhus, *i*, s. m. = Pir. regele Epirului.

Pythia, *ae*, s. f. = Pitia, preoteasa dela Delfi.

quanto (adv.) = cu cât (cu atât).

quantum, adv. = cât.

quantus, *a, um*, = cât.

quārē, adv. = pentruce? deci, astfel.

quartus, *a, um*, num, ord. = al 4-lea.

quasi adv. = așa, aproape.

quatio, *ĕre, quassum*, c. III = a scutură, a sgudui.

quattuor, num. card. = 4.

que, particulă alipită la urma cuvintelor = și.

quemadmōdum, adv. = închipul; ce fel? cum?

quercus, *ūs*, s. f. = stejar.

querēla, *ae* s. f. = jăluire.

queror, *i, stus sum*, c. III = a se plânge.

questus, *ūs*, s. m. = plângere.

qui, *quae*, *quod* pr. rel. = care.
quia, conj. = pentrucă.
quicumque, *quaecumque*, *quodcumque*, pron. nehot. = oricine.
quid? neutru dela *quis* = ce?
quilibet, *quaelibet*, *quodlibet*, pr. neh. = oricum.
quidam, *quaedam*, *quoddam*, pr. neh. = oarecare
quidem, adv. = înadevăr.
quiesco, *ĕre*, *ĕvi*, *ĕtum*, c. III = a se odihni.
quin, conj. = să nu.
quingagesimus, *a*, *um*, nun. ord. = al 50-lea.
quingaginta, num. card. = 50.
quinque, num. ord. = cinci.
quintus, *a*, *um*, num. ord. = al 5-lea.
quippe, conj. = în adevăr.
Quirinus, *i*, s. m. = Un zeu, confundat apoi cu Romul.
Quirites, *um*, s. m. pl. = cetățeni Romani.
quis, *quae*, *quod* (și *quid* când e luat substantival)

pron. interog. = cine? ce?
quisnam, *quaenam quodnam*, pr. inter. = cine?
quisquam, *quaequam*, *quodquam*, sau *quidquam*, pron. neh. = cineva.
quisque, *quaeque*, *quodque*, și *quidque*, pron. neh. = fiecare.
quisquis, *quidquid*, pron. neh. = oricine.
quō, alb. luat ca adv. și ca conjuncție = prin care, pentruca; încotro? cu atăt.
quoad, conj. = până ce.
quod, conj. = pentrucă.
quomōdo, adv. și conj. = în chipul cum, în ce chip?
quondam, adv. = altădată.
quoniam, conj. = fiindcă.
quoque, conj. = de asemenea, chiar.
quot, = câți, câte.
quotidiānus, *a*, *um*, adj. = zilnic.
quotannis, adv. = în fiecare an.
quoties, adv. = de oricâte ori.

R.

radix, *icis*, s. f. = rădăcină.
ramus, *i*, s. m. = ram., creangă.

rana, *ae*, s. f. = broască.
rapīna, *ae*, s. f. = pradă.
rapiō, *ĕre*, *ui*, *raptum* c.

III = a răpi, a luă.
raptim, adv.=pe furiș.
rapto, *āre*, c. I = a răpi,
 a prădă.
raro, adv. = rar.
rarus, *a, um*, adj.=rar.
rasus, *a, um*, part. = ras.
ratio, *ōnis*, s. f.=pricină,
 mijloc.
ratis, *is*, s. f. = barcă.
ratus, *a, um*. part. de la
reor = dovedit.
recēdo, *ēre, essi, essum*,
 c. III = a se retrage.
recens, *ntis*, adj.=nou, de
 curând.
recenter, adj.=de curând.
recipio, *ēre, ēpi, eptum*,
 c. III = a primi.
se recipere, = a se retrage.
recito, *āre*, c. I = a recită.
reclūdo, *ēre, si, sum*, c. III
 = a deschide.
reconcilio, *āre*, c. I = a
 înapoia, a se împacă.
recoquo, *ēre, xi, ctum*, c.
 III = a fierbe din nou.
recordor, *āri*, c. I = a-și a-
 duce aminte.
recreo, *āre*, c. I = a odihni.
recte, adv.=pe drept.
rectum, *i*, s. n. = ceeace
 e drept.
rectus, *a, um*, adj.=drept.
recupero, *āre*, c. I = a re-
 căștigă, a căpătă din nou.

recūso, *āre*, c. I = a re-
 fuză.
reddo, *ēre, didi, dītum*, c.
 III = a da, a dà îndărăt.
redemptio, *ōnis*, s. f. = cum-
 părare, răscumpărare.
redeo, *īre, īvi, (ii), itum*,
 c. IV = a se întoarce.
redīmo, *ēre, ēmi, emptum*,
 c. III = a răscumpără.
redintegro, *āre*, c. I =
 a drege, a reîncepe.
redītus, *ūs*, s. m. = întoar-
 cere.
redūco, *ēre, xi, ctum*, c.
 III = a aduce înapoi.
refēro, *referre, retūli, re-
 lātum* = a raportă, a duce
 îndărăt, a îtuorace.
referre gratiam = a mul-
 țumi.
se referre = a se retrage.
reficio, *ēre, ēci, ectum* c.
 III = a drege, a îmbună-
 tăți, a restaură.
regālis, *e*, adj.=regesc.
regalīter, adv.=regește.
regīna, *ae*, s. f. regină.
regio, *ōnis*, s. f.=regiune.
regius, *a, um*, adj.=regal.
regno, *āre*, c. I = a domni.
regnum, *i*, s. n. = domnie,
 regat.
rego, *ēre, xi, ctum*, c.
 III = a conduce.
regredior, *i, essus sum*,

c. III = *ā* veni din nou.
regūlus, *i*, s. m. = regișor.
Regūlus, *i*, s. m. = Regulus.
rejicio, *ēre*, *ēci*, *ectum*,
 c. III = a aruncă, a res-
 pinge.
relēgo, *āre*, c. I = a tri-
 mite departe, a exilă.
relīgo, *āre*, c. I = a legă.
relictus, *a um*, part. dela
relinquo, = rămas.
relinquo, *ēre*, *relīqui*, *re-*
lictum, c. III = a lăsa, a
 rămâne.
reliquiae, *ārum*, s. f. pl. =
 rămășiță.
reliquus, *a, um*, adj. =
 rămas.
reluceo, *ēre*, *uxi*, c. II =
 a străluci.
remaneo, *ēre*, *nsi*, *nsum*,
 c. II = a rămâneă.
remedium, *ii*, s. n. = leac,
 mijloc de scăpare.
remīgro, *āre*, c. I = a se
 înturnă.
reminiscor, *i*, c. III = a'și
 aminti.
remitto, *ēre*, *īsi*, *issum*,
 c. III = a trimite înapoi,
 a dă drumul.
remōtus, *a, um*, part. dela
removeo = depărtat, a-
 lungat.
remus, *i*, s. m. = lopată.
Remus, *i*, s. m. = Remus.

renōvo, *āre*, c. I = a re-
 înnoi.
renuo, *ēre*, *i*, c. III = a re-
 fuză.
renuntio, *āre*, c. I = a
 vesti.
reor, *eri*, *ratus sum*, =
 a socoti.
repāro, *āre*, c. I = a dregē.
repello, *ēre*, *repūli*, *re-*
pulsum, c. III = a res-
 pinge.
repente, adv. = pe neaș-
 teptate.
reperio, *īre*, *reppēri*, *re-*
pertum, c. IV = a găsi.
repēto, *ēre*, *īvi (ii)*, *ītum*,
 c. III = a reluă, a cere
 din nou.
replētus, *a, um*, part. dela
repleo, = umplut, plin.
repo, *ēre*, *psi*, *ptum*, c. III
 = a se tîri.
reporto, *āre*, c. I = căș-
 tigă.
repudio, *āre*, c. I = a res-
 pinge.
requīro, *ēre*, *sīvi*, *ītum*, c.
 III = a căută.
res, *ei*, s. f. = lucru.
rescindo, *ēre*, *scīdi*, *scis-*
sum, c. III = a tăia.
resisto, *ēre*, *sīti*, *stitum*,
 c. III = a opri.
resolvo, *ēre*, *solvi*, *solū*.

tum, c. III = a deslegă, a topi.
resōno, *āre*, c. I = a răsună.
respicio, *ēre, exi, ectum*, c. III = a privi îndărăt, a privi.
respondeo, *ēre, ndi, nsum*, c. II = a răspunde.
responsum, *i*, s. n. = răspuns.
respublica, reipublicae, s. f. = republică.
respuo, *ēre, i*, c. III = a refuză, a desprețui.
restituo, *ēre, ui, ūtum*, c. III = a dà îndărăt, a așeză din nou, a restitui.
retiarius, *ii*, s. m. = gladiatorul înarmat cu mreja și cu furca cu trei dinți.
retineo, *ēre, ui, entum*, c. II = a rețineă, a opri, a păstră.
retortus, *a, um*, part. dela *retorqueo* = întors.
retracto, *āre*, c. I = a ceti din nou.
reus, *i*, s. m. = acuzat.
revēho, *ēre, xi, ctum*, c. III = a aduce înapoi.
revello, *ēre, ulsi, ulsum*, c. III = a smulge.
reversus, *a, um*, part. = întors.
revertō, *ēre, ti, sum*, c. III = a se întoarce.

revōco, *āre*, c. I = a rechemă, a trage îndărăt, a se folosi de.
rex, *gis*, s. m. = rege.
Rhaetia, *ae*, s. f. = Reția
rheda, *ae*, s. f. = car.
Rhenus, *i*, s. m. = Rinul.
Rhodānus, *i*, s. m. = Ronul.
rideo, *ēre, īsi, isum*, c. II = a ride.
rigīdus, *a, um*, adj. = înghețat.
Riphaei montes, = munții Rifei.
ripa, *ae*, s. f. = țarm.
risus, *ūs*, s. m. = răs.
rivus, *i*, s. m. = râu
robor, *ōris*, s. m. = putere.
robustus, *a, um*, adj. = tare, puternic.
rogo, *āre*, c. I = a întrebă, a rugă.
rogus, *i*, s. m. = rug.
Roma, *ae*, s. f. = Roma.
Romania, *ae*, s. f. = România.
Romānus, *i*, s. m. = Roman și Român.
Romūlus, *i*, s. m. = Romulus.
ros, *oris*, s. m. = rouă.
rosa, *ae*, s. f. = trandafir.
rostra, *ōrum*, s. n. pl. = tribuna din Forum.

rostrum, *i*, s. n. = gură,
cioc.
rudis, *e*, adj. = aspru, ne-
cioplit, necivilizat.
Rufus, *i*, s. m. = Rufus.
ruga, *ae*, s. f. = sbârcitură.
rugio, *īre*, c. IV = a rage,
a mugî.
ruīna, *ae*, s. f. = ruină.
Ruminālis ficus = smochi-
nul sub care au fost des-
coperiți Rom și Rem.
ruo, *ēre*, *ui*, *utum*, c. III
= a se repezi, a năvăli.

rumpo, *ēre*, *rupi*, *ruptum*,
c. III = a rupe.
rupes, *is*, s. f. = stâncă.
ruptus, *a*, *um*, part. dela
rupio, = rupt, plesnit.
rursum, adv. = din nou.
rursus, adv. = îndărăt, din
nou.
rus, *uris*, s. n. = câmpul,
țară.
rusticus, *a*, *um*, adj. = dela
țară, țăran.
rutilus, *a*, *um*, adj. = tare
roș.

S.

sacer, *cra*, *crum*, adj. =
sfânt.
sacerdos, *ōtis*, s. m. și
f. = preot, preoteasă.
sacra, *ōrum*, s. n. pl. =
lucruri sfinte, slujba re-
ligioasă.
sacrificium, *ii*, s. n. = jertfă.
sacrifico, *āre*, c. I = a
jertfi.
sacrilegium, *ii*, s. n. = nele-
giuire.
saeculum, *i*, s. n. = veac.
saepe, adv. = adese.
saepio, *īre*, *psi*, *ptum* c.
IV = a înconjură.
saeta, *ae*, s. f. = păr de
porc.
saevitia, *ae*, s. f. = cruzime.

saevus, *a*, *um*, adj. = crud.
sagino, *āre*, c. I = ā in-
grășă.
sagitta, *ae*, s. f. = să-
geată.
sagulum, *i*, s. n. = manta
soldățească.
Saguntus, *i*, s. f. = Sagunt,
oraș din Spania.
Salāmis, *īnis*, s. f. = Sala-
mina, o insulă.
salio, *īre*, *ii*, sau *ui*, *ltum*,
c. IV = a sări.
Sallustius, *ii*, s. m. = Sa-
lustius, un istoric roman.
salto, *āre*, c. I = a jucă.
saltus, *ūs*, s. m. = sări-
tură, dans, — apoi strâm-
toare, poiană.

salūber, *bris, bre*, adj. = sănătos.
salūto, *āre*, c. I = a saluta.
salus, *ūtis*, s. f. = scăpare, sănătate.
salveo, *ēre*, v. defect = a fi sănătos.
salvus, *a, um*, adj. = scăpat teafăr.
sanctus, *a, um*, adj. = sfânt.
sanītas, *ātis*, s. f. = sănătate.
sanguis, *īnis*, s. m. = sânge.
sanus, *a, um*, adj. = sănătos.
sapiens, *tis*, adj. = înțelept.
sapientia, *ae*, s. f. = înțelepciune.
sapio, *ēre, uī*, (*īvi* sau *īi*), c. III = a avea minte.
sarcīna, *ae*, s. f. = povoaară.
sat, adv. = îndeajuns.
satio, *āre*, c. I = a se sătura.
satis, adv. = destul.
satisfacio, *ēre, ēci, ac-tum*, c. III = a împlini. a îndeștula, a mulțumi.
Saturnus, *i*, s. m. = zeul Saturn.
Saturnalia, *ium*, (sau *iōrum*) = Serbările lui Saturn.
Saturni dies, = Sâmbătă.
saucius, *a, um*, adj. = rănit.

saxum, *i*, s. n. = piatră.
scaena, *ae*, s. f. = scenă.
scalae, *ārum*, s. f. pl. = scara.
scando, *ēre, di, sum*, c. III = a se urcă.
scelerātus, *a, um*, adj. = criminal.
scelus, *ēris*, s. n. = crimă.
scenīcus, *a, um*, adj. = de teatru.
schola, *ae*, s. f. = școală.
scientia, *ae*, s. f. = știință.
scilicet, adv. = negreșit.
scio, *īre, īvi, ītum*, c. IV = a ști.
Scipio, *ōnis*, s. m. = Scipione, un general roman.
scipio, *ōnis*, s. f. = băț.
sciscītor, *āri*, c. I = a cerceta.
scribo, *ēre, psi, ptum*, c. III = a scrie.
scriptor, *ōris*, s. m. = scriitor.
scutum, *i*, s. n. = scut.
Scytha, *ae*, s. m. = Scit.
Scythia, *ae*, s. f. = Sciția.
sē, ac. și abl. dela *sui* (gen).
secrēto, adv. = în taină.
secrētus, *a, um*, adj. = ascuns.
secum = cu sine.
secundum, prep. = potrivit cu.

secundus, *a, um*, num.
ord. = al doilea.

secūris, *is*, s. f. = secure.

secūrus, *a, um*, adj. = sigur.

sed, conj. = însă.

sedo, *āre*, c. I = a potoli.

sedeo, *ēre, edi, essum*, c.
II = a ședeà.

sedes, *is*, s. f. = locuință.

sedo, *āre*, c. I = a potoli.

sedūlus, *a, um*, adj. = harnic, îngrijitor.

seges, *itis*, s. f. = recoltă.

sejungo, *ēre, unxi, unctum*, c. III = a despărți.

sella, *ae*, s. f. = scaun.

semel, num. adv. = odată.

semīta, *ae*, s. f. = cărare.

semper, adv. = întodeauna.

sempiternus, *a, um*, adj. = veșnic.

senātor, *ōris*, s. m. = senator.

senātus, *ūs*, s. m. = senat.

senēctus, *ūtis*, s. f. = bătrânețe.

senex, *senis*, s. m. = bătrân.

Senōnes, *um*, s. m. pl. = Senonii, popor galic.

senium, *ii*, s. n. = bătrânețe.

sensus, *ūs*, s. m. = simțire.

sententia, *ae*, s. f. = părere.

sentio, *īre, sensi, sensum*, c. IV = a simți.

sepelio, *īre, īvi, ultum*, c. IV = a îngropà.

sepāro, *āre*, c. I = a despărți.

septem, num. card. = șapte.

septīmus, *a, um*, num. ord. = al 7-lea.

septīmus decīmus, num. ord. = al 17-les.

sepulcrum, *i*, s. n. = mormânt.

Sequāna, *ae*, s. f. = Sena.

Sequāni, *ōrum*, s. m. p. = Sequanii.

sequens, *tis*, part. = următor.

sequor, *i, secūtus sum*, c. III = a urmări.

Serāpis, *īdis*, s. f. = Serapis, divinitate din Egipt.

serēnus, *a, um*, adj. = senin.

sermo, *ōnis*, s. m. = cuvântare, vorbire.

sero, adv. = târziu.

sero, *ēre, sēvi, satum*, c. III = a semănà.

serpens, *tis*, s. m. și f. = șarpe.

serpo, *ēre, psi*, c. III = a se târi.

serta, *ōrum*, s. n. pl. = co-roană.

servio, *īre, ii, ītum*, c.

IV = a fi supus.

servītus, *ūtis*, s. f. sclăvie.

servitium, *ii*, s. n. = robie.

servo, *āre*, c. I = a păstră,
a scăpă.

Servius, *ii*, s. m. = Ser-
viu.

servūlus, *i*, s. m. = sclav.

servus, *i*, s. m. = sclav.

sestertius, *ii*, s. m. = ses-
terțiu, monedă romană
în valoare de 20 de bani.

sevērus, *a, um*. adj. = se-
ver.

sevōco, *āre*, c. I = a chemă
la o parte.

sex, num. card. = șase.

sextus, *a, um*, num. ord. =
al șaselea.

sextus decīmus, = al 16-lea.

si, conj. = dacă.

sic, adv. = așa.

sicarius, *ii*, s. m. = asasin
plătit.

siccus, *a, um*, adj. = uscat,
sec.

Sicilia, *ae*, s. f. = Sicilia.

sicut, conj. = ca și.

sidus, *ēris*, s. n. = con-
stelație.

significo, *āre*, c. I = a da
de știre, a arătă prin
semne, a însemnă.

signum, *i*, s. n. = statuă,
semn, însemn, steag.

infestis signis = cu steaguri
vrăjmașe, cu războiu.

silentium, *ii*, s. n. = tăcere.

sileo, *ēre, ui*, c. II = a
tăcea.

silva, *ae*, s. f. = pădure.

silvester, *tris, tre*, adj. =
împădurit, sălbatec.

similis, *e*, adj. = asemenea.

simia, *ae*, s. f. = maimuță.

simius, *ii*, s. m. = maimuță.

simul, adv. = împreună,
odată.

simulacrum, *i*, s. n. = imi-
tare, aparență.

simūlo, *āre*, c. I = a imită,
a se preface.

simultas, *ātis*, s. f. = ceartă.

simulātor, *ōris*, s. m. = pre-
făcut.

sine, prep. cu alb. = fără.

sinus, *ūs*, s. m. = sîn.

singulāris, *e*, adj. = cu o
deosebită, singur, unic.

singūli, *ae, a*, = câte unul.

singultus, *ūs*, s. m. = suspin.

sinister, *tra, trum*, adj. =
stâng.

sinistra, *ae*, s. f. = mână
stângă.

sino, *ēre, sivi, situm*, c. III
= a îngădui.

Siris, *is*, s. f. = Siris, oraș
din Italia.

sitio, *īre īvi* sau *ii, ītum*, c.
IV = a fi însetat.

- sitis, is, s. f.** = sete.
situs, a, um, adj. = așezat.
sive, conj. = sau.
sobrietas, atis, s. f. = cum-
 pătare.
socer, cri, s. m. = socru.
societas, atis, s. f. = to-
 vărășie.
socius, ii, s. m. = tovarăș.
Socrates, is, s. m. = So-
 crate.
sol, is, s. m. = soare.
solatium, ii, s. n. = mân-
 găere.
solemnis, e, adj. = solemn.
soleo, ere, itus sum, c.
 II = a fi obișnuit.
solitudo, inis, s. f. = sin-
 gurătate, pustietate.
solium, ii, s. n. = tron,
 scaun.
sollicito, are, c. I = a chi-
 nui, a năcăji.
sollicitus, a, um, adj. = tor-
 turat, mișcat.
Solon, onis, s. m. = Solon,
 legiuitor Atenian.
solum, i, s. n. = pământ, pa-
 vea.
solum, adv. = numai.
solus, a, um, adj. pron. =
 singur.
solvo, ere, vi, lūtum, c.
 III = a deslegă.
somnus, i, s. m. = somn.
sonitus, ūs, s. m. = sunet.
sono, are, ui, c. I = a
 sună.
soror, oris, s. f. = soră.
Sophocles, is, s. m. = So-
 focle, poet grec.
sopio, ire, ivi, itum, c. III,
 a alipi, a adormi.
sors, tis, s. f. = soartă.
spargo, ere, rsi, rsum,
 c. III = a împrăștiă.
spatium, ii, s. n. = spațiu,
species, ei, s. f. = privire,
 înfățișare, aparență.
specie = sub pretext.
spectaculum, i, s. n. = pri-
 veliște.
spectator, oris, s. m. =
 privitor.
speculor, ari, atus sum,
 c. I = a privi.
specto, are, c. I = a privi,
 a avea în vedere.
specus, ūs, s. m. = peșteră.
spelunca, ae, s. f. = peșteră.
sperno, ere, sprevi spre-
tum, c. III = a disprețui.
spero, are, c. I = a spera.
spes, ei, s. f. = speranță.
spiritus, ūs, s. m. = su-
 flarea.
spiro, are, c. I = a răsuflă,
 a-și da sufletul.
splendidus, a, um, adj. =
 splendid.
splendor, oris, s. m. =
 strălucire.

spolio, *āre*, c. I = a despoia.

spolium, *ii*, s. n. = rămașiță.

spondeo, *ēre*, *spopondi*, *sponsum*, c. II = a făgădui.

sponsus, *i*, s. m. = logodnic.

sponde = fără voie.

squaleo, *ēre*, c. II = a fi murdar.

squalidus, *a*, *um*, adj. = murdar.

stabulum, *i*, s. n. = grajd, staul.

stagnum, *i*, s. n. = baltă.

statim, adv. = pe dată.

statio, *ōnis*, s. f. = azil, adăpost.

statua, *ae*, s. f. = statuă.

statuo, *ēre*, *ui*, *ūtum*, c. III = a hotări.

status, *ūs*, s. m. = stare, situație.

stella, *ae*, s. f. = stea.

stercus, *ōris*, s. n. = bălegar.

sterilis, *e*, adj. = nerodnic.

sterno, *ēre*, *strāvi*, *strātum*, c. III = a așterne, la pământ.

stipendiarius, *i*, s. m. = birnic.

stipendium, *ii*, s. n. = plată, serviciul militar.

Stephānus, *i*, s. m. = Ștefan.

stilus, *i*, s. m. = stil, lemn ascuți la un capăt cu care se scrie.

sto, *are*, *steti*, *statum*, c. I = a stă.

stragulum, *i*, s. n. = așternut.

strenuē, adv. = cu sârguință.

strages, *is*, s. f. = ruină, măcel.

strenuus, *a*, *um*, adj. = sârguitor.

strepitus, *ūs*, s. m. = sgomot.

stringo, *ēre*, *inxi*, *ictum*, c. III = a strânge.

gladium stringere = a scoate sabia din teacă.

studeo, *ēre*, *ui*, c. II = a se îndeletnici cu ceva, a-și da silință.

studiōsus, *a*, *um*, adj. = sârguitor.

studium, *ii*, s. n. = zel, silință.

stultitia, *ae*, s. f. = prostie.

stultus, *a*, *um*, adj. = nebun.

stupeo, *ēre*, *ui*, c. II = a rămânea înmărmurit.

stupidus, *a*, *um*, adj. = înmărmurit.

- suadeo**, *ēre āsi, āsum*,
c. II = a sfătui.
- suāvis**, *e*, adj. = dulce, de-
licios.
- suavitas**, *ātis*, s. f. = bu-
nătate, frumusețe.
- sub**, prep. = sub.
- subdōlus**, *a, um*, adj. =
viclean.
- subdūco**, *ēre, ūxi, uctum*,
c. III = a duce la o parte.
- subīgo**, *ēre, ēgi, actum*,
c. III = a mânà, a [su-
pune.
- subīto**, adv. = pe neaștep-
tate.
- subītus**, *a, um*, adj. = ne-
așteptat.
- subjicio**, *ēre, ēci, ectum*,
c. III = a supune.
- sublīgo**, *āre*, c. I = a legà
pe dedesubt.
- sublīmis**, *e*, adj. = înalt,
strălucit.
- submergo**, *ēre, ersi, er-
sum*, c. III = a cufundà.
- submoveo**, *ēre, ōvi, ōtum*,
c. II = a alungà.
- subselium**, *ii*, s. n. = scaun.
- subsidium**, *ii*, s. n. = a-
jutor.
- subsum**, *subesse*, = a fi
dedesubt.
- subter**, prep. = sub.
- subvenio**, *īre, ēni, entum*,
c. IV = a veni în ajutor.
- succēdo**, *ēre, essi, essum*,
c. III = a urmà.
- succenseo**, *ēre, ui*, c. II
= a se mânìa.
- successus**, *ūs*, s. m. =
succes.
- succūrō**, *ēre, curri, cur-
sum*, c. III = a alergà.
- sudor**, *ōris*, s. m. = sudoare.
- Suēbi**, *ōrum*, s. m. pl. =
Suevi.
- sufficio**, *ēre, ēci, ectum*,
c. III = a înlocui.
- suffōco**, *āre*, c. I = a innă-
buși.
- suffragium**, *ii*, s. n. = vot.
- Sulla**, *ae*, s. m. = Sula.
- sum**, *esse, fui*, = a fi.
- summissus**, *a, um*, part
de la **summitto** = scobo-
rit, aplecat.
- summoveo**, *ēre, ōvi, ōtum*,
c. II = a respinge.
- summum**, *i*, s. n. = vârș,
puterea supremă.
- summus**, *a, um*, superl.
dela *sub* = cel mai înalt.
- sumo**, *ēre, psi, ptum*, c.
III = a luà.
- sumptus**, *ūs*, s. m. = chel-
tueală.
- super**, prep. și adv. = dea-
supra.
- superbus**, *a, um*, adj. =
mândru.
- superior**, *ius*, genet. *ōris*,

comp. dela *superus*, =
mai înalt.
superjacio, *ĕre*, c. III =
a aruncă deasupra.
supĕro, *āre*, c. I = a întrece,
a învinge, a trece peste.
superstes, *ĭtis*, adj. = su-
praviețuitor.
supersum, *esse*, *superfui*,
= a mai rămâneă.
suplicium, *ii*, s. n. = chin,
pedeapsă.
supplex, *ĭcis*, s. m. ș. f. =
rugător.
suppōno, *ĕre*, *osui*, *sĭtum*,
c. III = a pune dedesubt,
a cloci.
supra, adv. = deasupra.
suprĕmus, *a*, *um*, superl.
dela *superus*, = cel mai
mare, mai sus și cel din
urmă.
surdus, *a*, *um*, adj. = surd.

surgo, *ĕre*, *rrexi*, *rrectum*,
c. III = a se sculă.
surrĭpio, *ĕre*, *ĭpui*, *eptum*,
c. III = a luă pe furiș.
suscĭpio, *ĕre*, *ĕpi*, *eptum*,
c. III = a luă asupra'și.
suscĭto, *āre*, c. I = a deșteptă.
suspendo, *ĕre*, *di*, *sum*,
c. III = a atârna.
suspicio, *ōnis*, s. f. = bă-
nuială.
sustento, *āre*, c. I = a
sprijini, a ajuta.
sustineo, *ĕre*, *ui*, *entum*,
c. II = a sprijini.
sustōlo, *ĕre*, c. III = a luă
pe deasupra.
sutor, *ōris*, s. m. = ciubotar.
sutus, *a*, *um*, part. = cusut.
suus, *a*, *um*, pr. posesiv =
al său.
Syracusāni, *ōrum*, s. m.
pl. = Siracuzani.

T.

tabella, *ae*, s. f. = tă-
bliță.
taberna, *ae*, s. f. = du-
gheană, prăvălie.
tabernacŭlum, *i*, s. n. =
cort.
tabŭla, *ae*, s. f. = tablou.
taceo, *ĕre*, *ui*, *ĭtum*, c. II =
a tăceă.
tabulĭnum, *i*, s. n. = sala

din fundul atriului re-
zervată pentru afaceri.
Tacĭtus, *i*, s. m. = Tacit,
un istoric roman.
tactus, part. dela *tango* =
atins.
taedet, *ĕre*, *taesum est* =
mi-e silă.
talĭs, *e* = așa, astfel.
tam, adv. = atât.

tamen, conj. = totuș.
tametsi, conj. = deși.
tamquam, adv. = cașicum.
tandem, adv. = înfine.
tango, *ĕre, tetigi, tactum*,
 c. III = a atinge.
Tantălus, *i*, s. m. = Tantal,
 un rege din Argos.
tantopĕre, adv. = atât de
 de mult.
tantum, adv. = atât, atât
 de mult.
tantus, *a, um*, adj. = așă
 de mare.
tarde, adj. = târziu.
tardo, *āre*, c. I = a întâr-
 zia, a zădărnici.
Tarentīni, *ōrum*, s. m.
 pl. = Tarentinii.
Tarpĕjus, *a, um*, adj. =
 Tarpeic.
Tarquinius, *ii*, s. m. =
 Tarquiniu.
Tartărus, *i*, s. m. = ladul.
Tauri, *ōrum*, s. m. pl. =
 Taurieni.
Tauricus, *a, um*, adj. =
 din Tauris.
taurus, *i*, s. m. = taur.
te, pr. pers. p. II s. = pe
 tine.
tectum, *i*, s. n. = acoperiș.
tego, *ĕre, exi, ectum*, c.
 III = a acoperi, a apăra.
Telemăchus, *i*, s. m. = Te-
 lemach, fiul lui Ulise.

tellus, *ūris*, s. f. = pă-
 mântul.
telum, *i*, s. n. = suliță.
temeritas, *ātis*, s. f. = in-
 drăzneală.
temperantia, *ae*, s. f. =
 cumpătare.
tempĕro, *āre*, c. I = a
 moderă.
temperies, *ēi*, s. f. = tem-
 peratură.
tempestas, *ātis*, s. f. =
 furtună, timp.
templum, *i*, s. n. = tem-
 plu.
tempto, *āre*, c. I = a des-
 prețui.
tempus, *ōris*, s. n. = timp.
tenax, *ācis*, adj. = încăpă-
 țănat, stăruitor.
tendo, *ĕre, tetendi ten-
 sum*, c. III = a întinde, a
 se îndreptă spre.
teneo, *ĕre, ui, entum*, c.
 II = a țineă, a stăpăni.
tento, *āre*, c. I = a încercă.
tenuis, *e*, adj. = subțire.
tentorium, *ii*, s. n. = cort.
ter, num. adverb = de trei
 ori.
Terentia, *ae*, s. f. = Te-
 renția.
teres, *ētis*, adj. = rotund.
tergemīnus, *a, um*, adj. =
 trei gemeni.
tergum, *i*, s. n. = spate.

tergus, *ōris*, s. n. = piele de animal, trup.
terni, *ae, a*, num. distrib. = câte trei.
terra, *ae*, s. f. = pământ.
terreo, *ēre, ui, itum*, c. II = a înspăimânta.
terrestris, *e*, adj. = pământesc.
tertius, *a, um*, num. ordin. = al treilea.
testa, *ae*, s. f. = oală, urnă.
testamentum, *i*, s. n. = testament.
testor, *āri*, c. I = a mărturisi.
testūdo, *inis*, s. f. = broască țestoasă.
Teutoburgensis, *e*, adj. = Teutoburgic.
Teutōni, *ōrum*, s. m. pl. = Teutoni.
Thebae, *ārum*, s. f. pl. = Teba, oraș în Grecia.
Themistōcles, *is*, s. m. = Temistocle.
Theodōrus, *i*, s. m. = Teodor.
thermae, *ārum*, s. f. pl. = terme, local de baie.
Thermopylae, *ārum*, s. f. pl. = Termopile.
thesaurus, *i*, s. m. = tesaur.
Thetis, *idis*, s. f. = Tetis, mama lui Ahile.

Thracia, *ae*, s. f. = Tracia.
thyrsus, *i*, s. m. = băț acoperit cu frunză de vie și la vârful de sus cu un con de pin.
Tibēris, *is*, s. m. = fluviul Tibru.
Tiberius, *ii*, s. m. = Tiberiu.
Ticīnus, *i*, s. m. = Ticinul, fluviu din Italia.
Tigris, *idis*, s. m. = Tigrlul, râu din Asia.
timeo, *ēre, ui*, c. II = a se teme.
timor, *ōris*, s. m. = frică.
tinctus, *a, um*, part. dela *tingo* = văpsit.
tingo, *ēre, nxi, nctum*, c. III = a văpsi, a muiă.
tono, *āre, ui. itum*, c. I = a tună.
Torquātus, *i*, s. m. = Torquatus.
torques, *is*, s. m. și f. = colier.
titūlus, *i*, s. m. = tăbliță cu inscripție.
Titus, *i*, s. m. = Titu, împărat roman.
toga, *ae*, s. f. = togă (haina cetățeanului roman).
tolēro, *āre*, c. I = a îndura, a suporta.
tollo, *ēre, sustūli, sublātum*, c. III = a ridică.

- torqueo**, *ēre, rsi, rtum*,
c. II = a suci, a întoarce.
- tot**, adv. = atât, atâta.
- totus**, *a, um*, adj. pron. =
tot, întreg.
- trabs**, *is*, s. f. = grindă.
- tracto**, *āre*, c. I = a lucra,
a trata.
- trado**, *ēre, didi, dītum*, c.
III = a dà, predà, trădà.
- tradūco**, *ēre, xi, ctum*, c.
III = a duce peste, a
trece peste.
- tragoedia**, *ae*, s. f. = tra-
gedie.
- traho**, *ēre, xi, ctum*, c.
III = a trage, a atrage.
- Trajānus**, *i*, s. m. = Traian.
- trajicio**, *ēre, ēci, ectum*,
c. III = a străpunge.
- tranquillus**, *a, um*, adj. =
liniștit.
- trans**, prep. = peste.
- transeo**, *īre, īvi (ii) itum*,
c. IV = a trece.
- transfēro**, *erre, tūli, lā-
tum* = a transportà.
- transfīgo**, *figēre, fixi,
fixum*, c. III = a străpunge.
- transfodio**, *ēre, ōdi, os-
sum*, c. III = a stră-
punge.
- transīgo**, *ēre, ēgi, actum*,
c. III = a petrece.
- transītus**, *ūs*, s. m. = tre-
cere.
- translaticius**, *a, um*, adj. =
obicinuit, transmis dela
strămoși.
- translātus**, *a, um*, part.
dela *trasfēro* = trans-
portat.
- transportātus**, *a, um*, part.
dela *transporto* = trans-
portat.
- transporto**, *āre*, c. I = a
transportà.
- transversus**, *a, um*, adj. =
de-a curmezișul.
- Trebia**, *ae*, s. f. = Trebia.
- trepīdo**, *āre*, c. I = a se
teme, a tremurà de frică.
- tres**, num. card. = trei.
- tribunicius**, *a, um*, adj. =
de tribun.
- tribūnal**, *ālis* s. n. = tribu-
nal, scaunul judecătorului.
- tribūnus**, *i*, s. m. = tribun,
magistrat al poporului
roman.
- tribuo**, *ēre, ui, ūtum*, c.
III = a da cuiva.
- tribūtus**, *i*, s. m. = tribut.
- triclinium**, *ii*, s. n. = sala
de mâncare.
- tridens**, *tis*, s. m. = furcă
cu 3 dinți.
- triennium**, *ii*, s. n. = timp
de 3 ani.
- tristis**, *e*, adj. = trist.
- tristitia**, *ae*, s. f. = tris-
tețã.

triumphālis, *e*, adj. = triumfal.
triumpho, *āre*, c. I = a triumfă.
triumphus, *i*, s. m. = triumf.
Troezēne, *es*, s. f. = Trezēna, oraș în Pelopones.
Troja, *ae*, s. f. = Troia, oraș din Asia Mică.
Trojāni, *ōrum*, s. m. pl. = Troeni.
trucido, *āre*, c. I = a măcelări, a ucide.
truncus, *i*, s. m. = trunchiu.
trux, *ucis*, adj. = sălbatec.
tu, pr. pers. p. II = tu.
tuba, *ae*, s. f. = trâmbiță.
tueor, *ēri*, *ītus sum*, c. II = a păstră, a apucă.
tugurium, *ii*, s. n. = colibă.
Tullus, *i*, s. m. = Tullus.
tum, adv. = atunci.

tumīdus, *a, um*, adj. = umflat.
tumultus, *ūs*, s. m. = sgomot, răscoală.
tumūlus, *i*, s. m. = movilă.
tunc, adv. = atunci.
tunica, *ae*, s. f. = tunică.
turbo, *āre*, c. I = a tulbură.
turba, *ae*, s. f. = mulțime.
turbulentus, *a, um*, adj. = turbure, sgomotos.
turma, *ae*, s. f. = companie de călărime.
turpis, *e*, adj. = rușinos.
turris, *is*, s. f. = turn.
tutor, *āri*, *ātus sum*, c. I = a păstră.
tūtus, *a, um*, adj. = sigur.
tuus, *a, um*, pron. poses. = al tău.
tyrannus, *i*, s. m. = tiran.

U.

ubertas, *ātis*, s. f. = îmbelșugare.
ubi, adv. = uu de câte ori.
ubicumque, adv. = oriunde.
Ulixes, *is*, s. m. = Ulise.
ulciscor, *i*, *ultus sum*, c. udus, *a, um*, adj. = ud.
ullus, *a, um* = vre-unul.
 III = a răsbună.
ulterior, *ius*, comp. dela

ultra, = care e dincolo, la cealaltă parte.
ulțimus, *a, um*, superl. dela *ultra* = cel mai depărtat, cel din urmă.
ultra, prep. și adv. = dincolo, peste.
ultrō, adv. = de bună voie, ba încă.
unā, adv. = împreună

umbo, *ōnis*, s. m. = partea bulbucată a scutului.
umbra, *ae*, s. f. = umbră.
unā, adv. = împreună.
uncia, *ae*, s. f. = uncie, o măsură.
unda, *ae*, s. f. = undă.
unde, ad. = de unde?
undīque, adv. = de pretutindeni.
unguentum, *i*, s. n. = parfum.
unguis, *is*, s. m. = unghie.
ungūla, *ae*, s. f. = unghie.
universus, *a, um*, adj. = tot, întreg.
unquam, adverb = vreodată.
unus, *a, um*, numer. card. = unul.
urbāni, *ōrum*, s. m, pl. = orașeni.
urbs, *is*, s. f. = oraș.

vacca, *ae*, s. f. = vaca.
vaco, *āre*, c. I = a se odihni, a fi scutit de.
vado, *ēre*, c. III = a merge.
vae, interj. = vai!
vagīna, *ae*, s. f. = teacă.
vagītus, *ūs*, s. m. = scâncet.
vagor, *āri, ātus sum*, c. I = a umblă rătăcind.

urceātim, adv. = cu cofa.
urna, *ae*, s. f. = urnă.
uro, *ēre, ussi, ustum*, c. III = a arde.
ursus, *i*, s. m. = urs.
usque, adv. = până la.
usus, *ūs*, s. m. = întrebuințare.
ut, conj. = pentruca, încât, ca pe.
uter, *tra, trum*, pr. întreb. = care din doi?
uter, *tris*, s. m. = burduf.
uterque, *utraque, utrumque* = și unul și altul.
Uțica, *ae*, s. f. = orașul Uțica.
utīle, adv. = folositor.
utīlis, *e*, adj. = folositor.
utīnam, adv. = o, dacă!
utor, *i, usus sum*, c. III = a se folosi.
uva, *ae*, s. f. = strugur.
uxor, *ōris*, s. f. = soție.

V

vagus, *a, um*, adj. = rătăcitor.
valde, adv. = strașnic, foarte.
vale! imperat. dela *valeo* = fii sănătos! rămăi cu bine.
valens, *tis*, part. = puternic, înfloritor.

valetūdo, *inis*, s. f. = starea sănătății.
validus, *a, um*, adj. = puternic, tare,
vallis, *is*, s. f. = vale.
vallum, *i*, s. n. = val.
valva, *ae*, s. f. = ușă.
varius, *a, um*, adj. = deosebit, felurit.
vas, *asis*, s. n. = vas.
vasto, *āre*, c. I = a pustii.
vastus, *a, um*, adj. = imens, vast.
vates, *is*, s. m., s. f. = ghicitor, poet.
vegētus, *a, um*, adj. = viguros.
vehēmens, *tis*, adj. = înfocat.
vehementer, adv. = cu violență.
vehiculūm, *i*, s. n. = căruță.
veho, *ēre, xi, ctum*, c. III = a duce, a căra.
Veii, *iōrum*, s. m. pl. = Veii, oraș în Etruia.
vel, conj. = sau.
velātus, *a, um*, partic. = învălit.
velēs, *itis*, s. m. = soldat ușor înarmat.
velo, *āre*, c. I = a acoperi.
velum, *i*, s. n. = văl.
velocitas, *ātis*, s. f. = repeziune.
velox, *ōcis*, adj. = iute.

velum, *i*, s. n. = pânză.
velūti, adv. = ca și cum, totașa.
velut, conj. = sau.
venātor, *ōris*, s. m. = vânător.
vendo, *ēre, dīdi, dītum*, c. III = a vinde.
venefica, *ae*, s. f. = vrăjitoare, otrăvitoare.
veneficus, *a, um*, adj. = otrăvitor.
venenaria, *ae*, s. f. = otrăvitoare.
venēnum, *i*, s. n. = otrăvă.
venia, *ae*, s. f. = iertare.
venio, *īre, ēni, entum*, c. IV = a veni.
venor, *āri, ātus sum*, c. I = a vână.
venter, *tris*, s. m. = pân-tece.
ventus, *i*, s. m. = vânt.
Venus, *ēris*, s. f. = zeița Venus.
dies Venēris, = Vineri.
vepres, *ium*, s. m. pl. = măracini.
ver, *is*, s. n. = primăvară.
verber, *ēris*, s. n. = vargă.
verbēro, *āre*, c. I = a lovi.
verbum, *i*, s. n. = cuvânt.
verba facere, = a vorbi.
Vercellae, *ārum*, s. f. pl. = Vercele, oraș în Galia

Vercingetōrix, *īgis*, s. m.
= Vercingetorix.

verē, sau **verō**, adv. = cu
adevărat.

vereor, *ēri*, *ītus sum*, c.
II = a se teme de.

veritas, *ātis*, s. f. = adevăr.

verrūca, *ae*, s. f. = negel,
cusur, înălțime.

verso, c. I = a învărti.

versor, *āri*, c. I = a se afla,
îndeletnici.

vertex, *īcis*, s. m. = vârful
culmei.

verto, *ēre*, *ti*, *sum*, c. III =
a înturna, întoarce.

verum, adv. = însă.

verus, *a*, *um*, adj. = ade-
vărat.

vescor, *i*, c. III = a se hrăni.

vesper, *ēris*, s. m. = seară.

Vesontio, *ōnis*, s. f. = Ve-
sontio, (oraș).

vesperascit, *cēbat*, v. uni-
pers = se face noapte.

Vesta, *ae*, s. f. = Vesta.
zeița focului nestins.

Vestālis virgo, = preo-
teasa Vestei.

vester, *tra*, *trum*, pron.
pos. = al vostru.

vestibulum, *i*, s. n. = in-
trare, pridvor.

vestio, *īre*, *īvi*, *ītum*, c. IV
= a îmbrăca.

vestis, *is*, s. f. = haină.

vestigium, *ii*, s. n. = urmă.

Vesuvius, *ii*, s. m. = Vul-
canul Vezuviu.

veterānus, *a*, *um*, adj. =
bătrân.

veto, *āre*, *ui*, *ītum*, c. I =
a opri.

Veturia, *ae*, s. f. = Veturia.

vetus, *ēris*, adj. = bătrân.

vexillum, *i*, s. n. = steag.

vexo, *āre*, c. I = a vătăma,
a chinui.

via, *ae*, s. f. = drum.

viaticum, *i*, s. n. = provi-
ziune de drum.

viātor, *ōris*, s. m. = că-
lător.

vicesimū, *a*, *um*, num.
ord. = al 20-lea.

vicies, num. adverb. = de
20 de ori.

vicīnus, *a*, *um* adj. = vecin.

victor, *ōris*, s. m. = în-
vingător.

victoria, *ae*, s. f. = victorie.

victrix, *īcis*, s. f. = învin-
gătoare.

victus, *a*, *um*, part. dela
vinco, = învins.

victus, *ūs*, s. m. = mân-
care.

vicus, *i*, s. m. = sat.

video, *ēri*, *īdi*, *īsum*, c.
II = a vedea.

videor, *ēri*, *visus sum*, c.
II = a părea.

vigilia, *ae*, s. f. = veghere.
viginti, num. card. = 20.
villa, *ae*, s. f. = casă.
vincio, *īre, inxi, inctum*,
 c. IV = a lega.
vinco, *ēre, vici, victum*,
 c. III = a învinge.
vinculum, *i*, s. n. = lanț.
Vindelīci, *ōrum*, s. m. pl. =
 Vindelicii, un popor.
vindīco, *āre*, c. I = a pe-
 depsi.
vindicta, *ae*, s. f. = pe-
 deapsă.
vinea, *ae*, s. f. = vie.
vinum, *i*, s. n. = vin.
viōla, *ae*, s. f. = vioarea.
violātus, *a um*, part =
 pângărit.
vir, *i*, s. m. = bărbat.
vireo, *ēre, ui*, c. II = a fi
 verde.
Virginus, *ii*, s. m. = Con-
 sulul Virginii.
virīdis, *e*, adj. = verde.
virītim, adv. = pe cap,
 fiecăruia în deosebi.
Virginia, *ae*, s. f. = Vir-
 ginia.
virīlis, *e*, adj. = bărbătesc.
virga, *ae*, s. f. = vargă.
virgo, *inis*, s. f. = fecioară.
virgulta, *ōrum*, s. n. pl. =
 mlădițe.
virtus, *ūtis*, s. f. = virtute,
 curaj

vis, *vim, vi*, pl. *vires, ium*,
ibus, s. f. = putere.
viso, *ēre*, v. c. III = a vedea.
visus, *a, um*, partic. dela
video = văzut.
visus, *ūs*, s. m. = văzu-
 tul, privești.
vita, *ae*, s. f. = viață.
vitis, *is*, s. f. = viță.
vitium, *i*, s. m. = defect,
 vițiu.
vito, *āre*, c. I = a scăpa de.
vitricus, *i*, s. m. = tată
 vitreg.
vitta, *ae*, s. f. = panglică.
vitupēro, *āre*, c. I = a do-
 jeni.
vivus, *a, um*, adj. = viu.
vivo, *ēre xi, victum*, c.
 III = a trăi.
vix, adv. = abia.
voco, *āre*, c. I = a chema.
volo, velle, volui, v. ano-
 mal = a voi.
Volsci, *ōrum*, s. m. pl. =
 Volsin.
Volsinii, *iōrum*, s. m. pl. =
 Volsinii, oraș din Etruriă.
volucris, *is*, s. f. = pasăre.
volūmen, *inis*, s. n. = carte
 făcută în sul.
Volumnia, *ae*, s. f. = Vo-
 lumnia, femeia lui Co-
 riolan.
voluntarius, *a, um*, adj. =
 de voie.

voluntas, *ātis*, s. f. = vo-
ință.

voluptas, *ātis*, s. f. = plă-
cere.

voro, *āre*, c. I. a devoră.

vos, pr. pers. II = voi.

votum, *i*, s. n. = dorință.

votus, *a, um*, part. de la
voveo=îchinat, sfințit.

vox, *ocis*, s. f. voace.

Vulcānus, *i*, s. m. = Vul-
can, zeul focului.

vulgāris, *e*, adj. = ob. tesc.

vulgus, *i*, s. n. = popor de
rând.

vulnĕro, *āre*, c. I = a răni.

vulnus, *ĕris*, s. n. = rană.

vulpes, *is*, s. f. = vulpe.

X.

Xerxes, *is*, s. m. = Xerxes.

TABLA CUPRINSULUI

I. Partea gramaticală

Lesson 1-3. Tablouri de literă și sunet și exerciții de
la scrierea cuvintelor.

Lesson 4. Sistemul de literă și sunet și exerciții

Lesson 5-13. Metodele de scriere și exerciții

Lesson 14. Compararea morfemelor și exerciții

Lesson 15. Frazele simple

Lesson 16. Verbele și exerciții

Lesson 17. Cuvintele și exerciții

TABLA CUPRINSULUI

XXI și XXII. Partea I

XXIII și XXIV. Verbele în scris

XXV-XXVII. Verbele simple: verb, născ, scrie
și etc.

XXVIII și XXIX. Verbele compuse

LXX și LXXI. Condițiile

Lesson XXXII-XXXV. Propoziții simple: calități
și predicat verbal și nominal

XXXVI-XL. Propoziții dezvoltate: atributive și
subiectivale

XXXVI-XL. Curs de gramatică: Condiții, Epitet
descriitor, Complementul și verbul

LI-LVIII. Despre flexiunile și născ și scrie
și etc.

LIX-LX. Condițiile simple de condiție și
născ și scrie

LXI-LXIII. Fraze: Complementul Comparativ

LXIV-LXV. Propoziții dezvoltate

LXVI-LXVII. Propoziții dezvoltate și condiții

LXVIII-LXIX. Propoziții simple

TABLA CUPRINSULUI

I. Partea gramaticală

	Pag.
Lecțiile I—X. Bucăți de lectură pentru recapitularea formelor gramaticale cunoscute	3
Lecția XI. Observații asupra declinărilor I și II	15
Lecțiile XII și XIII. Observații asupra declinării III	16
Lecția XIV. Comparația neregulată a adjectivelor	19
„ XV. Pronumele nedefinite	22
„ XVI. Verbele de conjugarea III în io	25
„ XVII. Compusele auxiliarului esse	27
„ XVIII. Conjugarea perifrastică activă și pasivă	30
Lecțiile XIX și XX. Verbele ire și fiēri	33
„ XXI și XXII. Verbul ferre	39
„ XXIII și XXIV. Verbele nepersonale	42
„ XXV—XXVII. Verbele anormale: velle , nolle , malle și edo	45
„ XXVIII și XXIX. Verbele defective	49
„ XXX și XXXI. Conjunțiile	52
„ Lecțiile XXXII—XXXV. Propoziția simplă: subiect, predicat verbal și nominal	57
„ XXXIV—XL. Propoziția dezvoltată: Atributul și complementul adjectivului	61
„ XXXVI—XL (bis din greșeală de tipar). Propoziția dezvoltată. Complementul verbului	61
„ LXI—XLIII. Despre prepoziții cu acuzativul și ablativul	72
„ XLIV și XLV. Construcția numelor de orașe și de insule mici	75
„ XLVI—XLVIII. Fraza: Corespondența timpurilor	79
„ XLIX—LI. Propozițiile complete	82
„ LII—LVII. Propozițiile temporale și cauzale	84
„ LVII—LVIII. Propozițiile finale	92

	Pag.
Lecțiile LIX—LXII. Propozițiile condiționale	94
Lecția LXIII ¹⁾ . Propozițiile relative	98
Bucăți de lectură	101
Vocabular	127

II. Bucăți de lectură

Scoala romană	5
Forul roman	7
Imbrăcămintea la Romani	8
Armele romane	9
Soldatul roman	10
Respectul Romanilor către magistrați	11
Despre Alexandru cel mare în țara noastră	15
Alexandru la oracolul lui Jupiter din Egipt	16
Soarele și Crivățul	17
Hercule aduce boii lui Geryon	17
Căinele și bucata de carne	17
Locuințele	17
Cele din urmă momente ale lui Alexandru cel mare	19
Intoarcerea Ifigeniei din Tauris	22
Moartea lui Hector	25
Revederea lui Ulise cu tatăl său Laerte	27
Leonida	30
Peutsilea și Memnon	33
Regele Midas	35
Lăcomia pedepsită	39
O cuvântare a lui Aristaenus	42
Despre mulțime	43
Vorbe celebre	43
Răspunsuri potrivite	45
Răspuns potrivit	49
Vorbe celebre	49
O scrisoare a lui Cicerone	49
O scrisoare a lui Plinius	52
În unire stă puterea	53
Instinctul animalelor	53
Intemeierea Romei	57
Romulus și Remus	57
Horatii și Curiații	58

¹⁾ De fapt sunt 68 de lecții, de oarece printr-o greșală de tipar numerotația la cinci lecții s'a repetat.

	Pag.
Lucius Brutus	60
Portretul lui Iulius Cezar	61
O luptă a lui Cezar cu Galii	62
Rezumatul luptelor lui Cezar în Galia	63
Uciderea lui Cezar	65
Moartea lui Tiberius Gracchus	67
Marius	68
Fiii lui Paulus Æmilius	69
Starea sclavilor la Romani	69
Catilina	72
Conjurația lui Catilina	73
Domnia lui August	73
O călătorie dela Brundisium la Roma	75
Hamilcar	79
Sacrificiul lui Publius Decius	82
Incendiul Romei	84
Moartea lui Britannicus	86
Erupția vulcanului Vezuviu	87
Pompei	89
Jocurile de circ	92
O întâmplare la circ	94
Hannibal	94
Un oraș cucerit	98
Sciția	103
Obiceiurile Sciților	103
Expediția lui Dariu împotriva Sciților	104
Sciții la Alexandru cel mare	104
Iarna în Dobrogia	105
Impăratul Traian	107
Romulus	109
Cea dintâi luptă pe mare a Romanilor	109
Gnaeus Marcius Coriolanus	110
Cucerirea orașului Carioli	110
Alungarea lui Coriolanus	110
Coriolanus dinaintea Romei	111
Galii în Roma	112
Lupta lui Titus Manlius cu un Gal	117
Cruzimea lui Titus Manlius Torquatus	118
Pyrrhus	120
Calpurnius Flamma	126